

Täysistunto

Tiistai 16.2.2016 klo 14.02—17.51

Täysistunto alkoi klo 14.02. Täysistunto päättyi klo 17.51.

Puhetta johtivat puhemies Maria Lohela (14.02—16.00) ja toinen varapuhemies Paula Risikko (16.00—17.51).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. U-asiat

Valtioneuvosto on 11.2.2016 toimittanut eduskunnalle Euroopan unionin asiat U 4-6/2016 vp, ja puhemies on lähettänyt ne käsiteltäviksi suureen valiokuntaan, jolle asiasta U 4 perustuslakivaliokunnan, asiasta U 5 talousvaliokunnan ja asiasta U 6 liikenne- ja viestintävaliokunnan on annettava lausunto.

2.2. Kertomukset

Eduskunnalle on annettu Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus eduskunnalle puoluerahoituksen valvonnasta 2015 (K 1/2016 vp).

3. Hallituksen esitys eduskunnalle tullilaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 153/2015 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja valtiovarainvaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

14.03 **Valtiovarainministeri Alexander Stubb** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys tullilaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. — Pahoittelen jo etukäteen, että koska meillä jatkuu talouspoliittinen valiokunta kello 14.30, en voi jäädä

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

keskusteluun, mutta esittelen tämän lain yhtä kaikki. — Eli esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi tullilaki, joka korvaisi nykyisen tullilain. Ehdotetulla lailla annettaisiin Euroopan unionin tullikoodiksi koskevaa asetusta täydentävät kansalliset säännökset.

Tämän tullikoodin uudistamisen tavoitteena on ollut lainsäädännön yksinkertaistaminen, liiketoimintojen helpottaminen ja samalla tullitarkastusten tehostaminen. Kysymys on siis yhdestä merkittävästä norminpurkuhankkeesta valtiovarainministeriön toimialalla. Keskeisenä välineenä on siirtyminen pakolliseen sähköiseen tulli-ilmoittamiseen siirtymävaiheen kautta vuoden 2020 loppuun mennessä, ja tavoitteena on vähentää yrityksille aiheutuvia kustannuksia ja yhteiskunnalle aiheutuvia riskejä.

Uusi tullilaki sisältää muun muassa seuraavat muutokset:

1) Tullilakiin ehdotetaan saatavien kuittauksista koskevia säännöksiä. Tulli on tähän saakka toimittanut kuittaukset siviilioikeudellisen sääntelyn nojalla.

2) Laajasta tullitoimintaan liittyvien tietojen salassapidon erityissääntelystä luovutettiin. Sovellettaisiin siis julkisuuslakia ja EU:n tullilainsäädännön säännöksiä.

3) Jos tullivelka on syntynyt sellaisen teon tuloksena, joka sen suorittamishetkellä olisi voinut johtaa rikosoikeudenkäyntiin, se voitaisiin normaalin kolmen vuoden vanhentumisajasta poiketen kantaa viiden vuoden kuluessa tullivelan syntymisestä.

4) Tullien perintäkeinoista esitetään veronkantolain säännöksiä vastaavaa sääntelyä. Perintäminimiksi ehdotetaan säädettäväksi 10 euroa.

5) Hallinnollisten seuraamusten eli tullinkorotuksen ja virhemaksun minimimääriä nostettaisiin 10 eurosta 50 euroon, ja virhemaksun enimmäismäärää esitetään yhdenmukaiseksi valmistusverotuslain kanssa tietyissä tilanteissa 15 000 euroon.

6) Tullin antamasta virka-apusta samoin kuin sen mahdollisuudesta saada virka-apua esitetään nimenomaisia säännöksiä.

7) Tullille esitetään oikeutta ottaa tullitarkastusten yhteydessä havaittu, alkoholilain vastaisesti hallussa pidetty alkoholi pois, siis esimerkiksi alaikäisiltä.

Ja lopuksi: Lisäksi jatkossa Tullin tulisi maksaa sen käytössä liikennepaikoilla olevista valvontatiloista käypä korvaus liikennepaikan haltijalle. Tämä lisää Tullin toimintakuluja, mutta esimerkiksi satamat saavat korvaukset tarjoamiensa valvontatilojen käytöstä, ja nykyiset hallinnollista taakkaa aiheuttavat neuvottelut aiheesta poistuvat yksiselitteisen lainsäädännön avulla.

Tässä, rouva puhemies, karkeasti hallituksen esitys tullilaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

14.06 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Tulli tekee arvokasta työtä tavaroiden tulaaamisessa ja rikostorjunnassa. Joka vuosi Tulli pystyy tulouttamaan valtion kassaan merkittäviä rahavirtoja. Mediasta kun viime aikoina on seurannut Tullin toimintaa — sen lisäksi, että toimin myös hallintovaliokunnan jäsenenä — median kautta on tullut kuva siitä, että Tullin johdon ympärillä on jatkuvasti erilaisia epäilyjä ja kiehuntaa. Vaikka ministeri tässä joutui poistumaan, niin kysyn kumminkin hallitukselta ja ministeriltä: ovatko ministeri ja hallitus kiinnittäneet näihin samoihin ongelmiin huomiota, ja mihinkä toimiin hallitus on ryhtynyt asian korjaamiseksi ja työrauhan palauttamiseksi Tullin henkilöstölle?

14.07 Timo V. Korhonen kesk: Arvoisa puhemies! Tämä tullilain muutos kaiken kaikkiaan on varmaan tarpeen. Samalla pystytään myös hiukan tätä pirstaleista lainsäädäntöä yhdistämään. Mutta, aivan samoin kuin edustaja Kari tässä, täytyy todella ihmetellä, mitä

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

kaikkea Tullissa nyt tänä päivänä oikein tapahtuu. Siellä on menossa Veto-hanke; Tullin toimintaa kaiken kaikkiaan pyritään tehostamaan monella eri tavalla. Mutta noin julkikuvan perusteella näyttää siltä, että samaan aikaan pääjohtajaan kohdistuu erittäin kova talon sisäinen paine — korostan, että julkikuvan perusteella. Edustaja Karin esittämät kysymykset ovat erittäin tarpeellisia. Minä luulen, että tämän lakimuutoksen käsittelyn yhteydessä eduskunnassa ja valiokunnassa on tähän syytä paneutua — samoin kuin myös siihen, onko itse asiassa tänä päivänä ja tulevaisuudessa valtiovarainministeriö sittenkään se oikea ministeriö, jonka alaisuudessa Tulli toimii, vai olisiko syytä arvioida tätä suhdetta uudella tavalla.

14.09 Sirpa Paatero sd: Arvoisa rouva puhemies! Tullista on hyvä keskustella hieman laajemminkin. Tässä kohden on yksi merkittävä määrärahakysymys, joka on 2,9 miljoonaa, joka tulee lisäkustannuksena Tullille tilojen vuokrista tästä eteenpäin. Ja kun me täällä joulun alla keskustelimme Tullin resursseista liittyen harmaan talouden ennaltaehkäisyyn ja valvontaan, niin tiedetään nettikaupan tuomat haasteet, jotka lisäävät Tullin tehtäväkenttää. Nyt tästä turvapaikanhakija- ja maahanmuuttotilanteesta johtuen on Tullille tullut lisää tehtäviä, ja kuitenkin Tullin resurssit ovat aika pienet ja jopa leikkausten uhkaamia. Sen takia kysymys valtiovarainministerille olisi ollut tietenkin se, että kai — toivottavasti nyt jo heti ensi viikon lisäbudjetissa — tulevat mukaan nämä Tullin resurssit, jotka tähän lakiin on jo kirjoitettu, kun tullaan lisäämään Tullin kustannuksia.

Sitten toinen kysymys: Edustaja Korhosen lisäksi on tämä kysymys Tullin ja Verohallinnon työnjaosta, jota on jo myöskin suunniteltu, ja siitä on ollut työryhmän kannanotto jo pidemmältä ajalta. Mikä on se tulevaisuus? Mitä kautta nämä veroluonteiset maksut ja verot sitten kerätään tulevaisuudessa? Siirtyykö kaikki tänne VM:n veropuolelle, vai kerääkö Tulli yhä edelleen? Ja sitten tämä toinen kysymys on tästä, onko Tulli oikeassa paikassa VM:ssä vai tulisiko sen olla siellä SM:n puolella, missä ovat tällä hetkellä poliisi ja Raja, joitten kanssa Tulli kiinteästi toimii. Olisiko se tulevaisuudessa parempi paikka?

14.11 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on käyty keskustelua Tullin hallinnollisesta asemasta, ja viime vaalikaudella puolen vuoden ajan itse tilapäisesti vastasin sekä sisäministeriön että sitten Tullin toiminnasta. Siinä yhteydessä kyllä totesin sen ja olen yhä vakuuttuneempi siitä, että varsinkin rikostorjunnan ja rikostutkinnan osalta, jotka ovat hyvin merkittävä osa Tullin toimintaa, henkilöstön osalta kaikkein merkittävin, olisi saatavissa kyllä merkittävää synergiaetua, mikäli nämä kaikki sisäisen turvallisuuden toimijat olisivat saman hallinnon alaisuudessa. Tällä hetkellä valitettavasti tehdään päällekkäistä työtä, päällekkäistä tutkintaa ja välillä Tullin ja poliisin toiminta kilpailevat keskenään ja aika hankalaa on käytännössä saada tätä viranomaisyhteistyötäkään toimimaan taroituksenmukaisella tavalla.

Mutta meillä tehdään kyllä PTR-yhteistyötä, joka on poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistyötä, joka osittain toimii. Näitä säännöksiähän on pyritty yhdenmukaistamaan. Nyt tästä laista otan vain tämän yhden yksityiskohdan esiin, mikä on mielestäni erittäin järkevä ja kannatettava. Tässä ehdotetaan Tullille toimivaltuuksia niin, että tullitarkastuksen yhteydessä olisi valtuus ottaa pois alkoholi, jonka hallussapito on kielletty, esimerkiksi alaikäiseltä tavattaessa alkoholi pois. Poliisilla tällaiset toimivaltuudet jo on. Nyt sitten tämä uusi toimivaltuus koskisi myös Tullia. Tämä on mielestäni mielekäs muutos.

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

Sitten tässä on toisaalta myös näitä erilaisia korotuksia sakkoihin ja maksuihin, jotka ovat melkoisen suuria. Niihin myös haluaisin kiinnittää huomion tässä keskustelussa.

14.13 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Pyysin puheenvuoroa, kun kuulin edustaja Korhosen nostavan esille omaan rakentavaan tapaansa Tullin hallinnointiasian. Minusta se on sellainen asia, että siihen tulisi kyllä paneutua jatkossa entistä enemmän. Silloin jos nähdään, että joku toimintatapa parantaisi tuottavuutta ja tehokkuutta ja toisi säästöjäkin, niin siihen on syytä mennä. Totta kai valtiovarainministeriöllä on kohtalonyhteys verotuksen kautta sitten Tulliin, mutta joka tapauksessa tämä on selvittämisen arvoinen asia.

14.14 Sirkka-Liisa Anttila kesk: Arvoisa puhemies! Ministeri Stubb esitellessään tätä lainsäädäntöä totesi, että pienin takaisin perittävä summa on 10 euroa. Kiinnitin huomioni tähän summaan sen takia, että kannattaa kyllä valiokuntakäsittelyssä selvittää, mitkä ovat ne takaisinperinnän kustannukset. Hyvin helposti käy niin, että takaisin perittävä 10 euroa on pienempi kuin se, mitä siitä aiheutuvat kustannukset käytännössä olisivat. Sen takia haluan kiinnittää tähän asiaan huomiota. Minä tiedän taas muiden lakien kohdalla, kun näitä on selvitetty, että 50 euroakin on helposti sellainen, jossa perintäkulut saattavat olla suuremmat, ja se on muutettu sitten 100 euroon. Tämä pienin takaisin perittävä summa kannattaa selvittää sen perimiskustannusten valossa ja määritellä se sen mukaan.

14.14 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Tämä uudistus on varmasti tervetullut. Kun tässä hallinnonuudistustarpeista on puhuttu, niihin asioihin on helppo yhtyä ja varmasti myös siihen, että Tullin resurssien pitäisi olla sellaisella tasolla, että pystyttäisiin paremmin pysäyttämään muun muassa väärennökset lääkkeissä, tietysti huumeet omana osana, mutta myös valtava määrä erilaista teknistä esineistöä, laitteistoa tulee väärennettyinä. Arviolta vain 2—3 prosenttia maailmanlaajuisesti väärennetyistä lähetyksistä saadaan pysäytettyä, ja on arvioitu, että jopa 10 prosenttia autojen varaosabisneksistä on erilaisia tuoteväärennöksiä. Silloin se on kyllä meidän kaikkien etu, että tulli on toimiva niin meillä Suomessa kuin maailmanlaajuisestikin.

Tietysti hivenen huolissani olen siitä, että kun vielä 2010—2011 Suomen tulli pysäytti tuoteväärennöksiä yli 550 000, niin nyt tämä on pudonnut merkittävästi, enää alle viidesosaan, noin 100 000 tuoteväärennospysäytykseen. Toki siellä on tiettyjä muutoksia tapahtunut myös EU:n sisällä Kiinasta tulevien lähetysten osalta ja muuta. Mutta kyllä tässä varmasti on siitä myös kyse, että resursointi ei ole aivan riittävällä tasolla, kun ulkomaankauppa, nettikauppa ja muut ovat kasvaneet räjähdysmäisesti.

14.16 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa rouva puhemies! Ilolla tervehdin tässä edustaja Korhosen ja edustaja Räsäsen puheenvuoroja. Kyllä on äärettömän tärkeä huomata se, että Tulli on osa meidän sisäisen turvallisuuden järjestelmäämme, ja olisi varmasti tarpeellista nyt aivan avoimesti pohtia sitä, onko tarkoituksenmukaista, että se todella toimii siellä valtiovarainministeriön alaisuudessa, vai tulisiko tullihallinto sitten siirtää sisäministeriön alaisuuteen ja minkälaisia säästöjä ja hyötyjä tästä sitten kyettäisiin saamaan aikaiseksi. Erityisen tärkeää tämä on tässä tilanteessa, kun meidän sisäisen turvallisuutemme resurssit on venytetty äärettömän kapealle. Ne ovat todella kapeat. Ja mikäli tullimiehiä voitaisiin tehokkaammin hyödyntää esimerkiksi syrjäseuduilla myös yleisen järjestyksen ja turvalli-

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

suuden tehtävissä eikä pelkästään PTR-yhteistyön kautta, se varmasti palvelisi kokonaisuutena isänmaan etua. Myös itse koen kyllä vaikeaksi ja hivenen ongelmalliseksi, että nyt ulospäin ainakin näyttää, että siellä Tullin työskentelyilmapiirissä ei kaikki ole aivan kohdillaan, niin että varmasti tähänkin asiaan on syytä paneutua.

14.17 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Entinen sisäministeri, edustaja Räsänen nosti esiin myös tarpeen selvittää Tullin tehtäviä rikostorjuntaan liittyen ja niin edelleen. En ota kantaa tähän tehtävien uudelleenjärjestämisen tarpeeseen tai sisältöön, mutta otan kantaa siihen, että PTR-yhteistyö — poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen tekemä yhteistyö — on merkittävä osa suomalaista rikostorjuntaa. Ja nyt tällä hetkellä parhaillaan virkamiestyönä tehdään sisäisen turvallisuuden selontekoa, josta puuttuu kokonaisuus nimeltä Tulli, yksi osa tästä kolmen kirjaimen nimiyhdistelmästä, joka on, niin kuin sanoin, merkittävä osa meidän rikostorjuntaamme — siis tämä poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistyö. Minä pidän tätä henkilökohtaisesti isona puutteena. Selonteko pitäisi antaa eduskunnalle ilmeisesti joidenkin viikkojen sisään, ja meillä ei ole tosiasiallisia mahdollisuuksia nyt arvioida niitä edustaja Räsäsenkin esiin nostamia Tullin tehtäviä, koska tämä osa tulee selonteosta puuttumaan.

14.18 Kari Uotila vas: Arvoisa rouva puhemies! Puutun Tullin tehtäviin harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnassa. Tullilla on ollut merkittävä tehtävä tällä alueella, ja jos Tullin roolia vertaa esimerkiksi Verohallinnon rooliin, niin Tulli poikkeaa siinä mielessä, että Tullilla on mahdollisuus myöskin tutkia, elikkä sillä on rikostutkintamahdollisuus, ja sinne on kertynyt paljon osaamista harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnassa ja sen tutkinnassa. Ja nyt tapahtuu näille roolimalleille se, että Tullin rooli veronkerääjänä tulee pienenemään. Mutta kannan huolta siitä, että se osaaminen ja kokemus, jota Tulliin on muodostunut nimenomaan harmaan talouden torjuntatyössä, talousrikollisuuden torjuntatyössä ja näiden rikosten tutkintatyössä, pitää pystyä hyödyntämään tässä yhteiskunnassa tavalla tai toisella jossain muodossa, niin, ettei se valu hukkaan.

14.20 Tapani Tölli kesk: Arvoisa puhemies! Olen hyvin samaa mieltä siitä, mitä edustaja Uotila tässä viimeksi otti esille Tullin merkityksestä rikostorjunnassa ja nimenomaan näissä veroasioissa. Monesti sitten tässä keskustelussa unohtuu myös se, että Tulli on ollut perinteisesti keskeinen veronkantaja, ei hoitanut vain tullivalvontaa, vaan myös sitä veronkantoa, joka on liittynyt keskeisesti myös tavaran kulkuun. Se on ollut erittäin tehokasta ja luotettavaa, ja tämä ei saisi unohtua.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja valtiovarainvaliokunnan on annettava lausunto.

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sijoitusrahastolain ja Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 3/2016 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Keskustelu

14.21 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Lakiesityksen tavoitteena on edistää sijoittajasuojaa ja sijoitusrahastomarkkinoiden läpinäkyvyyttä ja vakautta. Esitykseen sisältyy sääntelyä koskien finanssilaitosten palkitsemiskäytäntöjä. Esitys on sinänsä teknistä direktiivin toimeenpanoa, mutta aihe on tärkeä.

Pankkien ja finanssialan yritysten palkitsemisperiaatteet ovat nousseet kriittisen keskustelun kohteeksi finanssikriisin myötä. Riskinottoon kannustavat ja lyhyen tähtäyksen voittoa painottavat palkitsemisperiaatteet ovat olleet aiheuttamassa vuonna 2007 alkanutta kansainvälistä talous-, finanssikriisiä. Finanssikriisin taustalla oli yritysten vääristynyttä palkkiopolitiikkaa, jossa finanssialan työntekijöitä kannustettiin palkkiojärjestelmillä ottamaan ylisuuria riskejä henkilökohtaisten palkkioiden toivossa. Henkilöstöä kannustettiin keinotelemaan muiden rahoilla ilman henkilökohtaista riskiä. Tämän tyyppinen palkitsemispolitiikka johti ylimitoitettuun riskinottoon ja koko finanssijärjestelmän epävakauteen, mikä johti finanssikriisiin. Ongelma ja epäterveet palkitsemiskäytännöt eivät ehkä niinkään ole Suomen ongelma mutta suuri ongelma EU:ssa ja globaalisti.

Esitys on oikeasuuntainen, mutta se ei yksin ratkaise ongelmia. Tärkeää on myös se, että valvontatehtävää hoidetaan tarkasti ja tiukasti. Me emme saa unohtaa finanssikriisin opeuksia. Me emme enää koskaan halua nähdä uutta finanssikriisiä. Enää koskaan ei saa toistua tilanne, jossa finanssipelureiden ahneus heiluttaa koko maailmantaloutta ja syyttömien ihmisten elämää.

Arvoisa puhemies! Julkisuudessa olevien tietojen ja arvioiden mukaan uusi ja jopa entistä isompi finanssiromahdus saattaa vielä olla edessä. Finanssikriisiin johtaneita epäterveitä kannusteita, palkkioita ja toimintakulttuuria esiintyy maailmalla yhä, valitettavasti, mutta onneksi siihen nyt osaltaan tälläkin esityksellä ja direktiiveillä puututaan.

14.23 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin tuossa edellä todettiin, nämä direktiivit, joihin lainsäädäntö pohjautuu, ovat viime kaudella tuolla Euroopan parlamentissa käsiteltyjä ja hyväksyttyjä, ja nyt on kysymys niitten toimeenpanosta 18.3.2016 mennessä. Monet näistä muutoksista ovat todellakin hyviä ja tiukentavat otetta sijoitusrahastoista ja edistävät sijoittajan suojaa ja toisaalta markkinoitten läpinäkyvyyttä.

Kertaluontoisia kustannuksia aiheutuu säilytysyhteisönä toimiville noin suurin piirtein kymmenelle pankille tietojärjestelmien uusimisesta. Nämä kasvaneet vaatimukset saattavat myös jonkun verran lisätä henkilöstötarvetta. Mutta kokonaisuutena voi sanoa, että nämä muutokset ennen kaikkea vaikuttavat myönteisesti sijoitusrahastomarkkinoihin.

Suomessa kotitalouksien osuus suoraan ja välillisesti on ehkä noin vajaa 40 prosenttia suomalaisista sijoitusrahasto-osuuksista. Silloin, kun katsotaan tätä asiaa piensijoittajan

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

näkökulmasta, niin on todella hyvä, että näissä tiukentuneissa vaatimuksissa on mukana muun muassa palkitsemisjärjestelmä, josta pitää antaa yksityiskohtaisia tietoja rahastoesitteissä ja avaintietoesitteessä ja myöskin ilmoittaa palkkojen ja palkkioiden kokonaismäärä vuosikertomuksessa. Aivan niin kuin edustaja Sarkkinen tuossa totesi, niin finanssikriisin, voisi sanoa, ainakin vauhdittajana oli hyvin pitkälti juuri se, että monta kertaa nämä palkitsemisjärjestelmät olivat omiaan lisäämään holtitonta riskinottoa.

Ehkä vielä sen voisi mainita, että on tietysti mahdollista, että säilytysyhteisötoiminta saattaa nyt keskittyä suuremmille kansainvälisille toimijoille, jotka sitten kuitenkin joutuvat entistään tiukemman kontrollin ja kriteerien alle, ja siinä mielessä saattaa jonkun veran vaikuttaa pienten uusien rahastoyhtiöitten markkinoillepääsyyn.

14.25 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! On hyvä, että sijoitusrahastojen toimintaa ja toimiluvan ehtoja täsmennetään ja tarkennetaan. Sijoitustuotteet ovat tätä nykyä niin monimutkaisia, että niiden valvonta on välttämätöntä, jos halutaan välttää uusi finanssikriisi. On myös olennaista, keskeisen olennaista, rajata alan palkkoja, palkkioita ja bonuksia, sillä palkitsemisjärjestelmä edelleen kannustaa väärään riskinottoon, jossa markkinatalouden perussäännöstä poiketen riski ja vastuu eivät liity toisiinsa.

Se, mihin tämä lainsäädäntö ei puutu, ovat vakuutusyhtiöiden sijoitustuotteet, jotka ovat rahastosijoitusten kaltaisia, mutta ovat lakien jälkeenjääneisyyden takia jääneet verotuksen ulkopuolelle. Sijoitusvakuutukset ovat Ruotsissa hyvin kevyen omaisuusverotuksen piirissä, ja samaa olemme esittäneet SDP:n vaihtoehtobudjetissa. Tuotto olisi yli 100 miljoonaa euroa vuodessa.

Oma lukunsa ovat kapitalisaatiosopimukset eli vakuutuskuoret, jotka ovat vakuutuksia vain nimellisesti. Ketään tai mitään ei tosiasiallisesti vakuuteta. Niitä markkinoidaan avoimesti sillä, että kaupat kuoren sisällä ovat verovapaita. Yksityishenkilöiden kapitalisaatiosopimusten arvo on moninkertaistunut muutamassa vuodessa jo 9 miljardiin euroon. Nämä yksityissopimukset ovat varakkaiden henkilöiden suuressa suosiossa, koska ne eivät ole julkisia. Riski on kuitenkin merkittävä, koska nämä niin sanotut vakuutukset eivät kuulu finanssivalvonnan piiriin.

Sijoitustuotteiden välinen verokohtelu ei siis ole neutraalia. Odotamme hallitukselta toimia, jotta myös sijoitusvakuutukset, mukaan lukien kapitalisaatiosopimukset, tulisivat valvonnan ja verotuksen piiriin.

14.26 Pia Viitanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Kyllä mielestäni noita äskeisiä edustaja Harakan viisaita sanoja kannattaa hallituksen kuunnella. Nimittäin kaiken kaikkiaanhan meillä finanssisektori on hyvin aliverotettu, ja tässä tilanteessa olisi varmasti syytä etsiä niitä keinoja, millä myös tämä sektori saadaan yhteisten talkoiden piiriin.

Mutta, puhemies, haluan tässä yhteydessä ottaa esiin ihan ajankohtaisen huolen, joka liittyy tietenkin tähän Nordean yhtiöjärjestelyyn ja siihen, että siitä on tulossa sivuliike. Finanssivalvontahan on tästä kantanut kovasti huolta, on haettu myös hallitukselta ja Stubilta tukea. Tietenkin täytyy toivoa sitä, että kaikki se henkinen tuki ja arvovalta, mikä on tässä käytettävissä, peliin laitetaan. Iso asia tässä, puhemies, on se, että tämän yhtiöjärjestelyn myötä koko iso pankki siirtyy Finanssivalvonnan ulkopuolelle ja sillä on vaikutuksensa muun muassa valvontamaksuihin. Varmasti käy niin, että huolestuttavalla tavalla valvontamaksut saattavat tippua useita miljoonia, mikä silloin tietenkin vaikuttaa koko Finanssivalvonnan resursseihin suorittaa hyvin tärkeää valvontatehtäväänsä. Tämä on iso

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

huoli. Tämä ei ole todellakaan aiheeton huoli. On tietenkin tämän myötä suuri riski, että tämän valvonnan mahdollisuudet heikkenevät, ja siihen meillä ei tietenkään tänä päivänä pitäisi missään nimessä olla varaa, koska tiedämme Finanssivalvonnan tärkeyden. Minua kiinnostaisi nyt tietää, mitä hallitus aikoo tehdä tälle resurssikysymykselle, joka meillä on eittämättä edessämme tämän tulevan kehityksen myötä.

14.28 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Viitanen otti tässä erittäin tärkeän asian esiin, ja on tietysti nyt sääli, että meillä ei ole täällä hallituksen puolelta yhtään ministeriä tätä debattia käymässä. Olisi hyvä, että tähän saataisiin tarkennus, onko tämä huomioitu ja mitä tälle aiotaan tehdä.

Mutta nyt kun on tällainen tilanne, arvoisa puhemies, tämän asian keskustelun yhteydessä on myös laajemmin syytä nostaa esiin todella edustaja Harakan esiin nostama eri sijoitustuotteiden neutraliteetti. Todella on niin, että SDP:hän esitti omassa vaihtoehtobudjetissaan, että pikkiriikkinen vero näille sijoitusvakuutuksille toisi valtion kassaan jopa yli 100 miljoonaa euroa. Nyt kun olen huomannut, että hallitus on aika eripuraisena valmistautumassa kehysriiheen, ja kun huomaan, että täällä on hallituspuolueen ryhmäpuheenjohtaja paikalla, haluaisin kysyä, onko hallitus harkinnut sitä, että tulojahan voi kerätä niin, etteivät ne suoraan pieni- ja keskituloisten ostovoimaan vaikuta — esimerkiksi tällä SDP:n esityksellä. Onko hallitus valmis harkitsemaan näitä (Puhemies koputtaa) tulevassa kehysriihessä?

14.29 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Viitanen nosti esille tärkeän ja ajankohtaisen asian tästä Nordean mahdollisesta sivuliikemuutoksesta. Tämä ei ole tosiaankaan mikään pieni asia. Meidän pankkisektorimme on sillä tavalla keskittynyt, että mikäli tämä sivuliikemuutos tapahtuu, niin Finanssivalvonnan resursseista iso osa lähtee pois ja herää kysymys, tarvitseeko Finanssivalvontaa sitten resursoida valtion toimesta, jotta se kykenee valvontatehtävän suorittamaan riittävällä tavalla. Tämä on myös kuluttajien kannalta tärkeä asia, koska koko tämä valvonta siirtyy sitten Ruotsin viranomaisille ja esimerkiksi talletussuojassa siirrytään Ruotsin käytäntöön. Tämä ei ole millään tavalla pieni asia. Toivon kyllä, että hallitus olisi tässä aktiivinen ja pitäisi huolta Finanssivalvonnan resursseista ja toisaalta suomalaisten pankkiasiakkaiden oikeuksista ja asemasta.

14.30 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivon todella, että vaikka nyt täällä ei ole hallituksen ministereitä paikalla, niin saamme vastauksen tähän resurssikysymykseen, koska tämä on äärimmäisen tärkeä, kriittinen kysymys senkin suhteen, miten pystymme sitten varmistamaan sen, että finanssisektorimme toimii asianmukaisella tavalla ja sillä sektorilla olevia riskejä vältetään.

Mutta kyllä, puhemies, olisi ollut mielenkiintoista nähdä — kun täällä edustaja Lindtman nosti tärkeän kysymyksen tulevaa kehysriihä ajatellen ja kun me olemme viime viikonloppuna seuranneet hallituspuolueiden keskustelua siitä, miten näitä rahoituskysymyksiä hoidetaan — edustaja Satonen täällä kokoomuksen ryhmäpuheenjohtajana vastaamassa tähän edustaja Lindtmanin olennaiseen kysymykseen, mutta hän nyt taisi salista poistua. Toivon, että täällä muuten voitaisiin ottaa kantaa siihen, voisitteko tarttua näihin SDP:n vaihtoehtobudjetin esittämiin erilaisiin avauksiin siitä, kuinka saisimme finanssisektoria lisää mukaan talkoisiin tai miten näitä kapitaalisatiosopimuksia tulevaisuudessa

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

verotetaan, koska nyt jos koskaan meidän on etsittävä uusia, (Puhemies koputtaa) reiluja rahoituskeinoja.

14.32 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Viitanen ansiokkaasti tässä haastoi siihen, että pitäisi arvioida näitä hallituksen tekemiä toimia sitä vasten, että demarit ovat tehneet tämän vaihtoehtobudjetin. Miten sitä nyt oikein kommentoisi, kun teillä oli siellä — muistan ulkoa sen — tämä Sitran taseen tyhjentäminen ja Suomen Pankin rahojen siirtäminen valtion haltuun? En nyt osaa sanoa, mikä näistä on se paras keino.

Siitä, että hallituksessa on erilaisia ajatuksia: Hallitusohjelmaa noudatetaan, se on selvä asia. Siitä ei liene kenelläkään epäselvää. Se, että edelliset neljä vuotta menivät niin sanotusti peukaloita pyöritellessä, on kieltämättä aiheuttanut hieman vatsanpuruja olemassa olevan talouspolitiikan noudattamiselle. Mutta ei saa mennä siihenkään, että alamme tuijottaa taaksepäin ja ihmetellä, mitä siellä oikeastaan tapahtui selän takana, koska maailma on edessä. Niihin kriiseihin ja niihin tilanteisiin, mitä meillä nyt on, pitää reagoida. Hallitus varmaan omassa budjettikehysriihessään tulee näihin asioihin vielä ottamaan kantaa, enkä epäile, etteikö siellä käytäisi railakkaitakin keskusteluja, mutta tämä tilanne on niin vaikea, että siinä ei helppoja asioita olekaan.

14.33 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä viime viikolla, vai oliko toissa viikolla, pääministeri sanoi täällä, että valtion omaisuuden pitää olla aktiivista. Että ei muuta, Hoskonen, kuin taseet töihin — tässä on SDP:n esitys. Hallitus on pyytänyt nimenomaan vaihtoehtoja oppositiolta, ja kun puhutaan tästä hallitusohjelmasta, niin, edustaja Hoskonen, minusta keskustan varapuhemies Pekkarinen käytti erittäin arvokkaan puheenvuoron siitä, onko hallitusohjelma nyt muutoksen tarpeessa, onko se jäänyt ajastaan jälkeen, ja näyttää siltä, että on, koska hallitus on ajautumassa lisäleikkauksiin. Me olemme aivan vakavalla mielellä tehneet esityksen, ja nyt sanon yhden konkreettisen esityksen: laitetaan esimerkiksi pienen pieni vero näille sijoitusvakuutuksille, missä olisi myös se hyöty, niin kuin edustaja Harakka sanoi, että se toisi eri sijoitusmuotoja lähemmäksi toisiaan, samalle viivalle. Miksi verottajan pitää tukea toisia muotoja mutta ei toisia? Tässä olisi teille nyt valmis vaihtoehto. Tällä voisitte perua esimerkiksi näitä asiakasmaksujen korotuksia tai vaikkapa (Puhemies koputtaa) ottaa vähemmän velkaa — kokoomus on 99 miljardia ottanut vuodesta 87.

14.34 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sitä minäkin olisin korostanut, että kyllähän se "taseet töihin" on ollut täällä vaatimus muun muassa keskustalla viime kaudella kovaan ääneen, ja nyt kun niitä halutaan laittaa töihin muun muassa siten, että voisimme investoida homekoulujen korjauksiin ja tällaisiin tärkeisiin asioihin, niin mielestäni nämä ovat hyviä avauksia ja niihin kannattaisi tarttua.

Edustaja Lindtman otti esille täällä muun muassa varapuhemies Pekkarisen viisaan puheenvuoron siitä, että nyt pitäisi hallitusohjelmaa tarkistaa työllistävämpään suuntaan. Tätä myös alkioalaishenkisesti keskustan puoluevaltuuston puheenjohtaja peräänkuulutti. Ja nyt kun olemme viikonloppuna seuranneet näitä teidän keskustelujanne tähän liittyen, niin eikö olisi nyt viisasta a) tarkistaa hallitusohjelmaa työllistävämpään suuntaan ja b) välttää niitä tuhoisia lisäleikkauksia, joilla valtiovarainministeri meitä on moneen kertaan pelotellut täällä? Se on erittäin tuhoisa tie, ja niihin ei pidä mennä. Jotta tämä yhtälö

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

olisi mahdollinen, niin on täysin luvallista, toivottavaakin, että kurkistatte sinne SDP:n vaihtoehtobudjettiin. (Puhemies koputtaa) Siellä on vaihtoehtoja niin työllistämisen suhteen kuin sitten näihin veroratkaisuihin liittyen.

14.35 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä ei ole nyt täällä eduskuntaryhmän puheenjohtajaa, varapuheenjohtajana nyt tässä nousen. Toki on hyvä, että käydään tätä keskustelua, ja tietysti torstaina varmaan, kun hallituksen ministerit ovat paikalla, tätä jatketaan toki lähemmin.

Noista leikkauslistoista, joista tässä puhuttiin ja joita valtiovarainministeri on esittänyt: Meillä Sampo Terhohan esitti, että mahdollisesti keskusteltaisiin, että otettaisiin kehyksen ulkopuolelta lainaa. Tästä ei ole vielä yksimielisyyttä. Siinä mielessä vastaan, vaikka en ole kokoomuslainen, että täällä ei tunnu sieltä vastausta tulevan. Ja siitä, että pitäisi mennä työllistävämpään suuntaan: Minun mielestäni meillä on työllistävä suunta. Tästä tietysti voidaan olla eri mieltä, ja tässä lyhyessä, minuutin puheenvuorossa ei varmaan sitä kaikkea saa auki, mutta kyllä me mielestämme yritämme parhaamme — ja kuuntelemme kyllä oppositiota ja olemme tähänkin asti kuunnelleet.

14.36 Simon Elo ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sosialidemokraatit ovat aina olleet hyviä keksimään uusia veroja, ja niin ovat edelleenkin. Kyllä tämä hallitus kuuntelee oppositiota, ehdotuksia otetaan vastaan ja niitä kohdellaan ihan asiallisesti, mutta kyllä siinä on sitten se vaara, että mennään liian pitkälle siinä verotuksessakin, siinäkin on rajansa. Hallitus näkee kyllä omasta mielestäni oikein tässä tilanteessa. Ainakin minun käsitykseni mukaan hallituksen enemmistöstä se on hyvin vaarallista, jos tässä taloustilanteessa syntyy vastakkainasettelu kantasuomalaisien ja turvapaikanhakijoiden suhteen. Se on tämän kehysriihen yksi suuri kysymys, otetaanko lisälainaa ja sillä hoidetaan tämä turvapaikkakriisi. Mielestäni pitäisi, koska on erittäin vaarallista, jos pääsee totuudenmukaisesti puhumaan, että mummo ulos ja mamu sisään, näin karkeasti sanottuna. Se ei yhteiskuntarauhaa ainakaan edistä, ja uskon, että tästä sosialidemokraatit ovat samaa mieltä.

14.37 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuossa viikonloppuna annoin vähän kehujakin perussuomalaisille: he ovat kaikista hallituspuolueista olleet, ainakin eduskuntakeskustelun perusteella, kaikkein lojaaleimpia hallitukselle. Enemmän on kipuilua ollut kokoomuksessa ja keskustassa. Tämä on ihan aito kehu, ja huomaa sen tästäkin keskustelusta.

Tässä olisi nyt pöydässä vaihtoehto, jollainen olisi esimerkiksi näille sijoitusvakuutuksille asetettava pieni vero, joka voitaisiin käyttää vaikkapa toisiin veronalennuksiin, vaikkapa siihen eläkkeensaajien veronalennukseen, jonka kokoomus vaalien alla lupasi mutta jota ei toteuttanut. Tai sitten sillä voisi maksaa esimerkiksi sitä velkaa, jota muun muassa kokoomus on vuodesta 87 asti ottanut 99 miljardia euroa. Kysymys on kuitenkin siitä, että on olemassa vaihtoehtoja, me voimme vastuullisesti hoitaa taloutta, taittaa Suomen velkaantumisen, mutta millä keinoilla? Haluaisinkin nyt kuulla, onko hallitus valmis arvioimaan (Puhemies koputtaa) hallitusohjelmaa uudelleen kehysriihessä.

14.38 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun edustaja Lindtman otti esille nämä veronalennukset, niin minä nyt kyllä kehottaisin ja olisi hyvä, kun puhutaan nimenomaan matalapalkkaisten työntekijöiden veron alentamisesta, jos te tutustui-

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

sitte edustaja Harakan tekemään materiaaliin, ja lisäksi kannattaisi tutustua Heikki Hiilamon erittäin asialliseen kirjoitukseen, mikä oli Helsingin Sanomissa. Se nimenomaan kertoi juuri siitä, että minkälaisissa vaikeuksissa meidän keskiluokkamme tällä hetkellä on, ja nimenomaan ne, jotka palkkatyöllä, kohtuullisen pienellä palkalla, itseään elättävät. Toivoisin, ettei nyt ihan hirveätä arvostelua tulisi siitä veronalennuksen kohderyhmästä, koska siinä nimenomaan haetaan sitä, että silläkin työllä pystyy perheensä elättämään ja sitä kautta tätä yhteiskuntaa myöskin omalla työllään viemään eteenpäin. Tämä on aika iso ongelma myös kansainvälisesti, että tälle ryhmälle löytyy järkeviä ratkaisuja.

14.39 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On ilo huomata, että edustaja Satosen yöpöydällä on kunnollista luettavaa eikä mitään Tex Willereitä. (Naurua — Eduskunnasta: Se on kunnollista luettavaa!) Vaikka esititte vähän vääristyneen näkemyksen sanomisistani, niin toivon kuitenkin, että hallitus mahdollisimman usein siteeraa tätä tekstiäni, sillä mitä useammin näin teette, sitä varmemmin muistutatte siitä, että SDP on keskustelevalta ja uudistuva puolue, joka valmistautuu ensi vuosikymmenelle ja johtamaan Suomen turvallisesti tulevaisuuteen. Ja joka kerta muistutatte siitä, miten hallitus leikkaa tulevaisuuden edellytyksiä, ennen kaikkea koulutus-, tutkimus- ja tuotekehittelyleikkauksilla. Joka kerta muistutatte siitä, että oppositio on tulevaisuus, ei hallitus.

14.40 Ben Zyskowitz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun edustaja Lindtman kehui perussuomalaisia, niin minäkin haluan kehua sosialidemokraatteja. Sosialidemokraatit Suomessa ovat todellakin Euroopan mestareita keksimään uusia veroja, ja sen vuoksi hallitus luonnollisesti hyvin tarkkaan kuuntelee teidän näkemyksiänne ja ehdotuksianne uusista verotuskohteista.

Kun puhemies näköjään sallii myös keskustelun ensi vuoden budjettikehyksistä, niin haluan edustaja Elolle ja muillekin todeta, että on aikamoista itsepetosta kuvitella, että jos maahanmuutosta aiheutuvat menot siirretään kehysten ulkopuolelle, niin ne jotenkin katoavat, että sen jälkeen ne eivät ole enää ongelma. Eihän se näin ole. Samat suomalaiset veronmaksajat maksavat maahanmuutosta aiheutuvat ylimääräiset menot, olivat ne sitten kehysten ulkopuolella tai kehysten sisäpuolella.

14.41 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä tähän sosialidemokraattien vaihtoehtobudjettiin ja veroesityksiin tulee, niin vielä kerran: Meidän vaihtoehtobudjetissamme veroaste ei nouse. Veroja vain kerätään oikeudenmukaisemmalla, reilummalla tavalla. Meidän vaihtoehtobudjetissamme me keventäisimme pieni- ja keskituloisen palkansaajan verotusta enemmän kuin hallitus keventää, ja samaan aikaan reilulla tavalla keventäisimme yhtä lailla myös pieni- ja keskituloisen eläkkeensaajan verotusta. Tämän luulisi jo nyt käyvän kokoomuksellekin, joka ennen vaaleja puheenjohtaja Stubbin suulla sanoi, että tämä on kokoomukselle perusfilosofia, että eläkkeensaajia kohdellaan tasavertaisesti. Me emme, arvoisa kokoomus, tule lopettamaan tätä keskustelua täällä salissa, ennen kuin hallitus korjaa tämän todella suuren vääryyden, minkä hallitus tämän vuoden alusta on saattanut voimaan. Siitä on tullut, kuulkaa, Tammelan torilla tosi paljon palautetta, kun on ihmetelty, miksi nyt vaalilupausten vastaisesti verotetaan eläkkeensaajia eriarvoisella tavalla.

Mutta vielä kerran kertauksena: (Puhemies koputtaa) SDP keventäisi enemmän kuin hallitus pieni- ja keskituloisen verotusta.

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

14.42 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä edustaja Satonen ihan oikein nosti esille sen, kuinka tänä päivänä pienipalkkaisen työn kanssa henkilön on monta kertaa haasteellista selvitä. Meillä yksi isoimpia asioita, mikä tällä hallituskaudella tulee laittaa kuntoon, onkin työn ja sosiaaliturvan yhteensovittaminen. Toivonkin, että hallitus tutustuu tähän kristillisdemokraattien kannustavan perusturvan malliin, jossa tämä työn ja sosiaaliturvan yhteensovittaminen tapahtuu tavalla, joka on aina kannustava, eliikä työn vastaanottaminen kannattaa aina. Siinä on tärkeää se, että siinä lineaarisesti nämä tuet laskevat ja huomioidaan verotus, ja kuitenkin sitten jokaisesta eurosta, minä työllään hankkii, jää vähintään se 35 prosenttia käteen. Tiedän, että Kela tekee laskelmia ja niitä tulee ulos muistaakseni maaliskuun lopussa, ja toivon todellakin, että KD:n malli on siellä myöskin mukana ja kenties paalupaikalla, kun lähdetään rakentamaan sitten tätä uutta työn ja sosiaaliturvan yhteensovittavaa, kannustavaa perusturvaa.

14.43 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan, edustaja Satonen, keskiluokan, keski- ja pienituloisten, työntekijöiden asemasta pitääkin olla huolissaan, ja sen takia esitimme tällä vuodelle vaihtoehtobudjetissa, että palkasta ja eläkkeestä jäisi enemmän käteen ihmisille, siis palkasta ja eläkkeestä enemmän käteen. Mutta kokoomushan tätä vastusti. Kokoomus vastusti sitä, että keskituloisille ihmisille jäisi enemmän palkasta käteen. Sen lisäksi kokoomus vastusti sitä, että keskituloisille eläkkeensaajille jäisi enemmän käteen eläkkeestä, koska se petti lupauksensa eläkkeensaajan verotuksen pitämisestä palkansaajien tasolla.

Ja kun nyt puhutaan sijoitusrahastoista, niin jos hallitus valmistautuisi kehysriihessä ottamaan uusia veropohjan laajennuksia, joilla voitaisiin sitten tehdä toisaalla veronalennuksia, niin sillä varmasti olisi vaikutus tähän lakiin. Ei, sen sijaan, te äänestitte tätä vastaan ja sen lisäksi lyötte vielä nämä isot asiakasmaksukorotukset, jolloin herää kysymys — kun on kysytty (Puhemies koputtaa) kuluttaja-asiamieheltä — ovatko nämä hallituksen asiakasmaksukorotukset asiallisia.

14.45 **Arto Satonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tiedä, paljonko tämän keskustelun jatkaminen hyödyttää. Sitä varmaan täällä moneen kertaan vielä tullaan käymään. Mutta ehkä on kuitenkin hyvä todeta — ja se varmaan sekä täällä salissa että salin ulkopuolella ymmärretään — että on ihan eri asia olla hallituksessa kuin oppositiossa. Hallituksella on kokonaisvastuu näistä asioista. Tässä taloudellisessa tilanteessa, jossa Suomi on, jossa tilanne on erittäin vaikea, on valittu se, että tässäkin tilanteessa pyritään pienituloisten ja keskituloisten palkansaajien asemaa veronkevennyksillä parantamaan. Minusta olisi jo reilua ja kohtuullista, että sitä päätöstä täällä jossain määrin arvostettaisiin, koska se on kuitenkin ollut merkittävä arvovalinta sen suhteen, mitä muita ratkaisuja tässä tilanteessa on valitettavasti jouduttu tekemään, monia sellaisia, joita kukaan ei haluaisi tehdä mutta jotka tässä taloustilanteessa ovat välttämättömiä.

14.46 **Timo Harakka sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset on tässä salissa koko syksyn totuudenvastaisesti syyttänyt SDP:tä velanottamisen halukkuudesta. Ja nyt edustaja Elo täällä oikein julistaa lisälainanoton ihanuutta. Muistutan siitä, että SDP:n vaihtoehtobudjetti ottaisi vähemmän velkaa kuin hallitus omassa budjetissaan.

Äskettäin talouspolitiikan arviointineuvosto arvosteli hallitusta nimenomaan siitä, että se ei käytä verotuksen työkaluja tässä talouden tasapainottamisessa. Se on vakava puute, ja

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

se on vastuutonta toimintaa. SDP:n vaihtoehtobudjetissa, kuten edustaja Viitanen sanoi, veroaste ei nouse mutta silti kerätään veroja oikeudenmukaisemmin kuin mitä hallitus tekee. Olisi vastuullista kerätä veroja sellaisista kohteista, jotka eivät heikennä talouden toimeliaisuutta ja työllisyyttä. Ja näitä vaihtoehtoja, kuten talouspolitiikan arviointineuvosto toteaa, hallitus tahallisesti ei halua käyttää.

Puhemies Maria Lohela: Annan vielä vastauspuheenvuorot niitä pyytäneille, edustajat Elo, Viitanen, Hoskonen, ja sitten mennään puhujalistaan.

14.47 Simon Elo ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään Huomenta Suomessa keskustelin näistä asioista edustaja Heinäluoman kanssa, ja hän oli kanssani samaa mieltä siitä, että tämä turvapaikkakriisin 600 miljoonaa pitäisi nyt ottaa lisävelkana, jotta ei syntyisi tällaisesta vastakkainasettelua, mikä vaarana on.

Edustaja Zyskowicz sanoi, että on itsepetosta ottaa velaksi. No, se on tietysti totta, että velkakin tulee maksettavaksi, mutta ei tässä ja nyt, vaan myöhemmin. Minun mielestäni on itsepetosta se, mitä kokoomuksen puheenjohtaja sanoi tähän liittyen: että ei näitä voi laittaa vastakkain vaan pitää katsoa asioita kokonaisuutena, että kun toiselta otetaan pois, niin se ei ole toiselta pois. Eihän se nyt näinkään voi mennä. Se on itsepetosta. Ja tässä täytyy myös huomioida, mistä 600 miljoonaa nyt oikein otetaan. Ei ole kukaan kokoomuksesta vielä sanonut, mistä otetaan 600 miljoonaa. Sen konkretian haluaisin kuulla. Ja myös on tärkeää huomioida, että tämä ei kuulu EU:n alijäämämenettelyyn. Me voimme näin halutessamme niissä puitteissa toimia. Minusta se olisi yhteiskuntarauhan kannalta paljon järkevämpi ratkaisu.

14.48 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täältä oppositiosta käsin nyt on mielenkiintoista etukäteen seurata tätä hallituksen kehysriihtä, kun tuntuu olevan niin, että täällä hallituspuolueet nyt keskenään ovat erimielisiä ja riitelevät näistä asioista. (Leena Meri: Emme riitele, keskustelemme!) Mutta minä nyt toivon, että se ratkaisu löytyy tietenkin siitä SDP:n vaihtoehtobudjetista, eli tehdään oikeudenmukaisempaa, työllistävämpää politiikkaa, ja sitä kautta me vältymme lisäleikkauksilta. Tehdään, Zyskowicz, reilua politiikkaa siten, että pienennetään pieni- ja keskituloisen palkansaajan ja eläkkeensaajan verotusta, jotta ostovoima pysyy parempana. Tehdään kaiken kaikkiaan, puhemies, hallitusohjelman tarkistus työllistävämpään suuntaan. Se on se eväs tulevaisuuteen.

Mutta tietenkin me nyt tässä voimme seurata tätä hallituspuolueiden keskinäistä tulevaa kehysriihikeskustelua jo tässä vaiheessa mielenkiinnolla. Mutta toivottavasti siellä tulee viisaita päätöksiä.

14.49 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Lindtman esitti omassa puheenvuorossaan sijoitusrahastoveroa. Pyytäisin kuitenkin tässä asiassa olemaan hieman varovainen. Tämä ajatus sinänsä on kovin kiehtova, en sitä kiellä, mutta juttu on nimittäin niin, että kansainvälisillä sijoitusrahastoilla on tapana toimia kansainvälisesti eivät vain pelkästään Suomessa vaan koko EU-alueella ja koko maailmassa, ja jos me alamme tässä maassa tekemään tällaisia pieniä erillisiä veroja, se johtaa vääjäämättä ja nopeasti siihen, että pääoma karkaa tästä maasta. Missäs sitä sitten ollaan? Sitten ollaan todella isoissa vaikeuksissa. Tässä maassa on verotettu työtä ja kaikkia muitakin

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

etuuksia. Sanon, että Euroopan mittapuussa aivan etulinjan maita ollaan. Meidän kilpailukykyämme pitää saada paremmaksi, työn tuottavuutta pitää saada paremmaksi ja ennen kaikkea tehtyä se tilanne tähän maahan, että työn vastaanottaminen on aina paras vaihtoehto.

Siksi toivon hartaasti, arvoisa rouva puhemies, että me parhaillaan menossa olevissa yhteiskuntasopimusneuvotteluissa onnistumme hyvin, saamme tämän tilanteen vakautettua. Veroja me olemme tässä maassa osanneet keksiä aina, eikä se ole meidän tilannettamme parantanut, päinvastoin se on pahentanut.

Puhemies Maria Lohela: Jatketaan tätä keskustelua varsinaisen puhujalistan parissa. Siellä on edustaja Lindtmanillakin vuoro jo varattuna.

14.50 Lauri Ihalainen sd: Arvoisa puhemies! Haluaisin todella palata tähän esityslistalla olevaan esitykseen sijoitusrahastolain ja Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta. Ahkera talousvaliokunta on jo tänään kuullut ison joukon asiantuntijoita tässä aihepiirissä, ja kysymyksen on viime kädessä kuitenkin siitä direktiivin täytäntöönpanosta, joka koskee sijoitusrahastodirektiiviä Suomen osalta. Se sellaisenaan varmaan tullaan tähän meidän lainsäädäntöömme upottamaan siksikin, että tämä nykyinen laki on historiallisen kehityksen tulos ja monessa suhteessa varsin sekava.

Se, mikä tässä on hyvää, on se, että tämä toivon mukaan selkeyttää lainsäädäntöä, se luo ehkä sijoitusvarmuutta ja tämmöistä avoimuutta ja ennen kaikkea, niin kuin täällä edustaja Sarkkinen ja monet muut korostivat, palkkio- ja palkitsemisperiaatteisiin tullaan puuttamaan ja kohtuullistamaan sekä myös että Finanssivalvonnalle tulee mahdollisuus säätää tämmöistä hallinnollista seuraamusmaksua, joka on nykyistä paljon korkeampi. Tässä on paljon tämmöisiä positiivisia asioita itse laissa, joka Suomeen tullaan soveltamaan.

Sitten tämä keskustelu, joka tässä on nyt muutoin käyty, on sinänsä äärettömän tärkeätä, ja on hyvä, että me jatkamme tässä salissa näitä pohdintoja muun muassa edustaja Harakan esityksestä ja monista muista. Mutta itse tämä kyseinen lakiesitys on tämän direktiivin myötä sellainen, joka tuo myöskin aika paljon uutta, nykyiseen parempaa.

14.52 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä laki sijoitusrahastolain ja Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta on sinänsä paikallaan ja ajankohtainen, mutta olen siitä hyvin murheellinen, että näitä lakeja olisi pitänyt säätää silloin 90-luvun puolivälissä elikkä viime vuosituhaten loppupuolella, koska sen jälkeen kun tälle vuosituhatenlelle tultiin, niin koko tämä rahoitusmaailma räjähti käsiin. Euroopan unionin alue velkaantui tuhansia miljardeja euroja per vuosi, ja se on aiheuttanut tilanteen, jos satuitte lukemaan Taloussanomista Jan Hurrin kirjoituksen, jossa puhuttiin Deutsche Bankin nykyisestä tilanteesta, miten kyseisen jättipankin tilanne on todella kurja. Siinä kyseisessä jutussahan Jan Hurri avaa tätä sijoitusrahastomaailman hulluutta. Deutsche Bankin erilaiset johdannaiset ja erilaiset sijoitusinstrumentit sisältävät tällä hetkellä Jan Hurrin mukaan noin 52 000 miljardia euroa — niiden arvo oli 2014 lopulla noin 52 000 miljardia euroa. Kun yhden pankin osalta vastuut ovat tällaisia, niin sen kauttahan viime viikolla Deutsche Bank oli joutua vaikeuksiin ja Saksan valtion piti tulla apuun ja vakuuttaa, että kyllä Saksa uskoo omaan suurimpaan pankkiinsa. No, tilanne rauhoittui hetkeksi, mutta hyvä, että nyt näitä lakeja tehdään ja näille erilaisille rahastoille luodaan sääntöjä. Mutta valitettavasti kaikki tulee liian myöhään.

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

Aikanaan 2000-luvun alkupuolella, ensimmäisellä vaalikaudella täällä ollessani, varoitelin näistä järjettömistä sijoituksista, että tämä homma karkaa käsiin. Nyt sitten ollaan tilanteessa, jossa summat ovat niin jättiläismäisiä, että jos joku kuvittelee, että näiden riskien aiheuttamia ongelmia lähdetään budjettivarojen taikka kansantalouden tuotoilla maksamaan, näiden pörssiin syntyvillä erilaisilla johdannaisilla tehtyjen sitoumusten onnettomuuksia maksamaan veronmaksajien rahoilla, niin siitä ei tule kerta kaikkiaan mitään, vaan tässä asiassa pitää toimia selkä suorana ja vaatia, että ne, jotka ovat riskinsä ottaneet, kantakoot ne. (Puhemis koputtaa) Valitettavasti tämä on vain niin valtava ongelma, että se tulee väkisin jokaisen eduskunnan käsittelyyn tässä Euroopassa.

14.54 Antti Kurvinen kesk: Rouva puhemies! Tässä keskustelussa on nyt minusta unohtunut se, että yksikään kansakunta ei ole koskaan vaurastunut veroilla, lainalla eikä kuluksella, vaan kaikkien kansakuntien vaurastumisen perusta on aina ollut työ ja säästäminen. Noin 60 vuotta sitten tasavallan presidentiksi valittu Urho Kekkonenkin kysyi jo, onko maallamme malttia vaurastua, ja sen kysymyksen voi tähänkin keskusteluun kyllä heittää. Suomalaisilla pankkitileillä makaa miljardeja euroja käytännössä nollakorolla tai pikemminkin miinuskorolla, kun inflaatio niitä nakertaa. Pidänkin erittäin tärkeänä, että samalla kun suitsitaan tämmöisiä älyttömiä sijoituksia, vääränlaisia johdannaisia, niin me kannustamme tavallisia työssä käyviä keskiluokkaisia suomalaisia säästämään ja piensijoittamaan. Taloudellisen ymmärryksen ja sivistyksen lisääminen on erittäin tärkeää, ja sijoitusrahastot ovat siihen yksi hyvä keino, ja niitten turvallisuuden lisäämistä kyllä tuen täysin.

Toivon kuitenkin, että maamme hallitus, hyvä hallitus, ottaisi nyt myös hallitusohjelmassa olevan kirjauksen näitten pienten pörssiosinkojen verovapaudesta toteen. Olisi hyvä, että pienet, muutaman sadan euron osingot olisivat verottomia, niin että suomalaiset siirtäisivät niitä omia pankkitalletuksiaan kotimaisten pörssiyhtiöitten osakkeisiin ja saataisiin sitä omistusta sinivalloiksi, suomalaisiin käsiin. Minusta olisi myös erittäin tärkeää selvittää, mitenkä suomalaisten sijoituskäyttäytymistä saataisiin pankkitileiltä ja kiinteistösijoituksista entistä enemmän myös listaamattomiin osakeyhtiöihin, pieniin yhtiöihin, kasvuyhtiöihin ja startup-yhtiöihin, ja sillä tavalla oikeasti saataisiin tämän maan talous kuntoon ja sitten siitä eteenpäin nousuun.

14.56 Antti Lindtman sd: Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys on monin tavoin tärkeä. On tärkeää, että sijoitusrahastojen toimintaperiaatteet ovat läpinäkyviä, sen takia tässä on paljon monia kannatettavia kohteita.

Haluan vielä edustaja Hoskoselle todeta, joka nyt ehti poistua, mutta sanottakoon se nyt pöytäkirjaan: ensinnäkin siitä olen samaa mieltä, että Suomessa kulutusta ja työtä verotetaan liikaa suhteessa pääomiin. Itse asiassa tämä on fakta myös, jos katsotaan Euroopan tasolla. Suomessa aliverotetaan pääomia, ja toisaalta me joudumme sitten työstä ja kulutuksesta maksamaan enemmän veroja. Yksi tapa olisi nimenomaan laajentaa veropohjaa.

Se linkki tähän kyseiseen esitykseen on, että SDP:hän ei ole esittänyt veropohjan laajentamista sijoitusrahastoihin. Ei suinkaan, vaan kyse on nimenomaan näistä niin sanotuista sijoitusvakuutuksista, jotka ovat vanhan lainsäädännön perua. Ja kuten on todettu tästä kilpailusta, Ruotsissa on tällainen käytössä. Minusta tällä rahoitusmarkkinapuolella Suomen kannattaisi Pohjoismaiden kanssa edetä yhtä jalkaa. Sen takia tekemämme esitys on ihan aito, ja sen takia hallituksen ei kannattaisi nyt vain sillä perusteella, mistä suunnasta se tu-

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

lee, sitä tyrmätä. Kyllähän me viime kaudellakin näimme täällä monia opposition veroesityksiä. Esimerkiksi yksi oli tämä perussuomalaisten esitys näistä säätiöiden verottamisesta, josta oltiin rajattu tämä perussuomalaisten oma säätiö pois. Emme me nyt semmoisia ole esittäneet, mutta tämä on ihan vakavalla mielellä tehty.

Puhemies! Sanon vielä lopuksi tästä kehyksen turvapaikkakysymyksestä, että SDP:hän jo syksyllä valtiovarainvaliokunnassa nosti esiin sen, että tulisi pohtia sitä, että kun on isoista, kertaluontoisista menoista kyse, pitäisikö ne irrottaa kehyksestä. Haluan tämän vain todeta pöytäkirjaan.

14.58 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Viitanen ja edustaja Lindtman, te puhuitte paljon näiden työpaikkojen luomisen puolesta ja siitä, kuinka SDP esitti, että nämä vaihtoehdot toisivat niitä työpaikkoja — ylipäättänsä koko puheen sävy on se, että hallitus ei onnistu missään tavoitteessaan. Nyt jos me muistelemme, miten viime vaalikausi meni, niin kyllähän muistaakseni teillä oli silloinkin aika mahtipontiset tavoitteet työpaikkojen syntymiseen, taisi olla 100 000 työpaikan luominen, ja kävikin päinvastoin, joten mikä tässä asiassa nyt on niin paljon muuttunut, että te saavuttaisitte sen 35 000 työpaikkaa ja työllisyyden kasvu olisi noin 1,3 prosenttia niillä keinoilla, mitkä teidän vaihtoehtobudjetissanne ovat? Ei sillä kolmikannalla niitä työpaikkoja yksistään synnytetä, mistä te puhutte jatkuvasti. Sehän on nähty nyt jo näissä työmarkkinaneuvotteluissa, että sosialidemokraatit ovat jostain syystä pelanneet itsensä semmoiseen välimaastoon siihen, että sitä sopimusta ei haluta synnyttää ilman kovaa työtaistelua. Ja pahoin pelkään, että edes sitä teidän tavoittelemaanne 35 000:ta työpaikkaa ei tule syntymään, ellei tänne saada yhteiskuntarauhaa ja siinä mielessä myös ymmärretä, että joitain säästöjä on hallituksen tehtävä.

Toinen asia on se, että emmehän me tienneet vielä viime vaaleissa, millainen talouden tilanne tai puhumattakaan mimmainen maahanmuuttokriisi on edessä tämän hallituskauden aikana. Jos me olisimme tämän tienneet, niin luulen, että ne suuntamerkit olisivat olleet aivan toisenlaiset niin vaaleissa meillä kaikilla puolueilla kuin hallitusneuvotteluissa. Nyt ollaan menty hallitusneuvotteluihin niillä sen hetkisillä tilanteilla, eikä siitä voida perussuomalaisia yksin syyttää jatkuvasti, mitä täällä on kuultu, että me olemme kääntäneet takkia yks sun toinen päivä. Tämä taloudellinen tilanne on vain tämä, mikä on, ja se on realiteettia. Antakaa meille mahdollisuus edes jonkun aikaa tehdä tätä työtä, ja katsotaan, tuleeko se työllisyys paranemaan ja tuleeko tähän yhteiskuntaan jonkunäköinen roti näiltä mainituilta aloilta. Tämä vaatii aikaa, te tiedätte sen, mutta sitä ei tahdota nähtävästi myöntää.

Puhemies Maria Lohela: Seuraavaksi edustaja Laukkanen näyttää esimerkkiä, miten palataan varsinaiseen aiheeseen.

15.00 Antero Laukkanen kd: Arvoisa puheenjohtaja! Mistä arvasitte ajatuksenjuoksuni?

Tämä käsillä oleva esitys todella on tervetullut, ja siinä on monia hyviä asioita. Tässä muutama niistä: Se selkeyttää lakia ja yhtenäistää eurooppalaista käytäntöä, antaa työkaluja valvontaan, luo suojaa kansalaisille, palkkiokäytännöt yhtenäistyvät ja ennen kaikkea, mitä pidän tässä hyvin merkittävänä, tämä johdon vastuu on selkeästi määritelty. Se on todella tärkeä. Myös tämä pätevyysvaatimus kokonaisuudessaan on täällä selkeästi kuvattu. Nämä ovat niitä elementtejä, joita kansalaiset tarvitsevat, kun he pohtivat, mihin he näitä rahojaan laittavat. Niin kuin täällä todettiin, 65 miljardia seisoo jatkuvasti pankkitileillä. Ne voisivat olla myös tuottavassa työssä, tuottamassa hyviä asioita.

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

Arvoisa puhemies! Tämä oli ytimeistä.

15.01 Ben Zyskiewicz kok: Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä todellakin on kyse myös palkkioista ja vastuusta. En malta olla toteamatta, että — kun mietitään finanssikriisin syitä, niin niitä on varmasti monia — yksi eittämätön syy ovat olleet finanssisektorin väärin viritetyt palkkiot, bonukset, optiot ja väärin viritetty riskinoton ja vastuun suhde. Kun ajatellaan, mitä finanssikriisissä tapahtui, niin kun pankkisektorin johtajat ja alemmatkin työntekijät ottivat valtavaa riskiä veronmaksajien piikkiin, niin jos he onnistuivat, heistä tuli miljonäärejä, jos he epäonnistuivat, se ei ollut heidän ongelmansa, se oli veronmaksajien ongelma.

Nyt on näihin ongelmiin pyritty löytämään erilaisia ratkaisuja. On säännelty finanssisektorin palkkioita ja ennen kaikkea on muodostettu Euroopan tason pankkiunioni, jossa yksi keskeinen idea on se, että pankin kaatumisen riski ei olisi enää veronmaksajilla vaan se olisi pankin omistajilla, se olisi pankin velkojilla. Nämä ongelmat, jotka ovat tänä päivänä Deutsche Bankin ympärillä, osaltaan testaavat tätä uutta tilannetta. Sinänsä voi ajatella, että osa asianomaisen pankin kurssien romahdus kertoo siitä, että omistajat tunnistavat nämä riskit. Toivottavasti tästä on kyse.

Mutta vaikka on edistytty, paljon on vielä tehtävä sekä omistajien vastuun että palkkiosääntelyn puolella, koska, niin kuin äskettäin julkistettu tuore kirja finanssisektorista kertoo, niin kyllä tämä palkkioiden ja vastuun epäsuhte on edelleen todellisuutta.

15.03 Pia Viitanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Nyt oli kyllä edustaja Zyskiewiczilta hyvä puhe, eli tähän voimme täydellisesti yhtyä. Se on juuri näin. Sosialidemokraatitkin ovat tätä pitkään ajaneet, tehneet konkreettisia toimia ja työtä sen eteen, että tämä sijoittajan vastuu toteutuu. Viime kaudella oli hyvin painavaa politiikkaa sen suhteen, ettei käy niin, että aina se veronmaksaja maksaa sitten viulut viime kädessä, kun tappioita tulee ja voitot ovat yksityisiä. Tämä on erittäin merkittävää, ja toimia toden totta edelleen tarvitaan tiukentamaan systeemejä.

Mutta, puhemies, sen verran en nyt voi olla vielä palaamatta siihen, kun täällä suoraan osoitettiin sormella sosialidemokraatteja ja ajateltiin, että meillä ei olisi niitä työllistäviä toimia: Kyllä vain, meillä on Rinteen työllistämismalli. Sillä laitetaan passiivista työttömyysturvaa aktiiviseen käyttöön. Me panostaisimme konkreettisia toimia vientiteollisuuteen. Siellä on ihan esitykset vaihtoehtobudjetissa. Meillä on yrittäjyyspaketti, jossa on aivan konkreettisia toimia yrittäjyyden edistämiseen. Meillä on myös esityksiä investoinneiksi: rakennetaan, peruskorjataan koteja, väyliä ja myös niitä homekouluja, kirjastoja, päiväkoteja. Näillä kaikilla yhteisesti, hyvinkin varovasti arvioiden — ihan tietopalvelussa teetettyjen laskelmien mukaan — saisimme tämän 35 000 työpaikkaa, ja huom., varovaisten laskelmien mukaan, koska emme halunneet luvata liikoja. Eli siinä suhteessa toivoisin, että mieluummin positiivisesti näistä otettaisiin koppia kuin sanottaisiin, että meillä toimenpiteitä ei ole.

Ja, puhemies, sitä en malta edelleen vielä olla toistamatta, että siitä olen hyvin hämmennyt juuri, että hallitus on toiminut niin, että se ei ole tehnyt tällaisia konkreettisia toimia vaan uskonut siihen ensi vuonna mahdollisesti voimaan tulevaan — onko se sitten pakkolakiratkaisu, toivottavasti ei — ja kuvitellut, että sillä sitten työtä tulee, että leikataan työmiesten ja työnaisten palkkoja väen vängällä 5 prosenttia, ja nyt seisotaan tumput suorana. Sehän ei tietenkään toimi, vaan nimenomaan positiiviset toimet, (Puhemies koputtaa) ak-

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

tiiviset toimet työllisyyden hyväksi. (Ben Zyskowicz: Sääli, ettei edustaja Viitanen toteuttanut näitä nerokkaita ajatuksiaan ollessaan hallituksen jäsen! — Välihuutoja)

15.06 Timo Harakka sd: Saako puhua, arvoisa puhemies? (Välihuutoja — Puhemies: Edustaja Harakan puheenvuoro on nyt!) — Kiitoksia, arvoisa puhemies! On ilo kiittää edustaja Zyskowiczia erinomaisesta puheenvuorosta. Hän on täysin oikeassa siinä, että väärin viritetty palkitsemisjärjestelmä ja sijoittajavastuun puute oli finanssikriisin yksittäisistä tekijöistä ehkä tärkein. Hän on myös aikaisemmin erittäin kunniakkaasti arvostellut vääränlaisia palkitsemis- ja bonusjärjestelmiä, mikä tässä pöytäkirjaan merkittäköön suurena valtiomiestekona.

EU on pyrkinyt tekemään lainsäädäntöä, jolla näille palkkioille kautta finanssijärjestelmän rakennettaisiin katto, mutta täytyy huomioida se, että Lontoon City vastustaa tätä kynsin hampain. Eli emme ole vielä päässeet lopputulokseen, ja meidän täytyy olla niitä voimia Euroopassa, jotka toimivat finanssikriisin uusiutumista vastaan. Kannattaa huomioida sekin, että kun nämä pankkien vastuut lopulta kaatuivat veronmaksajille sen jälkeen, kun näillä riskeillä miljonääreiksi tai miljardööreiksi tulleet lähtivät kalppimaan ja pelastettiin Saksan ja Ranskan pankit, niin — kuten Deutsche Bankin viimeaikainen kohtalo osoittaa — tällä vain lykättiin ongelmaa tulevaisuuteen samalla kun jouduttiin aiheuttamaan valtioiden velkaantumiskriisi. Kun tässä puhutaan paljon siitä, että valtiot Euroopassa ovat velkaantuneet oman tuhlaavaisuutensa tai ylisuuren julkisen sektorin ansiosta, niin täytyy muistaa, että juurisyy on se, että veronmaksajien rahoilla jouduttiin pelastamaan pankit ja valtiot joutuivat ottamaan velkaa, ja siksi Eurooppa kärsii yhä taantumasta, ja siksi myös Suomen velkaantumiskehitys on ollut epätoivottua.

15.07 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Jotta pysytään tässä alkuperäisessä teemassa, niin haluan aloittaa just tällä näkökulmalla sijoitusrahastolain uudistamisesta, että kun olemme keskustelleet tästä velalla rakentamisesta, niin meidän nyt näimme tämän hallituskauden aikana tämmöisenkin näkökulman, että Finnfund sai sijoitustoimintaan kehitysmaissa oleviin yrityksiin 60 miljoonaa euroa enemmän rahaa kuin se pyysi ja tämä on käytännössä otettu velkarahalla. Että kyllähän tätä velkarahalla pelaamista nyt näyttää olevan yhdessä sun toisessa kohteessa, ja siinä mielessä ymmärrän hyvin tämän edustaja Elon maininnan tästä 600 miljoonan tai pikemminkin lähemmäs miljardin kustannuksesta, joka tulee tänä vuonna tästä maahanmuuttokriisistä. Sitä ei voida budjetista ottaa leikkaamalla jostain paikasta kovinkaan helposti, ja siinä mielessä se velkarahan ottaminen on siltä osin ymmärrettävää.

Mutta itse asiaan. Edustaja Viitanen: Minä uskon, että hallitus ottaa kaikki hyvät ehdotukset lämpimästi vastaan, kuten ministerit ovat täällä puhuneet, eikä tyrmää ensimmäistään ehdotusta, kuten tekin teitte viime hallituskautena. Oli hyvin rakentavaa keskustelua teidän kanssanne kuitenkin, kun me teimme esityksiä jatkuvasti, ja olen kiitollinen siitä esimerkiksi, ministeri Viitanen, kun olitte tehtävässä silloin, että hyvin positiivisesti suhtauduitte kaikkeen. Siinä mielessä en minä usko, että meillä olisi tämmöistä juopaa välissä tämänkään hallituksen ja opposition välillä, vaikka näkemyserot ovat nytten samanlaiset kuin viime kautena. Tätähän tämä politiikka on, että milloin aidan tuolla ja milloin aidan tällä puolella istutaan.

Mutta itse tähän työllisyyskysymykseen. Mielestäni iso korjaamisen aihe on nämä reilut 110 000 alle 29-vuotiasta kouluttamatonta nuorta ja nuorta aikuista, joilla ei ole minkään-

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

näköistä tutkintoa. Heidän koulutukseen pääsemisensä täytyy tapahtua jonkin sellaisen polun kautta, jota ei ole vielä kokeiltu. Ja tällä hetkellähän meillä on monopoli ainoastaan kunnilla esimerkiksi kouluttaa. Esimerkiksi osatutkintoja ja tällaisia osakoulutuksia ei juurikaan ole suopein silmin tähän asti katsottu. (Puhemies koputtaa) Siinä mielessä jonkun näköisen ison uudistuksen (Puhemies koputtaa) pitää tämän hallituskauden aikana tapahtua, (Puhemies: Aika!) jotta tällaisella pienellä tutkinnolla päästään myös ammattiin kiinni.

15.10 Leena Meri ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Oikeastaan pyysin tämän puheenvuoron — ei ollut tarkoitus aluksi puhua — kun tässä keskusteltiin näistä hallitusohjelmista ja velasta ja monesta muusta asiasta. Minusta täällä oli erittäin tärkeitä puheenvuoroja koskien tätä lakiesitystä siitä, että meillä on ihmisillä rahaa tileillä ja ihmistenhän pitäisi uskaltaa sitä sijoittaa, että saataisiin sitä rahaa kiertämään. Ja minusta täällä oli ihan hyviäkin ajatuksia siitä, että pienistä pääomatuotoista ei menisi veroja. Minusta sitä on syytä pohtia tosi tarkkaan.

Mutta täällä SDP minusta toi esille, että hallitus ei ole nyt niin kuunnellut teitä. Minusta me olemme tosi hyvinkin kuunnelleet. Ministeri Lindström otti Rinteeltä vastaan tähän työllistämiseen liittyvän asian. Teitä on kuunneltu. Eihän se, että me uskomme vähän toisenlaiseen työllistämiskäytännöön joissakin kohdissa, tarkoita sitä, että ei olla kuunneltu. Kuunteleminenhan ei tarkoita sitä, että tekee juuri niin kuin toinen käskee vaan että ottaa ideat vastaan avoimin mielin.

Edustaja Viitanen puhui siitä, että teillä oli näitä korjausvelkahankkeita. Hallitushan on näihin myöntänyt rahaa, että senhän me olemme toteuttaneet. Minulla vain särähti korvaan, että sitä ideaa ei ole otettu huomioon. On otettu. En valitettavasti osaa teidän budjetin ulkoa, myönnän, mutta muistan sen keskustelun siitä, että teillä esimerkiksi harmaan talouden tuottolukemat eivät olleet täällä salissa monien mielestä kauhean realistisia. Tietysti se budjetti oli rakennettu joiltain kohdin sen varaankin, mutta sitä on kenenkään vaikea eksaktisti tietää. Meistä ei varmaan kukaan ole siinä oikeassa, mikä se luku on. Mutta kyllä kuunnellaan.

Ja sitten edustaja Zyskowiec sanoi, että jotenkin vähän lapsellisesta ajatusta on tuossa lainan ottamisessa, mutta kaikkea erilaista pitää puntaroida, ja minusta silloin, kun asia ei ole vielä päätetty, pitää tuodakin erilaisia näkemyksiä. Ja ihan hyvää keskustelua täällä on käyty, niin että kiitos siitä. Kyllä me kuuntelemme.

15.12 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Kurvinen otti äsken esiin pienten osinkojen verovapauden, ja mielestäni tämä ajatus on kannatettava. Kurvinen nyt lähti, mutta olkoon tämä Kurvisen esittämä raja verovapaalle osingoille sitten 500 tai 1 000 euroa.

Monessa muussa maassa pitkään omistetut osakkeet voi myydä verovapaasti, ja Suomessa voitaisiin kotimaisten osakkeiden ja muiden vastaavien sijoitusten osalta ottaa käyttöön omistuksen keston mukaan kasvava hankintameno-olettama, joka kasvaisi esimerkiksi 10 prosenttiyksikköä vuodessa. Tällöin 8 vuotta omistetut osakkeet voisi halutessaan myydä ilman veroseuraamuksia, jos lähtötaso olisi hankintamenoille nykyinen 20 prosenttia. Nykyäänhän hankintameno-olettama on 10 vuoden jälkeenkin vain 40 prosenttia eikä siinä oteta huomioon inflaation vaikutusta, ja tämä heikentää mielestäni kiinnostusta pitkäaikaiseen sijoittamiseen. Samoin osinkojen verotusta voitaisiin keventää vastaavasti sen mukaan, kuinka pitkä on osakkeiden omistusaika.

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

Vielä yhtenä asiana haluaisin sanoa, että Suomessakin voitaisiin edistää mahdollisuutta sijoittaa osakkeista saadut osingot saman yhtiön osakkeisiin ilman veroseuraamuksia. Tämä vastaava mallihan on käytössä muun muassa USA:ssa.

15.13 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Halusin vain sanoa, että tämä oli mukava kuulla, että täällä parikin puheenvuoroa todisti, että aiotte ottaa koppia näistä SDP:n vaihtoehtobudjetin hyvistä esityksistä, ja sehän on tosi tärkeä asia, että käynte ne läpi. Mielestäni on ollut merkille pantavaa, ja olemme sitä jo ennenkin täällä salissa maininneet, että on ollut hyvä, että esimerkiksi työministeri Lindström on sanonut ottavansa kopin tästä Rinteen mallista ja on sanonut, että Rinteen mallia tutkitaan ja viedään eteenpäin. Ja kyllä me ihan innokkaasti odotamme sitä päivää, kun se Rinteen malli sieltä tulee. Sitten voimme vaikka yhdessä siitä iloita, koska minusta se on hyvä esimerkki siitä, että myös opposition esityksiä voi sitten hallitus viedä eteenpäin. Ja tässä suhteessa kyllä nämä puheenvuorot olivat erittäin mukavaa kuultavaa.

15.14 Laura Huhtasaari ps: Arvoisa puhemies! Me olemme osaksi huonossa taloustilanteessa nimenomaan SDP:n takia. Professori Vesa Kanninen sanoi, että eurosta eroaminen maksaisi 20 miljardia euroa, mutta se kannattaisi silti. Washington Postissa lukee: "Finland is the poster child for why the euro doesn't work". Mukavaa olla malliesimerkki jossakin, eli Suomi on malliesimerkki siitä, minkä takia tämä yhteinen rahapolitiikka ei toimi. Kreikka ei olisi ikinä saanut tällaisia velkoja, ellei se olisi ollut yhteisen rahaliiton jäsen. Tämä on totuus, ja sen takia meillä seitsemässä vuodessa on velkaannuttu 75 prosenttia, koska olemme paikanneet tätä kilpailukyvyyn puutetta velalla, koska valuutta ei jousta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi Espanjan kanssa tehdyn sopimuksen ja pöytäkirjan hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen ja pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Hallituksen esitys HE 5/2016 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu

15.15 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Tämä Suomen ja Espanjan uusi verosopimus on erittäin tervetullut asia, ja on erinomaista, että oikeus toteutuu. Eräs kokoomuksen toiminnassa mukana ollut Espanjassa asuva eläkeläinen kovasti protestoi sitä muutosta, että eläke verotettaisiin Suomessa, mutta kannattaa muistaa, että hänkin on saanut vähen-

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

tää verotuksesta eläkemaksut vuosikymmenten ajan, joten on vain oikeudenmukaista, että vero maksetaan siihen maahan, jossa vähennykset on tehty.

Yksi Euroopan unionin vapaan liikkuvuuden varjopuolia on ollut se, että se on johtanut verokilpailuun niin yksilöiden kuin yritystenkin osalta. Tästä ehkä räikeimpiä esimerkkejä on Portugalin tekemä nollaverotarjous, johon monet suomalaiset eläkeläiset, varsinkin vauraat eläkeläiset, ovatkin halunneet tarttua. Ja annan siitäkin kiitoksen, että hallitus neuvottelee, jahka Portugalista sopimusosapuoli löytyy, myös tämän epäkohdan korjaamiseksi. Tätä verosopimusta on yritetty tehdä pitkän aikaa, ja vasta OECD:n vuonna 2005 laatima uusi verosopimusmalli on johtanut tulokseen. On huomattava, että Euroopan unioni ei ole halunnut tai kyennyt asiaan puuttumaan. Edelleen OECD:n uusin ohjelma yritysten välisen veronkierron estämiseksi on yhtä lailla tärkeä avaus, niin sanottu BEPS- eli Base Erosion and Profit Shifting -ohjelma. Yritysten välinen verokikkailu syö julkisten palveluiden rahoitusta eurooppalaisilta mailta juuri silloin, kun julkisia palveluja eniten tarvitaan väestön ikääntymisen johdosta.

Ilahduttavasti myös EU on vihdoin aktivoitunut. Komissiohan julkaisi viime kuussa veronkierron vastaisen toimenpidepaketin, jolla pyritään sulkemaan porsaanreiät, joilla EU-alueella toimivat yritykset voivat kierrättää keinotekoisesti tulostaan halvimman verotuksen maahan ja EU:n ulkopuolelle veroparatiiseihin. Luonnollisesti tässä jäsenmailla, joitten verotus perustuu vääränlaiseen verokilpailuun, on tärkeä rooli, ennen kaikkea Irlannilla, Hollannilla ja komission puheenjohtajan kotimaalla, Luxemburgilla. Erityisen ilahduttavaa komission esityksessä on, että siihen sisältyy vaatimus maakohtaisesta kirjanpidosta. Ei ole helppoa määrittää tarkalleen, missä verotettava voitto on syntynyt, ja yksittäisissä tapauksissa Suomi voi myös menettää verotuloja. Suomen kaltaisen hyvinvointiyhteiskunnan kannalta on kuitenkin pitkän tähtäimen välttämättömyys, että vääristävä verokilpailu loppuu.

Jäsenmaiden on siis tunnettava velvollisuutensa. Valtiovarainministerinä ollessaan Jutta Urpilainen otti määrätietoisesti kansainvälisen verovälttelyn torjumisen Suomen linjaksi ja oli kannustamassa koko Euroopan unionia toimiin. Samalla Suomen verottajan voimavaroja lisättiin, jotta vilppi ja välttely saataisiin kuriin. Tämä oli esimerkiksi johtamista. Euroopan unioni on nyt vihdoin tullut sille linjalle, jota Suomi jo viitoitti, mutta nyt ikävä kyllä puolestaan Suomi ei enää olekaan eturintamassa. Urpilaisen aikana tehtiin laki, joka rajoittaa konsernin sisäisiä keinotekoisia velkasuhteita ja siten saatua verohyötyä. Tosin se pitäisi ulottaa nyt laajemmalle, koskemaan myös kiinteistösijoitusyhtiöitä. Tätä keskusta vaati — aivan oikein — oppositiossa ollessaan, mutta nyt kun sillä on valta, se ei ole halunnut puuttua tähän miljardien porsaanreikään ja veronmenetykseen, toisin kuin SDP vaihtoehtobudjetissaan edellyttää. Jos hallitus on vakavissaan verovälttelyn estämisessä, toimikaa. Osaamista hallituksessa toki on, koska hallituksessa on ministeri, joka on perustanut Belgiaan yhtiön hyödyntämään juuri tätä porsaanreikää.

Hallitus on siis tähän saakka osoittanut lakiesityksillään, että se ei kulje Euroopan komission tahdissa verovälttelyn rajoittamiseksi, saatikka enää eturintamassa. Hallitushan esitti miljonääriveropakolaisten armahdulakia, jonka se joutui vetämään pois, ja hallitus esitti sijoitusten julkisuutta heikentävää hallintarekisterilakia, jonka se joutui vetämään pois — surullinen osoitus siitä, että veronkiertäjät ovat hallituksen sydäntä lähellä. Hallituksella on nyt todistustaakka, jos se haluaa vakuuttaa kansalaiset siitä, että se huolehtii vastuullisesti verokertymästä.

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

Kuten sanoin, verosopimusten muuttaminen Espanjan ja Portugalin kanssa on tervetullutta ja kiitettävää. Toivomme samalla, että se osoittaa myös jatkossa aitoa kiinnostusta veron pimityksen ja veronkierron estämiseen. Se tarkoittaa hallituspolitiikassa täyttä ja täydellistä täyskäännöstä.

15.20 Pia Viitanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämähän on myönteinen, tärkeä ja välttämätön esitys, mikä tässä nyt on meillä käsillä. Samalla kun totean, että tämä on hyvä, niin kiirehtisin myös sitten tätä Portugali-tapausta, että saisimme siellä vastaavat järjestelyt mahdollisimman nopeasti aikaiseksi.

Puhemies! Tämä on iso asia, kun puhumme veronkierrosta kaiken kaikkiaan. Se on iso asia, jota SDP on määrätietoisesti halunnut purkaa. Viime kaudella tuli konkreettisia toimia valtiovarainministereiltämme, ja tällä kaudella vaihtoehtobudjetissamme on konkreettisia esimerkkejä, miten voisimme tätä välttää. Kuten edustaja Harakka mainitsi, niin esimerkiksi tämä kiinteistösiirtoyhtiöiden konsernivähennysasia on meillä vaihtoehtobudjetissa mukana. Olemme hyvin varovaisestikin laskeneet, että se voisi tuottaa 60 miljoonaa Suomen valtiolle lisää rahaa. Olen joskus ajatellut ääneen sitä, eikö voisi olla vaikka symbolista ajatella niin, että kun tätä veronkiertoa kitkemällä saamme lisää rahaa yhteisiin palveluihin, yhteiseen toimeentuloomme, niin — voisiipa vaikka sanoa näin — hallitus voisi sitten tällä samalla summalla peruuttaa näitä aika julmia ja kylmiä asiakasmaksukorotuksia ja päivähoitomaksun korotuksia, kun otettaisiin veronkiertäjiltä nämä rahat, mitkä nyt sitten otetaan ihan tavallisilta lapsiperheiltä. Sillä tavalla budjettimme mielestämme myös palvelee oikeudenmukaisuutta tämän veronkierron torjumisen suhteen.

Mutta, puhemies, aivan kuten edustaja Harakka edellä, minä kyllä toivon hallitukselta vielä ripeämpää ja terävämpää otetta siihen, että saamme tätä veronkiertoa aisoihin. Nimitäin sillä jos millä me kuitenkin saamme sitten tänne meille yhteiseen kassaamme niitä tärkeitä euroja, joista täällä nyt edellisessäkin keskustelussa hyvin tuli esille, että jos niitä ei ole, niin sitten mennään lisäleikkauksiin tai hölmöihin päätöksiin. Tätä en tietenkään soisi ja siksin myös tässä yhteydessä haluan korostaa, (Puhemies koputtaa) että vaihtoehtoja löytyy.

15.23 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa rouva puhemies! Uskon, että kerrankin aika moni on samaa mieltä siitä, että nyt on menty oikeaan suuntaan. Vihdoin pitkien neuvottelujen jälkeen on saatu sitten Espanjan kanssa verosopimus, joka tulevaisuudessa tulee estämään kaksinkertaisen verotuksen ja ehkäisee myös veronkiertoa siihen nykytilanteeseen nähden, jossa on ollut lukuisia ongelmia. Espanjassa asuvalta henkilöltä ei ole pystytty yksityisen sektorin eläkkeitä, jotka on Suomesta maksettu, verottamaan eikä Espanjassa asuvan henkilön Suomessa omistaman huoneiston vuokratuloja ole voitu verottaa eikä myöskään sitten näitten huoneistojen luovutusvoittoja. Espanjassa on kuitenkin kohtuullinen määrä suomalaisia, joille eläkkeitä on maksettu ja jotka omistavat asuntoja, niin että on todennäköistä, että myös aikamoisia summia ajan saatossa on sitten jäänyt verokertymään saamatta.

Onneksi tämä sopimus muuttaa tilannetta. Myös näissä kaikissa edellä mainituissa tilanteissa eläkkeiden korotulojen ja luovutusvoittojen suhteen voidaan verottaa, ja tämä tulee lisäämään Suomelle verotuloja. Tällä on tietenkin jonkin verran, totta kai, valtiontaloudelle positiivisia vaikutuksia, mutta se on myös tärkeää yksityishenkilöiden ja yritysten kannalta, että voidaan sitten jatkossa kaksinkertaista verotusta ehkäistä.

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

Tietenkin samalla lailla toivotaan, että myös tämä Portugalin sopimus mahdollisimman pian tänne saataisiin. Jos ei sitten kerta kaikkiaan neuvotteluissa hyvään sopimukseen tulla, niin kyllä minun mielestäni se voidaan puutteellisenä verosopimuksena myös irtisanoa. Tämä on tietenkin hirvittävän suuri oikeudenmukaisuuskysymys, että nämä sopimukset saadaan päivitettyä tähän päivään. Valitettavasti meillä on kuitenkin vielä jonkin verran tällaista tuplaverotusta myös vaikkapa Pohjoismaiden kesken, ja nyt tietenkin, kun suuria ikäluokkia Ruotsissa eläköityy ja he ehkä haluavat tulla takaisin Suomeen, toivon, että valtionvarainministeri myös heidän tilanteensa vielä huomioisi sitä helpottaen.

15.25 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä nyt esillä oleva sopimus Espanjan kanssa on erittäin hyvä ja kannatettava. Se selkiyttää tilannetta niiden ihmisten kohdalla, jotka todella siellä haluavat asua — jokainenhan voi perustuslakimme mukaan asuinpaikkansa valita mielensä mukaan — ja päästään tällaisesta epävarmasta tilanteesta eroon. Näen sen myös sillä tavalla, että tässä käydyn julkisen keskustelun aikana näiden ihmisten — jotka ovat muuttaneet tuonne lämpimiin maihin eläkepäiviään viettämään — syyllistäminen myös loppuu ja on reilut sopimukset, joiden mukaan verot peritään. Ja toivon mukaan Portugalinkin kanssa tämä sopimus saadaan syntymään ja niin, että senkään maan osalta ei tarvitse enää kenenkään puhua veronkierrosta taikka sitten tilanteesta, jossa ei ole laillista sopimusta olemassa.

Tämä verotusmenettelyhän perustuu OECD:n, Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön, mallille, eli tämä on ihan kansainvälisesti hyväksytty menettely ja oivallinen sellainen. Edustaja Kulmuni mainitsi tämän Ruotsin asian. Suomellehan siinä olisi tavattoman paljon etua, koska kovin moni suomalainen on siellä oman elämäntyönsä tehnyt. Aikanaan Suomesta, jos nyt oikein muistan, lähemmäs puoli miljoonaa ihmistä siellä on ollut töissä. En muista nyt ihan tarkalleen, mimmoinen verosopimus on voimassa, mutta tällaiseen samanlaiseen menettelyyn pitäisi päästä. Tietysti Ruotsi ei mielellään sitä katso, koska kysymys on heille iso taloudellinen asia. Elikkä tiedän, että sieltä Ruotsista Suomeen on palannut moni ihminen tänne viettämään eläkepäiviä, eli tämäkin asia kun saataisiin siihen kuntoon, mikä tämä sopimus Espanjan kanssa on, niin se olisi erittäin hyvä asia.

15.26 Sanna Marin sd: Arvoisa puhemies! Kuten tässä salissa onkin jo todettu, tämä on erinomaisen tervetullut esitys. Jo viime hallituskaudella käynnistettiin neuvottelut verosopimusten uudistamiseksi sekä Espanjan että Portugalin kanssa, ja nyt meillä on tämä Espanjan verosopimus käsittelyssä, ja tietenkin odotamme, että myös Portugalin osalta sitten tämä asia saadaan maaliin.

Kokonaisuudessaan veronkierto, verovälttely on Euroopan tasolla valtavan iso ongelma. Toki tämä asia, mitä nyt käsitellään, on vain pieni osa tätä kokonaisuutta, mutta tämä kokonaisuus, veronkierto, verovälttely Euroopassa, on valtava ongelma: puhutaan jo noin 1 000 miljardin euron suuruisista menetyksistä julkisille talouksille, ja myös Suomessa puhutaan merkittävistä, miljardiluokan menetyksistä julkiselle taloudelle, kun puhumme tästä kokonaisuudesta.

On hyvä, että tämä esitys on meillä nyt käsittelyssä, mutta sen sijaan hallituksen muu toiminta tämän kokonaisuuden osalta ei ole ollut kauhean hyvää tai erinomaista. Viime syksynä hallitus esitti muun muassa harmaan talouden torjunnan määrärahojen leikkauksia, hallintarekisterilakia ja tehokkaan katumisen lakia, jotka kaikki osaltansa olisivat helpottaneet niin veronkiertoa kuin veronvälttelyä ja harmaata taloutta. Kun Juha Sipilä on to-

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

dennut — hän totesi tuossa vähän aikaa sitten, että itsekkyyys verojen kiertämiseksi ylittää Suomessa jo sairauden asteen, yhdyin tähän hänen sanomiseensa — niin kuitenkin hallituksen toimet tältä osalta eivät ole olleet yhdensuuntaisia hänen sanojensa kanssa. Eli odotamme kyllä hallitukselta tämänkin esityksen lisäksi vielä paljon tiukempia otteita, joilla se pyrkii puuttumaan veronkiertoon ja verovälttelyyn ja jatkaa sitä edellisen hallituksen linjaa, jossa useaan otteeseen näihin asioihin kiinnitettiin huomiota.

Eli tämä esitys on hyvä, mutta se ei missään nimessä ole riittävä, ja nyt odotamme hallitukselta toimia näiden asioiden kuntoon laittamiseksi.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta Hallituksen esitys HE 6/2016 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu

15.29 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Esitetyllä lainmuutoksella suomalaiset finanssilaitokset velvoitetaan selvittämään nykyistä laajemmin asiakkaidensa verotuksellinen asuinvaltio ja toimittamaan näiden verotusta koskevia tulo- ja varallisuustietoja Verohallinnolle. Ehdotetut muutokset mahdollistavat laajamittaisen verotettavia tuloja koskevan automaattisen tietojenvaihdon aloittamisen Suomen ja muiden valtioiden kanssa. Automaattisen tietojenvaihdon avulla Suomi saisi Suomessa asuvien henkilöiden verotukseen vaikuttavia tietoja näiden ulkomailla olevista varoista ja niiden tuotoista. Seurauksena Verohallinnon tietoon voi siten tulla tuloja, jotka ovat aiemmin jääneet verottamatta, ja näin valtiolle voidaan saada lisää rahaa kassaan hyvinvointipalveluiden rahoittamiseen. Esitys on askel oikeaan suuntaan verotietojen avoimuuden lisäämiseksi ja veronkierron torjumiseksi. Jää kuitenkin nähtäväksi, kuinka hyvin tietojenvaihto tulee toimimaan. On joka tapauksessa hienoa, että maailmalla otetaan askelia veronkierron ja harmaan talouden torjumiseksi.

Esitetty lainmuutos onkin hyvä, mutta ei riittävä. Seuraavina askelina verotuksen avoimuuden suuntaan pitäisi olla yritysten veronkierron ja aggressiivisen verosuunnittelun suitsimiseksi asetettavat rajoitukset konsernin sisäisten lainojen koroille siirtohinnoiteltuun puuttumiseksi sekä maakohtaisen veroraportoinnin käyttöönotto. Maakohtaisen kirjanpidon vaatimus pakottaisi monikansalliset yritykset näyttämään avoimesti, missä maassa tulos syntyy ja mihin maahan verot maksetaan. Maakohtainen kirjanpito olisi merkittävä askel kohti avointa ja oikeudenmukaista verojärjestelmää. Valitettavasti erityisesti valtiovarainministeri Stubb on suhtautunut aloitteeseen maakohtaisesta kirjanpidosta nihkeästi. Mutta haluaisinkin tietää paikalla olevilta hallituspuolueiden edustajilta, mikä hal-

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

lituksen kanta on nyt maakohtaiseen kirjanpitoon, kun muu maailma ottaa askelia kohti avoimuutta ja reilua verotusta.

15.31 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! En toista itseäni ja aikaisempia puheenvuoroja, mutta totean, että tämä lakiesitys on osoitus siitä, että Suomi ei enää ole veronkierron estämisen etulinjassa vaan seuraa OECD:n viitoittamalla linjalla — ja hyvä, että seuraa. Veronkierto kansainvälisesti on niin suuri ongelma, että se vaatii kansainvälisiä ratkaisuja. Kansainvälinen verovälttely vie Euroopan mailta peräti 2 000 euroa jokaista EU-asukasta kohti. Suomessa arvioidaan, että saamatta jää 600 miljoonaa euroa verotuloja.

Avoin tietojenvaihto on olennaisessa osassa rikollisen veronkierron tunnistamisessa ja rikollisten kiinnisaamisessa. Kun oli tiedossa, että tietojenvaihto nostaa merkittävästi kiinnijäämisen riskiä, olikin perin kummallista, että Sipilän hallitus kovalla kiireellä tarjoili veronkiertäjien armahduslakia. Seuraukset miljoonaluokan veronpimityksistä olisivat olleet melkein olemattomat. Hyvä, että se vedettiin pois.

Toivon, että Suomen hallitus esittää mahdollisimman nopeasti ja vakuuttavasti täyden tukensa Euroopan komission veronkierto-ohjelmalle ja toimii sen mahdollisimman nopean toimeenpanon puolesta. Nyt hallituksella on mahdollisuus osoittaa, että veronkiertäjät eivät ole sen sydämen asia.

15.32 Ville Vähämäki ps: Puhemies! Tämä niin sanottu FATCA-lainsäädäntöhän menee käytännössä siten, että tässä veloitetaan finanssilaitokset tunnistamaan omat asiakkaansa, ja tämän jälkeen, kun he on tunnistaneet omat asiakkaansa, siinä tunnistetaan myöskin kotipaikka ja sinne kotivaltioon lähetetään tieto 31.12. sen finanssilaitoksen tilillä olevasta saldosta. Ja nyt sitten kotivaltiohan voi tehdä niin, kun katsotaan, että tilin saldo on vuosien välillä muuttunut eli tilille on tullut jotakin lisää, että sitten tältä asiakkaalta voidaan kysyä, että miksi teille on tullut tänne tilille lisää saldoa. Kotivaltiolle toimitetaan vain tällainen summatieto. No, sitten tämän jälkeen tietenkin syntyy tiedonsaantimahdollisuus, eli kotivaltio voi sieltä finanssilaitokselta kysyä sitä, mistä nämä tilille tulleet summat ovat oikein tulleet, ovatko nämä osinkoja vai joitakin muita tuottoja. Näin ollen täytyy sanoa, että tämä kyseisen FATCA-lainsäädännön myötä myöskin pankkisalaisuus, sellaisena kuin me sen näin yleisesti tunnemme, on poistumassa. Minun mielestäni tämä on oikein hyvää lainsäädäntöä.

15.34 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys eduskunnalle verotusmenettelystä annetun lain muuttamiseksi on erittäin hyvä ja perusteltu. Tässä voi sanoa, että eurooppalainen yhteinen etu on, että pystymme menemään tietojen vaihdossa sille tasolle, että veronkierrosta tehdään mahdollisimman vaikeaa. Tuskin me koskaan pääsemme tilanteeseen, että olisi täysin mahdotonta veronkierto, mutta jokainen euro, minkä pystymme sieltä saamaan verotuksen piiriin, jokainen tulovirta, josta jotakin jää yhteiseen hyvään, on hyvä asia.

Se, mihin pitäisi tässä Euroopan unionissa kiinnittää enemmän huomiota ja mistä Euroopan unionin pitäisi itsessään toimielimenä neuvotella esimerkiksi Yhdysvaltain ja siten Kaukoidän toimijoiden kanssa, on se, että pääsisimme tähän rahavirtojen, sijoitusmaailman verottamiseen sillä keinolla, että tämä paljon puhuttu transaktiovero pystyttäisiin säätämään niin, että näistä pörssissä liikkuvista erilaisista instrumenteista, joissa on valtavat määrät rahaa ja myös valtavat määrät riskiä, saataisiin sieltäkin pieni siivu yhteisen hy-

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

vän eteen. (Hanna Sarkkinen: Hyvä Hannu!) Tämän asian puolesta olen aina puhunut, ja toivon asiassa järkeä sikäli, että kun katsoo tuosta esimerkiksi Taloussanomissa ollutta Jan Hurrin kolumnia viime viikolta, niin se oli todella järkyttävää luettavaa, miten valtaviiin mittasuhteisiin tämä finanssimaailma on karannut. Sieltäkin pieni siivu yhteiseen hyvään tekisi hyvää, mutta sitä asiaa Suomi ei pysty yksin tekemään eikä Euroopan unionikaan pysty yksin tekemään, vaan siihen on saatava kansainväliset sijoitusmarkkinat, kaikki mukaan, Wall Street mukaan lukien. Yksin sitä ei pysty kukaan tekemään.

Puhemies Maria Lohela: Muistutan, että täällä teitittelemme toisiamme myös välihuudoissa.

15.36 **Sanna Marin sd:** Arvoisa puhemies! Kyllä ilolla kuuntelin tätä edustaja Hoskosen äskeistä puheenvuoroa. Aivan erinomaista, jos hallituspuolueiden edustajat ovat sitä mieltä, että tässä finanssitransaktioveron valmistelussa Suomen pitäisi olla mukana ja tällainen vero voitaisiin jopa ottaa käyttöön, koska aiemmin hallituspuolueiden edustajilta, erityisesti ehkä kokoomuksen suunnalta, on kuulunut viestiä siitä, että tähän valmisteluun ei ensinnäkään haluta lähteä ja että tällaiseen veroon suhtaudutaan hyvin epäilevästi, että sitä ei kannattaisi ottaa käyttöön. Mutta ilolla kyllä tervehdin tätä edustaja Hoskosen puheenvuoroa, ja toivon todella, että hallituspuolueet laajemminkin ottaisivat nyt asian omalle agendallensa ja saisimme esityksiä myös tästä asiasta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikoslain 10 luvun sekä pakkokeinolain 6 ja 7 luvun muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 4/2016 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

15.37 **Kari Kulmala ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan muutoksia rikoslain menettämisseuraamuksia koskevaan lukuun. Ehdotetuilla muutoksilla laitetaisiin täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi rikoksentekovälineiden ja rikoshyödyn jäädyttämisestä ja menetetyksi tuomitsemisesta Euroopan unionissa. Esityksessä ehdotetut muutokset parantaisivat osaltaan mahdollisuutta tuomita rikoksesta peräisin oleva omaisuus valtiolle menetetyksi. Selvennyksenä tähän: tämä on ollut mahdollista jo aikaisemminkin, mutta nyt ehdotetut muutokset parantaisivat konfiskaatiota huomattavasti.

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

Tulevaan lakiin ehdotetaan sisällytettäväksi rikoksen tuottamaa taloudellista hyötyä koskeva määritelmäsäännös. Lisäksi lakiin lisättäisiin säännökset kolmannelle osapuolelle siirretyn hyödyn tuomitsemisesta menetetyksi. Pidän näitä esityksen kohtia erittäin tärkeinä, ja esityksessä muutokset on hyvin perusteltu. Nykyistä lakia muutettaisiin myös siten, että niin sanotun laajennetun hyötykonfiskaation edellytyksenä olevien rikosten luetteloa täydennettäisiin neuvoston direktiivissä edellytetyn mukaisesti. Mielestäni rikosten luettelon täydentäminen on perusteltua, koska tämä helpottaa myös esitutkintaviranomaisen toimintaa. Tässä esityksessä ehdotetaan myös, että tulevaan lakiin lisättäisiin säännös siitä, mitä rikoshyödyllä tarkoitetaan. On aika erikoista, ettei tätä ole jo voimassa olevassa rikoslaissa mainittu. Tulevalla määritelmällä voidaan vähentää hyödyn käsitteeseen liittyviä tulkintaongelmia. Rikoshyödyn määritelmä asettaa myös nykyistä selkeämmät ja laissa määritellyt rajat sille, millainen rikoshyöty olisi konfiskoitavissa.

Yleensä ajatellaan, että menettämisseuraamus on rangaistus tai ainakin lisärangaistus, mutta sitä se ei ole. Menettämisseuraamuksella tarkoitetaan yleensä rikoksen johdosta tapahtuvaa omaisuuden korvauksetonta menettämistä valtiolle. Esimerkiksi rattijuopolta tai ajo-oikeudettomalta henkilöltä tutkinnanjohtaja ja syyttävä voivat ottaa tekovälineen takavarikkoon ja vaatia sitä oikeudessa konfiskoitavaksi eli valtiolle menetettäväksi. Tällainen menettämisseuraamus eli konfiskaatio on siten rikoksen julkisoikeudellinen seuraamus. Se ei ole rangaistus vaan turvaamistoimi, jonka tarkoituksena on rikosten tekemisen ehkäiseminen tai rikoksesta hyötymisen estäminen. Esimerkkinä mainittakoon, että rattijuopoilta ajoneuvoja otetaan takavarikkoon keskimäärin 30 kappaletta vuodessa, kun samaan aikaan rattijuoppoja tavataan liikenteessä vuosittain vähän alle 20 000. Mielestäni tämä on aivan liian vähän.

Rikoshyöty voidaan tuomita menetetyksi joko esineellisenä tai arvona. Rikoksentekevälineen osalta esinekonfiskaatio on ensisijainen, mutta rikoslain 10 luvun 8 §:ssä mahdollistetaan myös arvon tuomitseminen menetetyksi. Tällöin puhutaan arvokonfiskaatiosta. Esimerkiksi rattijuopon 15 000 euron arvoisesta ajoneuvosta voitaisiin tuomita myös osa, vaikkapa 5 000 euroa valtiolle, jos koko ajoneuvon menettämistä valtiolle pidetään kohtuuttomana. Tätä ei ole kuitenkaan saamieni tietojen mukaan usein, jos koskaan, tehty. Aina on tuomittu valtiolle joko koko ajoneuvo tai ei mitään. Pidän tätäkin aikamoisena puutteena suomalaisessa oikeusjärjestelmässä: vähävaraisen ajoneuvo tuomitaan helposti valtiolle, mutta ei varakkaan ajoneuvoa, vaikka oikeuden pitäisi kohdella kaikkia tasapuolisesti.

Arvoisa rouva puhemies! Esityksen lakeihin ei ehdoteta otettavaksi siirtymäsäännöksiä, koska uusia säännöksiä sovellettaessa on otettava huomioon kielto soveltaa taannehtivasti rikoslakia. Mielestäni näin on edettävä, mutta uuden lain lisäksi ainakin esitutkintaviranomainen tarvitsee myös soveltamisohjeet. Laki on määräys, mutta soveltamisohjeet auttavat osaltaan viranomaisen työn tekemistä. Ellei soveltamisohjeita ole, voi käytäntö olla erittäin kirjavaa, kuten on ollut esimerkiksi edellä mainittujen rattijuoppojen ajoneuvojen takavarikoimisessa. Jossain päin Suomea ajoneuvoja otetaan rattijuopoilta takavarikkoon säännöllisesti, mutta jossain päin ei ollenkaan. Tämä on sitä tasapuolista kansalaisten kohtelua esitutkinnaissa sekä oikeudessa.

15.42 Kimmo Kivelä ps: Arvoisa rouva puhemies! Tämä niin sanottu konfiskaatiolaki todellakin, niin kuin edellinen puhuja totesi, perustuu EU-direktiiviin ja on monessa mielessä hyvin toivottu ja odotettu. Se on todellakin turvaamistoimenpide: rikolliset ovat kekse-

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

liitä, usein askeleen edellä. Tällä lainsäädännön kehittämisen on ylevät tavoitteet, että saataisiin rikoksesta hyötymistä ja hyödyn käyttämistä uusien rikosten rahoittamiseen vähennettyä ja suorastaan estettyä. Meillä on kuitenkin lainsäädäntö ollut varsin hyvä, niin että monet direktiivin asioista on meillä jo otettu huomioon kansallisessa lainsäädännössä.

Yksi porsaanreikä, mihin toistaiseksi ei olla oikein hyvin onnistuttu puuttumaan, ovat erilaiset rikosten ketjuttamisten, rahoitusketjujen, hyödyt. Toivottavasti tämä laki toteutuksessaan ja toimeenpanossaan voisi tätä asiaa olla edistämässä. Olen myös samaa mieltä, että me tarvitsimme maassamme laajempaa keskustelua konfiskaatiosta, mitä tulee rattijuoppojen rikoksentekovälineisiin eli käytännössä autoihin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle eräiksi avioliittolain muutoksen edellyttämiksi lainmuutoksiksi

Hallituksen esitys HE 65/2015 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 7/2015 vp

Toinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

15.44 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Olen voimakkaasti arvostellut tätä lainvalmistelua, tätä prosessia. Olen joutunut toistuvasti vastaamaan tiedotusvälineille ja muille kysyjille, miksi olen pitänyt tätä valmistelua niin huonona. No, tässä valiokunnan mietinnössä on vastalause, josta nämä yksityiskohdat käyvät selkeästi ilmi, mutta keskeisimpänä heikkoutena ja puutteena pidän sitä, että kun normaalisti tämäntasoista lainvalmistelua tehdään eli sellaista lainvalmistelua, joka liittyy näin merkittävään asiaan kuin avioliittoinstituuttiin, niin silloin hyvin laajasti selvitetään vaikutuksia eri ministeriöiden välillä. Nyt tämä valmistelu on kokonaan puuttunut tästä.

Täällä salissa on monesti, erityisesti nyt syksyn aikana toistuvasti käyty keskusteluja siitä, miksi vaikutusten arvioinnit eri esitysten yhteydessä ovat olleet tekemättä. Mutta nyt jostain syystä sitten tässä enemmistö on menossa ikään kuin laput silmillä ja toteaa, että ei se nyt niin tärkeätä ole, jos näitä vaikutusten arviointeja ei ole tehty, ja tämä tietysti vähän ihmetyttää, se ei ole edes kovin loogista.

Arvoisa puhemies! Suomalainen yhteiskunta on voimakkaassa arvojen murroksessa. Kuulun itse siihen sukupolveen, jolla, kun aloitti koulut vuonna 65, pulpetissa oli kaksi kirjaa. Siellä oli virsikirja ja Raamattu. Ei niitä silloin pidetty maailmankaikkeuden suurimpana uhkana lapsen kehitykselle, vaan ajateltiin, että ne olivat hyviä, tärkeitä peruselementtejä. Sitten tuli 60-luvun loppu, 70-luvun alku. Vasemmistolainen radikaaliliike nousi

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

Suomessa, Vanha vallattiin ja syntyi arvojen vallankumous. Uskonto haluttiin pois kouluista hinnalla millä tahansa, ja yhtäkkiä Jumalasta tuli pahe ja kaikista arvoista, jotka liittyivät kristinuskoon, vanhanaikaisia. Nyt 2000-luvulla on tultu siihen, että kirkon vanhat, hyvät, toimivat järjestöt ovat muuttuneet kirkon ääriliikkeiksi.

Puhemies! Se, miksi mainitsen nämä asiat, johtuu vain siitä, että tämä arvojen murros on nyt niin voimakas. Me tässä nyt olemme sitten käyneet tämän avioliittoinstituution murtaamiseen sellaisella tavalla, joka kertakaikkisesti johtaa tuloksiin, joista kukaan ei vielä tiedä, mitä on edessäpäin. Koska uskon, että minulla on tätä eloa vielä noin 50 vuotta jäljellä, niin toivon näkeväni sen, kun korjataan näitä huonoja hedelmiä, joita näistä valinnoista ja päätöksistä täällä syntyy, että jonain päivänä voidaan todeta, että silloin tehtiin huonoja päätöksiä huonoin perustein.

Arvoisa rouva puhemies! Olen tehnyt lakivaliokunnan mietintöön vastalauseen ja esittän, että nämä lakiehdotukset hylätään kokonaisuudessaan.

15.48 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä edustaja Antero Laukkasen puhe oli erinomainen, samoin tuo valiokunnan mietintöön liitetty vastalause, jossa ovat mukana edustajat Antero Laukkanen ja Laura Huhtasaari — kiitos siitä.

Se, mihin itse tässä kiinnitän erityisesti huomiota, liittyy tämän lain valmisteluun. Silloin kun kansalaisaloitetta, jonka pohjalta sitten avioliittolakia muutettiin, käsiteltiin, hyvin laajasti todettiin se, että valmistelu oli puutteellista, erilaiset vaikutusarviot, esimerkiksi lapsivaikutusten arviointi, jäivät tekemättä. Sen jälkeen, sitten kun uusi hallitus alkoi käsitellä näitä liitännäislakeja, näitä — itseäni häiritsee se — on käsitelty hyvin pitkälti ikään kuin vain teknisinä muutoksina, ja kuitenkin nämä sisältävät hyvin syviä arvomuutoksia. Olen myös pettynyt siihen, että kun hallitus ja eduskunta ovat hyvin tietoisia siitä, että on myös toinen kansalaisaloite vireillä, jossa pyritään säilyttämään avioliitto naisen ja miehen välisenä, ja tuo kansalaisaloite on myös tulossa eduskunnan käsittelyyn tänä keväänä, niin ei voitu odottaa sinne saakka, että oltaisiin koko tämä perusta käsitelty ensin asianmukaisesti ja sitten tarvittaessa menty näihin yksityiskohtiin.

Tälläkään kertaa lapsivaikutusten arviointia ei ole tehty, valitettavasti. Sitä ei ole tehty ministeriössä, eikä sitä ole pystynyt myöskään lakivaliokunta tekemään. Ja kuitenkin tämän lainsäädännön kaikkein keskeisin, konkreettisin vaikutus koskee nimenomaan lapsia, koska se tuo tämän ulkoisen adoptio-oikeuden samaa sukupuolta oleville pareille ja vaikuttaa siten tulevaisuudessa näitten adoptoitujen lasten elämään. Se tulee vaikuttamaan myös koko adoptiokäytäntöihin hyvin voimakkaasti sen takia, että on maita, jotka eivät anna lapsia adoptoitavaksi, mikäli maassa on lainsäädäntö, joka sallii adoption myös samaa sukupuolta oleville pareille. Tiedämme sen hyvin, että Venäjä on jo laittanut nämä adoptiohanat kiinni, ja silloin moni sellainen perhe, jossa lapsi voisi saada äidin ja isän, jää syntymättä tämän lain takia.

Nämä lakiesitykset aiheuttavat myös varsin sekavan tilanteen jatkossa. Eli esityksen mukaan rekisteröity parisuhde jäisi virallisena parisuhteen muotona edelleen voimaan niiden osalta, jotka ovat parisuhteensa jo rekisteröineet. Uusia rekisteröintejä ei kuitenkaan enää tehtäisi, mutta lainsäädännössä on jo olemassa useita erilaisia parisuhteen muotoja, jotka ovat nyt siis edelleen laajentumassa. Ja lisäsekavuutta tilanteeseen tuo aikomus rekisteröidä ulkomailla rekisteröidyt parit Suomessa, vaikka Suomessa ei enää ole kyseistä lakia. Kun on pyritty yhdenvertaiseen kohteluun, niin voi kysyä, mitä tämä yhdenvertaisuus käytännössä tässä sitten on.

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

Tähän esitykseen sisältyy myös hyvin merkittävä muutos uskonnonvapauslain periaateisiin. On aika merkillistä, että nyt näiden avioliittolain liitännäislakien myötä ikään kuin siivellä viedään merkittävä muutos uskonnonvapauslakiin, joka ei tule koskemaan pelkästään nyt näitä samaa sukupuolta olevia pareja vaan kaikkia perheitä. Eli muutos on se, että äiti ei enää yksinään voisi päättää lapsen liittämistä uskonnolliseen yhdyskuntaan, mikäli huoltajat ovat asiasta keskenään erimielisiä. Voidaan vain kuvitella, millaiseen tilanteeseen se johtaa monissa niissä perheissä, joissa on hyvin vaikea muutenkaan sopia lapsen yhteisistä asioista. En ole itse koskaan kuullut kritiikkiä tästä nykyisestä järjestelmästä — ainakaan sellaista tilannetta ei ole tullut tämän reilun 20 kansanedustajavuoden aikana — niin että miksi ihmeessä halutaan lähteä nyt tämä hyvä käytäntö muuttamaan, joka on toiminut myös lapsen edun mukaan?

Haluan vielä kiinnittää huomiota tähän hedelmöityshoitolaian soveltamisalaan. Hedelmöityshoitolaian mukaan parilla tarkoitetaan naista ja miestä, jotka elävät keskenään avioliitossa tai avioliiton omaisessa suhteessa. Ja tässä laissa ei nyt ehdoteta muutosta laissa olevaan parin määritelmään. Ja tämä on mielestäni hyvä asia. Mutta tiedän, että tästäkin käydään hyvin paljon keskustelua. Pelkään, että jos nämä nyt viedään läpi, niin seuraavaksi me tulemme näkemään sen, että taas tämä asia avataan. Tämä käytännössä merkitsee siis sitä, että meillä edelleenkin hedelmöityshoidot rajattaisiin vain eri sukupuolta olevien henkilöiden avioliittoon.

Aikanaan, kun hedelmöityshoitolakia säädettiin, niin perustuslakivaliokunta totesi, että kun otetaan huomioon hedelmöityshoidon lääketieteellinen tarkoitus auttaa lapsettomuudesta vastoin tahtoaan kärsiviä henkilöitä, niin sitä lakiehdotusta, jossa tämä rajausta tehtiin nimenomaan näille pariskunnille, joissa lapsi saisi sekä äidin että isän, ei samaa sukupuolta oleville pareille, ei voitu pitää perustuslakivaliokunnan mielestä perustuslain vastaisena. Mielestäni tämä linjaus on edelleen oikein. Naisparin hedelmättömyys ei ole sairaus. Se ei ole sairaus, joka vaatisi lääketieteellistä hoitoa, vaan se on hyvin luonnollinen olotila. Kaksi naista ei voi keskenään saada lapsia.

Arvoisa puhemies! Tiedostan hyvin, että kun avioliittolaista puhutaan, siinä on hyvin syvästi kysymys arvoista ja varmasti tätä kysymystä katsellaan juuri näiden erilaisten arvolähtökohtien valossa eri tavalla. Se, mikä itseäni tässä kokonaisuudessa huolestuttaa, on se, että niin kuin tässä salissakin käydyistä keskusteluista voi havaita, avioliittokäsitys tulee pirstoutumaan yhteiskunnassa edelleen. Uskon, että edelleenkin esimerkiksi niille, joiden maailmankuva muotoutuu kristillisen arvopohjan perusteella, avioliitto on edelleen miehen ja naisen välinen liitto, olipa sitten lainsäädäntö minkälainen tahansa. Ja myös erilaisten kirkkokuntien ja uskonnollisten yhdyskuntien näkemys avioliitosta saattaa irtaantua hyvin kauas lainsäädännön edustamasta näkemyksestä. Mielestäni tämäkään ei ole hyvä asia.

Arvoisa puhemies! Tulen huomenna äänestämään tämän esityksen hylkäämisen puolesta. Mutta en nyt käytä tätä varsinaista kannatuspuheenvuoroa vaan jätän sen valiokunnan jäsenen, edustaja Laura Huhtasaaren tehtäväksi, ja hän näyttää olevan siellä aika pian listoilla. Mutta erittäin hyvä vastalause, ja hyvää työtä nämä kaksi edustajaa lakivaliokunnassa ovat tehneet, kiitos siitä.

15.59 Sanna Marin sd: Arvoisa puhemies! Me käsittelemme nyt jo toiseen kertaan tätä asiaa. Tätä käsiteltiin myös viime viikolla. Eli kyse on todellakin tasa-arvoiseen avioliittolakiin liittyvien liitännäislakien hyväksymisestä. Jo viime kaudellahan tämä tasa-arvoinen

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

avioliittolaki hyväksyttiin, mikä on hyvä asia: se edistää merkittävästi ihmisoikeuksien ja yhdenvertaisuuden toteutumista Suomessa. Ja nyt ovat käsittelyssä nämä liitännäislait, jotka tähän jo muutettuun lakiin liittyvät.

Esityksen mukaan rekisteröidyn parisuhteen voisi muuttaa ilmoituksella avioliitoksi ja uusien parisuhteiden rekisteröinnistä luovuttaisiin. Transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annetusta laista puolestaan poistettaisiin edellytys, jonka mukaan sukupuolen vahvistamista pyytävä henkilö ei saa olla avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa. Muun muassa nämä ovat niitä muutoksia, joita nyt nämä liitännäislait sitten mukanaan tuovat. Sinänsä nämä liitännäislait, nämä muutokset, ovat erittäin hyviä, erittäin kannatettavia, ja niitä itse tuen. Myös lakivaliokunta päätyi siihen, että se kannattaa näitä lainmuutoksia.

Kuitenkin valiokunta kiinnitti myös huomiota useisiin kohtiin, jotka edelleen, näiden liitännäislakien muutoksen jälkeenkin, ovat ongelmallisia, ja haluan niitä nostaa tässä vielä esiin.

Ensinnäkin yksi ongelma, joka tänne jää, on se, että vaikka rekisteröidyn parisuhteen voi tulevaisuudessa siis ilmoitusmenettelyllä muuttaa avioliitoksi, niin tämä sama ilmoitusmenettely ei kuitenkaan koske ulkomailla rekisteröityneitä pareja, vaan edelleen näiden parien osalta täytyisi menetellä niin, että parin tulisi erota ja sitten solmia avioliitto, jos se haluaa tämän parisuhdestatuksensa muuttaa avioliitoksi. Tämä voi vaikuttaa esimerkiksi perhe-etuuksiin sellaisessa tilanteessa, jossa parisuhteen kestoa katsotaan. Eli tässä jäi vielä ongelma olemaan, ja myös lakivaliokunta kiinnitti tähän mietinnössään huomiota. Tämä on kuitenkin mahdollista muuttaa sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla, ja tietenkin on toivottavaa, että näin pyritään mahdollisimman pikaisesti tekemään.

Toinen ongelma koskee lakia transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta. Sinänsä on hyvä, että naimattomuusvaatimus tästä laista poistetaan, mutta edelleen tänne lakiin jää merkittäviä ongelmia ihmisoikeusnäkökulmasta, mistä Suomi on saanut myös kansainvälisiltä ihmisoikeustoimijoilta huomautuksia. Eräs keskeinen näistä on se, että edelleen transihmisiltä vaaditaan lisääntymiskyvyttömyyttä eli sterilisaatiota, jotta virallinen sukupuoli voidaan vahvistaa. Tämä loukkaa tietenkin aivan näiden ihmisten perusihmisoikeuksia, on edelleen räikeä ihmisoikeusloukkaus suomalaisessa lainsäädännössä, ja tähän myös lakivaliokunta kiinnitti huomiota. Yhtä lailla se kiinnitti huomiota siihen, että tämä laki on myös kokonaisuudessaan ongelmallinen, eli jos — ja toivottavasti kun — tulevaisuudessa tämä koko translaki avataan, niin se olisi hyvä uudistaa itsemääräämisoikeuden näkökulmasta kestäväksi.

Kolmas asia, jonka haluan tässä kohtaa nostaa esiin, on tämä hedelmöityshoitolaki. Sittenkin jäi vielä ongelmia, ja myös näihin valiokunta kiinnitti huomiota. Eli kyse on siitä, että samaa sukupuolta oleva pari, käytännössä naispari, ei voi nyten vastaisuudessakaan saada hoitoa pariskuntana tästä avioliittolain muutoksesta ja näitten liitännäislakien muutoksista huolimatta. Tämä taas on lasten oikeuksien näkökulmasta hyvin hankala tilanne esimerkiksi sellaisessa tilanteessa, jossa synnyttävä vanhempi kuolee synnytyksessä, eli edelleen säilyy tilanne, että lapsella on vain yksi juridinen vanhempi, kun hänellä, tietenkin toivottavasti, olisi mahdollisuus kahteen juridiseen vanhempaan. Tämä asia voitaisiin myös korjata. Tämä hallitus voisi sen korjata tuomalla eduskuntaan käsiteltäväksi jo valmistellun esityksen äitiyslaista. Se viime vaalikaudella jo valmisteltiin oikeusministeriössä, mutta sitä ei eduskuntaan tuotu, eli tämäkin hallitus voisi asian korjata vain sillä, että se toisi jo nyt valmiiksi valmistellun esityksen eduskuntaan, jossa me voisimme sen käsitellä.

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

Tässä mielessä tämäkin asia olisi hyvin helposti korjattavissa, ja tietenkin olisi toivottavaa, että hallitus näin toimisi.

Tässä muutamia huomioita. Kokonaisuudessaan nämä liitännäislakien muutokset ovat hyviä — ne tukevat jo sitä kehitystä, mikä viime kaudella aloitettiin tasa-arvoisen avioliittolain hyväksymisen myötä — mutta edelleen jää monia merkittäviä ongelmia tänne lakien sisään, ja näitä pitää tietenkin erikseen tarkastella. Toivon ainakin itse, että nämä tulevat jo tällä hallituskaudella käsittelyyn.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Täällä oli kaksi vastauspuheenvuoropyyntöä, edustajat Niikko ja Laukkanen. Otetaan nämä nyt ensin ja katsotaan sitten lisää.

16.04 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä keskustelussa huomaa sen, että tämä hallituksen esitys on — kuten myös se kansalaisaloitekin oli aikanaan — hyvin pikaisesti valmisteltu siten, että siinä ei ole huomioitu esimerkiksi lapsivaikutusten arviointeja ja näitä fakta-asioita.

Olisinkin kysynyt edustaja Marinilta, kun omassa puheenvuorossanne käytitte hyvin paljon näitä samoja termejä, mitä on toistettu tässä jo kahden vuoden ajan, ja sitä, että näitä ihmisoikeus-, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvo-ongelmia tällä avioliittolain muuttamisella ratkaistaan: Mikä tasa-arvo- tai ihmisoikeuskysymys on se, että mainitsemanne sterilisaatiomalli edelleen säilyy niillä henkilöillä, jotka korjaavat — korostan tällä teidän terminologiallanne sanaa korjaavat — sukupuolta? Jos sukupuoli korjataan, niin eikö se tarkoita silloin sitä, että miehestä tehdään nainen ja naisesta mies, ja silloin hän myös ominaisuuksiltaan on tällainen? Millä ihmeellä te perustelette sen, että ihminen, joka korjauksen käy läpi, saisi säilyttää molemman sukupuolen normit elikkä vaikka synnyttämismahdollisuuden ja hedelmöittämismahdollisuuden? Eihän se ole millään tavalla johdonmukaista. Joko se on korjausleikkaus tai sitten se ei ole.

16.06 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Valiokunnassa kävimme hyvin perusteellisesti näitä asioita läpi, ja ilmapiiri oli siellä hyvin kunnioittava ja rakentava. Minusta edustaja Marin tässä toi loistavalla tavalla esiin juuri sen, mitä valiokunnassakin korostin, että tämä koko esitys vuotaa kuin seula. Sen jokainen asia-kohta oli lähes kaikkien asiantuntijoiden mielestä huonosti valmisteltu. Olen iloinen siitä, että edustaja Marin näin seikkaperäisesti kuvasi juuri sen, miten huono tämä laki on.

Niin kuin valiokunnassa totesin: jos minä olisin tämän asian kannalla, mitä Marin edustaa, niin en missään tapauksessa päästäisi näin heikosti valmisteltua lakia läpi. Mutta te haluatte, että tämä laki tulee voimaan, koska teillä on se strategia, että pistetään se tuhannen kilon norsu sinne Volkkariin kilon palasina, niin kyllä se sinne sitten lopulta mahtuu. (Puhemies koputtaa) Tavallaan ymmärrän sen, mutta ihmettelen silti tätä logiikkaa.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Täällä on muutamia vastauspuheenvuoroja, täällä on edustaja Marin, Hänninen, Räsänen Päivi, Essayah ja Meri. Näillä mennään. Edustaja Marin.

16.07 Sanna Marin sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella istumme edustaja Laukkasen kanssa lakivaliokunnassa, ja tätä asiaa olemme hyvin perusteellisesti siellä käsitelleet, kuulleet lukuisia asiantuntijoita, hyvin laajan käsittelyn käyneet siellä läpi, ja

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

minun mielestäni nämä lakiesitykset, nämä liitännäislait, ovat todella hyvin perusteltuja. Nämä ovat hyviä esityksiä, mutta aivan kuten Laukkanen totesi, näillä ei valitettavasti kaikkea maailmassa saada korjattua. Kaikkia ihmisoikeusloukkauksia ei näiden liitännäislakien kautta pystytä korjaamaan.

Sikäli ehkä hieman vääristelite tuossa omassa puheenvuorossanne osaltanne tätä kokonaisuutta, koska hyvin tiedätte sen, että me emme näiden liitännäislakien kautta pääse näihin kaikkiin ihmisoikeusongelmiin käsiksi, vaan ne vaativat erillisiä lakikäsittelyitä, puhuimme me sitten translain uudistamisesta tai tästä hedelmöityshoitolain kokonaisuudesta, äitiyslaista. Eli kaikkea emme pysty korjaamaan, mutta ehdottomasti nämä lakiesitykset vievät tätäkin näkökulmaa eteenpäin ja ovat kyllä todella hyviä. Lakivaliokunta teki hyvää ja perusteellista työtä tässä, eli mistään vuotavasta seulasta ei suinkaan ole kyse, vaan hyvistä esityksistä, mutta ne eivät ole riittäviä, muitakin tarvitaan.

16.08 Katja Hänninen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin edustaja Marin totesi, olemme hyvällä alulla, mutta nämä eivät ole tietenkään riittäviä toimenpiteitä, ja toivommekin, että esimerkiksi translaki uudistetaan mahdollisimman pian, (Mika Niikko: Miksi?) samoin kuin hedelmöityshoitolaki, äitiyslaki. Elikkä me haluamme nostaa esille ne puutteet, joista esimerkiksi edustaja Laukkanen totesi, että tässä on edelleen tekemistä, ja toivomme, että nykyhallitus vie eteenpäin myös näitä muita muutosehdotuksia ja esityksiä, jotka ovat tarpeen, (Mika Niikko: Miksi?) jotta Suomessakin ihmisoikeudet saadaan kansainväliselle tasolle ja jotta meidän ei tarvitsisi hävetä maailmalla siitä, että Suomessa ihmisoikeudet eivät vieläkään toteudu, vaikka usein markkinoimme itseämme tämmöisenä mallimaana, jossa tasa-arvo toteutuu. Valitettavasti näin ei Suomessa vieläkään ole.

Haluan kyllä todeta tässä, että lakivaliokunnassa käytiin erittäin rakentavaa, toisia kunnioittavaa keskustelua, ja siitä haluan kyllä kiittää kaikkia lakivaliokunnan jäseniä ihan erikseen.

16.09 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun tässä on nyt puhuttu ihmisoikeusongelmista ja transseksuaalien sukupuolen vahvistamiseen liittyvästä lainsäädännöstä, niin on hyvä, että ymmärrämme ja konkretisoimme, mitä tämä tarkoittaa ja miksi tämä lisääntymiskyvyttömyyden edellytys ylipäänsä kuuluu tähän transseksuaaleja koskevaan lainsäädäntöön. Jos tämä lisääntymiskyvyttömyyttä koskeva edellytys poistettaisiin, niin se tarkoittaisi sitä, että juridinen mies voisi synnyttää naisen tavoin tai juridinen nainen voisi siittää ja hänen puolisonsa synnyttää. Tässä jos missä tarvittaisiin niitä lapsivaikutusten arviointeja. Kyllä voi kuvitella, miten sekavaa lapsen kannalta tällainen tilanne on, että hänellä on isä, joka on synnyttänyt, (Puhemies koputtaa) tai äiti, joka on siittänyt hänet. Mielestäni (Puhemies: Aika!) tämä on ihmisoikeuskysymys lastenkin kannalta.

16.11 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä tosiaan sanat "ihmisoikeudet" ja toisaalta "ihmisoikeusloukkaukset" ovat olleet paljon käytössä, ja olen miettinyt tätä Euroopan unionin jäsenmaitten tilannetta. Suurimmassa osassa jäsenmaita on tilanne se, mikä tällä hetkellä meillä Suomessa, että meillä on erilliset lait, meillä on erillinen parisuhdelaki samaa sukupuolta oleville ja sitten avioliittolaki eri sukupuolta oleville. Ja täytyy sanoa, että en ole kuullut missään väitettävän, että Itävallan ihmisoikeus-

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

tilanne on huolestuttava tai Saksassa on jotenkin karmaiseva ihmisoikeustilanne tämän asian suhteen. Jollakin tavalla minun mielestäni olisi kuitenkin syytä ajatella näin ja nähdä se, että suurimmassa osassa maailman maista avioliitto on varattu miestä ja naista varten ja sitten on näitä muita juridisia liittoja, joilla on sitten pystytty takaamaan esimerkiksi perintöoikeus ja muut oikeudet lain edessä. Siinä mielessä tietenkin olisin toivonut, että Suomi olisi jatkanut tällä linjalla.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavat vastauspuheenvuorot vielä, edustajat Meri, Niikko, Laukkanen, Sarkkinen ja Marin, mutta sitten me menemme kyllä tuohon puhelistaan.

16.12 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan muutama huomio tuosta juridisesta vanhemmasta ja äitiyslain valmistelusta.

Meillä on tällä hetkellä mahdollisuus hakea oheishuoltaja, eli minä mielestäni ei ole tarvetta niin kuin erilliseen lainsäädäntöön. Elikkä jos lapsi on yhden huoltajan perheessä ja hänellä on joku läheinen ja vanhempi tarvitsee mahdollisesti hätätilannetta varten toisen läheisen huoltajan lapselleen, niin se on hyvin mahdollista.

Tuossa Essayah käytti hyvän puheenvuoron siitä, mistä minäkään en ole kuullut: että tällainen on niin kuin ihmisoikeusloukkaus. Meillä on ollut rekisteröity parisuhde samaa sukupuolta olevien välillä. En minä ymmärrä, että täällä olisi kenenkään oikeuksia loukattu. Ainoat, keiden oikeuksia tässä saatetaan nyt loukata, ovat lapset. He ovat niitä, jotka eivät tässä voi puhua. Ja minä ihmettelen, kun lyhyen kauteni aikana täällä on huudettu joka ikisen arvioinnin perään ja nyt eivät huuda opposition tietyt ihmiset lainkaan, missä on lapsivaikutusten arviointi. Lapset eivät itse voi puhua.

16.13 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Hänniselle ja Marinille haluaisin vielä nyt muistuttaa, kun ette viime kautena olleet vielä täällä eduskunnassa keskustelemassa — mutta todennäköisesti kuitenkin tiedätte sen — että perustuslakivaliokunta, lakivaliokunta ja ihmisoikeustuomioistuin ovat todenneet, että nykyinen avioliittolaki ei sorra ketään. Nykyinen avioliittolaki ei ole ihmisoikeuskysymys. Se ei kenenkään ihmisoikeuksia loukkaa. Se ei tasa-arvoa loukkaa eikä yhdenvertaisuutta. Elikkä tämä on lainsäätäjän kannalta tärkeä tiedostaa, mikä se nykyinen laki on, eikä johda ihmisiä harhaan sillä, että meillä on oikeasti lainsäädännöllinen ongelma. Tästä ei ole kysymys. Nythän on kysymys arvoista ja arvojen huutokaupasta, jossa on kaksi osapuolta ja ne huutavat erilaista lopputulosta tähän asiaan. Ja silloin olisi rehellistä puhua nimenomaan siitä, mistä on kysymys. Kysymys on nimenomaan arvokeskustelusta, mimmista yhteiskuntaa rakennamme. Lainsäädännöllistä ongelmaa tässä ei oikeasti ole ja tarvetta tähän muutokseen.

16.14 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minulle ei nyt ihan avautunut edustaja Marinin ajatus siitä, että väristelin jotakin, kun nimenomaan kerroin, nimenomaan teidän kannaltanne, miksi kaikki asiantuntijat pitivät tätä lakia huonosti valmisteltuna. En kai minä mitenkään väristellyt jotakin tai esittänyt väärin, vaan kerroin juuri niin kuin se asia oli. Se, mistä olin ennen kaikkea huolissani, oli se, että kun edellisellä kaudella tätä lakia moitittiin erittäin huonosti valmistelluksi, niin tämä sama linja jatkui lakivaliokunnassa. Olisi luullut, että lakivaliokunta olisi oppinut jotakin tästä

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

asiasta, mutta lakivaliokunta itse, kuultuaan kaikki asiantuntijat viime vaalikaudella, päätti esittää tämän hylkäämistä. Ja nyt sitten lakivaliokunta, kun uudestaan käsitteli asiaa eikä ollut näitä lapsiasiainvaikutusarviointoja, päätti hyväksyä tämän. Siinä ei ole mitään loogiikkaa, enkä minä ymmärrä, mitä minä tässä nyt vääristelin. Ehkä Marin selittää.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten vielä edustajat Sarkkinen ja Marin.

16.16 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä kysymys on todellakin arvoista, ja näen, että tämä tasa-arvoisen avioliittolain voimaansaattaminen ja nämä liitännäislait, joita nyt käsitellään, vievät tasa-arvoa eteenpäin Suomessa. Ymmärrän, että asiasta on erilaisia näkökulmia. Tässä ollaan hyvin syvällisten arvokysymysten ääressä. Mutta minä olen itse erittäin iloinen, että saan olla hyväksymässä näitä lakeja, jotka vievät tasa-arvoa Suomessa eteenpäin. Kyllä Suomessa on monta perhettä, joissa ollaan erittäin onnellisia siitä, että tasa-arvoinen avioliittolaki vihdoinkin tulee voimaan. Suomi on saanut useita huomautuksia translain puutteellisesta tilanteesta ja sen ihmisoikeusongelmista, ja näen, että näiden puutteiden korjaaminen on tulevaisuudessa äärimmäisen tärkeää. Mielestäni ei ole peruste se, että jos suurimmassa osassa maailman maista on asiat huonosti, niin sitten Suomessakaan ei ole syytä niitä korjata, vaan kyllä meidän täytyy pyrkiä suurimpaan mahdolliseen yhteiskunnalliseen tasa-arvoon kaikille ihmisille, niin seksuaali- kuin sukupuolivähemmistöillekin.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ja viimeisen vastauspuheenvuoron tässä vaiheessa käyttää edustaja Marin. Sitten mennään puhujalistaan.

16.17 Sanna Marin sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Edustaja Laukkaselle: toisin kuin te äsken tuossa totesitte, niin lakivaliokunnan kuulemat asiantuntijat eivät suinkaan tyrmänneet näitä esityksiä, mitä me tänään käsittelemme, vaan puolustivat niitä. Siellähän puollettiin näitä lain muutoksia, mitä me nyt käsittelemme. Sen sijaan kyllä siellä asiantuntijoilta tuli huomioita myös juuri näistä asioista, mitä äsken esitin tuolla pöntössä, eli kaikkea emme saa vielä korjattua, ja se vaatii erillisiä lakiesityksiä eduskunnalle, muun muassa translain uudistamisen tai hedelmöityshoitolain uudistamisen äitiyslain suuntaiseksi. Eli päinvastoin kuin väitätte, niin näin ei suinkaan ole.

Sitten haluaisin kysyä edustaja Räsäselä ja muutamilta muilta puhujilta tässä salissa, ymmärrätkö te sen, kuinka loukkaavalta sateenkaariperheissä olevista ihmisistä kuulostaa se, kun te täällä arvostelette ja arvioitte sitä, onko kahden samaa sukupuolta olevan pariskunnan perheen lapsilla hyvä olla vai ei. Ymmärrätkö te sen, että se loukkaa näitä ihmisiä? Meillä on monimuotoisia perheitä, meillä on erilaisia perheitä, erilaisissa perheissä kasvavia lapsia, jotka kasvavat hyvissä perheissä. Heitä loukkaa se, että te täällä kerrotte, että tämä on lapsen oikeuksien näkökulmasta ongelmallista, että tämä tasa-arvoinen avioliittolaki etenee.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Räsänen, olkaa hyvä, teidän nimenne mainittiin, sen jälkeen mennään sitten puhujalistaan.

16.18 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Toki tämä koko aihepiiri on hyvin iholle menevä, ja ymmärrän hyvin sen, että tämä herättää myös

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

monenlaisia tunteita. Mutta ajattelen, että kyllä täällä on puhuttava myös lasten puolesta, heidän, jotka eivät voi itse tehdä valintoja siitä, saavatko he omaan elämäänsä ja perheeseensä sekä äidin että isän vai elävätkö he esimerkiksi kahden naisen, kahden äidin, perheessä tai kahden isän perheessä. Nämä lapset eivät itse tee niitä valintoja. Kyllä ihmisellä on hyvin syvä tarve esimerkiksi tietää omat juurensa ja biologiset juurensa, ja väitän, että edelleenkin ihminen ei ole mihinkään muuttunut siitä, että kyllä hän tarvitsee sekä äitiä että isää.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt mennään sitten puhujalistalle, kuten olen jo muutaman kerran todennut. Tässä on mahdollisuus vielä käydä sitten keskustelua.

16.19 Laura Huhtasaari ps: Arvoisa puhemies! Pidän tässä nyt kannatuspuheenvuoron tämän vastalauseen puolesta, siitä, että lakiehdotukset hylätään.

On asioita, mitä ihminen ei voi päättää tai muuttaa, mies ja mies eivät voi saada keskenään lasta. Tässä on taustalla erittäin älykäs suunnitelma siitä, että vain nainen ja mies voivat keskenään saada lapsen, joten taustalla on ajatus siitä, että mies ja nainen on paras roolimalli ja paras kasvattamaan lasta. Ja vaikka olisi kuinka hyvät kaksi äitiä, niin se ei poista sitä tarvetta mieheen, koska näin se biologia toimii. Minä en ymmärrä, minkä takia tässä salissa väheksytään biologiaa. En myöskään ymmärrä, minkä takia tässä salissa väheksytään tällä hetkellä lapsen oikeutta. Tässä puhutaan vaan aikuisten oikeudesta, ei lapsen oikeudesta. Jos oltaisiin oikeasti kiinnostuneita lasten oikeudesta, me tekisimme ne lapsivaikutusarvioinnit, mutta siihen ei tässä salissa kukaan halua ottaa kantaa.

Lisäksi tässä on myös kysymys arvoista: avioliitto halutaan purkaa siinä mielessä, ettei se enää olisi naisen ja miehen välinen. Kristillisten arvojen romuttaminen on tosiaan alkanut jo. 60-luvullaan aapisessakaan ei enää saanut mainita sanaa Jumala, vielä 50-luvun aapisesta sitä voi löytyä. Olen aika varma, että salissa tulemme myös keskustelemaan moniavioisuudesta ja muusta, tavoitteenahan tässä kuitenkin on se.

Alussa jo sanoin, että tämä on se kannatuspuheenvuoro tähän vastalauseeseen, ja esitän, että nämä lakiesitykset hylätään.

16.21 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Osaltani myös täytyy tähän alkuun todeta, että kannatan tämän lakiesityksen hylkäämistä, vaikka hallituksen jäsenenä istun.

Miksi tämä on niin tärkeä asia, että tästä tarvitsee nytten toisenkin kerran keskustella, kun viime viikolla tästä jo debatoitiin, miksi vielä tälle päivälle meillä kaikilla puhehaluja riittää? Tämä on niin tärkeä suunta, mihin Suomi rakentaa yhteiskuntaa. Minä ymmärrän kyllä tämän näkökulman siltä kannalta, että joku kokee, ettei hänellä ole samanlaista tasa-arvoa tai yhdenvertaisuutta päästä avioliittoon. Minä ymmärrän kyllä sen näin inhimilliseltä näkökannalta, että siihen joillakin ihmisillä on halua päästä tekemään muutos ja saada tämä avioliitto kaikkien ulottuville. Mutta en kuitenkaan ymmärrä sitä, että me väheksymme avioliiton merkitystä. Jos meillä tällä hetkellä kuitenkin on avioliitossa noin 2 miljoonaa ihmistä ja rekisteröityneessä parisuhteessa, oliko niitä nytten 6 000 vai 8 000, niin se epäsuhta on niin iso. Meidän täytyisi ymmärtää se, että avioliitto on jollakin tavalla merkityksellinen, yhteiskuntaa koossa pitävä voima, perhettä yhdistävä ja lapsen turvaksi luotu, myös naisen näkökannalta. Siinä mielessä ne perinteet ja historia ovat jo niin pitkät tämän avioliiton kannalta, että sen romuttaminen tällaisella lainsäädännöllä ei ole millään tavalla perusteltua.

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

Tässä aikaisemmin jo mainitsin ja esitin joillekin kansanedustajille kysymyksen siitä, että kun me olemme lainsäätäjiä, niin meidän pitäisi tuntea lakia. Meidän pitäisi tuntea lakia siltä osin, että me emme anna väärää todistusta siitä, että meidän lakimme on syrjivä tai eriarvoistava joitain henkilöitä kohtaan. Tätä ongelmaa ei oikeasti ole. Tästä on tehty ongelma, koska jotkut ovat niin halunneet.

Sitten toisekseen haluan nostaa esille yhden näkökulman, mistä en ole aikaisemmin vielä puhunut. Se on tämä hallituksen esitys siltä osin, että hallituksen esityksessä sanotaan, että lapsen uskonnollisen aseman määräytyminen muutetaan. Nythän se on niin, että äidin päätösvallassa on sanoa, jos ei yksimielisyyttä perheessä synny, mitä uskontokuntaa mahdollisesti lapsi edustaa. Tällä on sellainen merkitys, että se vaikuttaa lapsen kasvatukseen varhaiskasvatuksessa ja koulussa, se vaikuttaa siihen, pääseekö hän mukaan esimerkiksi uskontotunneille vai ei.

Täällä on paljon puhuttu näiden vuosien aikana siitä, että tämä lakiesitys, avioliittolain muuttaminen, ei ole keneltäkään pois, mutta tässäkin on yksi pieni esimerkki siitä, keneltä tämä on pois. Lakivaliokunta on perustellut tätä muuttamista siten, että tämä muutos on tarpeen, koska se kohtelee erilaisia perhemuotoja samalla tavalla tästä eteenpäin. Ja tätä on perusteltu lakivaliokunnan kannalta yhteisvastuulla ja yhdenvertaisuudella ajatellen päätöksiä lasta koskevista asioista: yhdessä perhe päättää tai ei päättä. Tämä on minun mielestäni tosi huono perustelu. Meillä kuitenkin suurin osa perheistä on ihan normaaleja heteroperheitä, lähestulkoon kaikki tässä maassa, ja nyttien käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että jos on tulevaisuudessa näitä isättömiä lapsia, niin kuin niitä jatkossakin on tässä yhteiskunnassa, niin käytännössä äiti ei enää voi sanoa, että meidän lapsemme muuten menee sitten ihan normaalille uskontotunnille. No, tämä kuulostaa vähäiseltä asialta, mutta tällä on kauaskantoiset seuraukset. Tällä on sellaiset seuraukset, että me rupeamme pala palalta murentamaan tätä uskonnonvapautta ja sananvapautta tässä maassa. Me emme anna enää päätösvaltaa edes vanhemmille, äidille tässä tapauksessa, vaan me haluamme siirtää sen päätösvalan jonkun tuomarin käsiin tai yhteiskunnalle.

Meidän tulisi kuitenkin ymmärtää se, että nyt jos tämä laki tullaan hyväksymään vuonna 2017 keväällä kokonaisuudessaan, niin meillä on edessä se, että kirkko tulee luopumaan todennäköisesti vihkimisoikeudestaan. Kirkolla ei ole mitään muuta vaihtoehtoa. On aivan hurskastelua täällä kenenkään lainsäätäjän sanoa, että kirkko saa tehdä itse omat päätöksensä. Minä väitän, että seuraavana hetkenä, välittömästi, sieltä vasemmalta siiveltä ruvetaan vaatimaan kirkolta kirkollisveronkanto-oikeutta pois, jos he eivät tule vihkimään samaa sukupuolta olevia henkilöitä. Tämä on pala palalta norsun syömistä, kuten edustaja Laukkanen kertoi, pala palalta me murramme kaikki ne esteet sen tieltä, ettei tämä yhteiskunta muuttuisi yhä enemmän liberaalisempaan suuntaan.

Arvoisa puhemies! Olisin toivonut Suomen eduskunnalta toisenlaista lähestymistapaa tällaisiin vaikeisiin, kipeisiin koko yhteiskuntaa koskettaviin lakimuutoksiin. Olisin toivonut, että lakivaliokunta olisi seissyt viime vaalikauden lakivaliokunnan näkemyksen takana. Viime vaalikautenahan lakivaliokunnassa — itsekin olin siellä mukana — keskusteltiin tästä asiasta, että lapsivaikutusten arviointi tässä asiassa on tärkeää tehdä. Tämä oli muun muassa yksi peruste, minkä takia lakivaliokunta ei tätä hyväksynyt viime vaalikautena, vaikka se äänestyksessä täällä salissa voittikin. Silloin lakivaliokunta totesi, että lapsivaikutusten arviointi perustuu lapsen oikeuksien yleissopimuksen mukaiseen vaatimukseen asettaa lapsen etu ensisijaiseksi kaikessa lapsiin kohdistuvassa päätöksenteossa. Tästä oli oikein oikeusministeriön suositus tässä arviossa. Tässä salissa, ikävä kyllä, on lapsen

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

etu jätetty aikuisen edun jalkoihin. Lapsen etua ei haluttu tutkia lapsivaikutusarvioinnin kautta, vaan lapsen ääni hukkuu meidän aikuisten kilpahuudantaan siitä, mitä minulle kuuluu.

On valitettavaa, että osaltani joudun vastustamaan oman hallituksen lakiesitystä. Tiedän, että se on ainoa vaihtoehto, kun on kysymys lasten oikeuksista isään ja äitiin.

16.28 Simon Elo ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Laukkanen, kun minä kävin koulun, ja siitä ei kauhean kauaa ole, pulpetti oli tyhjä, vailla Raamattua. Jotkut arvot ovat silti ajattomia. Peruskallio, joka ei huoju eikä kaadu maailman myrskyissä. Jokaisella, jokaisella on maailmankuva: kristillinen, ateistinen, uskonnoton tai jokin muu uskontokunta. Uskonnon- ja mielipiteenvapaus turvaavat jokaisen, jokaisen oikeuden maailmankuvaansa. Kunnioitan niitä ihmisiä, jotka kannattavat avioliittolain muutosta, ovat sitä kannattaneet. Kunnioitan heitä. He ovat käyttäneet demokraattista vaikutusmahdollisuuttaan, ja tätä kunnioittaen tämä hallitus nyt esittää avioliittolain edellyttämiä lainmuutoksia. Minun mielestäni on johdonmukaista se, että kansan tahtoa, joka on tullut kansalaisaloitteen ja sitten kansaa edustavan eduskunnan enemmistön päätöksellä, on näin kunnioitettu. Kunnioitan demokratiaa ja Suomen lakia. Maailmankuvani ei kuitenkaan muutu. Minulle avioliitto on nyt ja aina yhden miehen ja yhden naisen välinen instituutio. — Huomaatte, että tietoisesti sanon nimenomaan yhden naisen ja yhden miehen välinen instituutio.

Yksi osapuoli on tässä keskustelussa kylläkin onnistunut juurruttamaan keskusteluun tasa-arvoisen avioliiton käsitteen — tähän on tietysti retoriikkaa — vaikka avioliittolaki oli jo tasa-arvoinen ennen tätä tehtyä muutosta. Kuka tahansa täysi-ikäinen mies ja nainen saattoivat solmia avioliiton riippumatta taustastaan. Kun katsoo historiaa ja vielä joitakin nykyisiäkin yhteiskuntia, niin tähän ei ole asiointi kaikkialla: erilaisia rajoituksia säädetään näissä kysymyksissä ja myös rikkoen ihmisoikeuksia. Avioliittolakimme siis toisin sanoen oli jo aikaisemmin täysin YK:n ihmisoikeusjulistuksen vaatimukset täyttävä.

19.2.2001 edustaja Vistbacka perussuomalaisista puhui seuraavasti: "Tämä hivutustaktiikka on toiminut hämmästyttävän hyvin, ja osa ihmisistä ei vielääkään ole kyennyt tai ei halua nähdä lain lopullista päämäärää, joka on samanarvoinen asema avioliiton kanssa." Näin edustaja Vistbacka puhui tässä salissa, tai sanotaanko tuolla suuressa salissa, silloin kun käsiteltiin lakiesitystä rekisteröidystä parisuhdelainsäädännöstä. Katsokaa itse arkistoista. Monet edustajat eri puolueista sanoivat, että on pelottelua puhua siitä, että kun säädetään rekisteröity parisuhdelainsäädäntö, se missään vaiheessa johtaisi siihen, että rekisteröidyn parisuhdelain kautta tulisi lopulta samanarvoinen asema avioliiton kanssa. Monet varoittivat siitä myös samaan aikaan, että niin tulee käymään, ja niinhän on käynyt. Valtio-päivämies Vistbacka on kauaskatseinen mies.

Hivutustaktiikka jatkuu, mikä näkyy esimerkiksi edustaja Marinin vaatimuksessa uusista lakimuutoksista. Tietysti mielelläni kuulisin tarkemmin, mitä nämä uudet lakimuutosvaatimukset ovat. Eikö tämäkään lainsäädäntö ole vielä se kuuluisa tasa-arvoinen avioliittolaki? Sitkeästi halutaan myös muuttaa perhekäsitys. Tässä ei ole kyse pelkästään avioliittolain muutoksesta tässä kokonaisuudessa, vaan koko perhekäsityksen muuttamisesta.

Kannatan vastalause-esitystä, ja näin ollen tulen äänestämään niin sanotun avioliittolain liitännäislakeja vastaan. Tämä on tietysti aika kova ratkaisu hallituspuolueen edustajalta, mutta jotkin arvot ovat ajattomia, muuttuvassa maailmassa on jotain pysyvää.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Mennään puhujalistaan, ja sitten jokaisella on kylä mahdollisuus käyttää puheenvuoro.

16.33 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Täällä yhdyn niihin, jotka ovat todenneet, että tulevat huomenna äänestämään tämän vastalauseen mukaisesti näitten lakiesitysten hylkäyksen puolesta. Tuossa vastalauseessa on erittäin hyvin, seikkaperäisesti, käyty läpi nämä kuusi eri lakia ja todettu, minkä tähden näitä lainsäädäntömuutoksia ei kannateta.

Viime viikolla kävimme täällä hyvin seikkaperäisen mutta myöskin, voi sanoa, sävyllään toinen toistamme kunnioittavan keskustelun, ja toivon, että vaikka tässä tänäänkin vähän tunteet nousevat pintaan, niin kuitenkin tämä toinen toisemme kunnioitus säilyy, ja näytämme sen, että osaamme olla sivistyneesti eri mieltä asioista. Yhdyn myöskin niihin puheenvuoroihin, joissa täällä on todettu, että olisi ollut hyvä, jos olisi odotettu, että tämä Aito avioliitto -kansalaisaloite tulee eduskuntaan ennen kuin näitä liitännäislakeja olisi lähdetty viemään eteenpäin, jolloinka sitten nämä lainsäädäntöasiat olisi voitu käsitellä oikeassa järjestyksessä. Mutta tällä hetkellä meillä on siis tosiaankin esillä nämä liitännäislait, ja huomenna niistä äänestämme. Viime viikolla kävin aika pitkästi läpi näitä lakeja ja nyt oikeastaan vain ihan summaan muutaman kohdan sieltä.

Ehkä eniten täällä salissa on käyty keskustelua siitä, miten nämä liitännäislait eivät tosiaankaan ole pelkkiä teknisiä muutoksia vaan näitten lakien vaikutukset ulottuvat koko yhteiskunnassa monille eri alueille, perintökaareen, perheoikeuteen, lasten asemaan. Ja tietysti myöskin — niin kuin täällä on viitattu — sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan lainsäädäntöesitykset, joita tulee ilmeisesti yli sataan lakiin, odottavat sitten vielä käsitelyään.

Lapsivaikutusten arvioinnista on puhuttu paljon, ja siinä mielessä haluan vain todeta, niin kuin täällä on sanottu, että lapsiasiavaltuutettu ja myöskin oikeusministeriö viime kaudella totesivat, että olisi hyvä tehdä tämä lapsivaikutusten arviointi. Ja siinä nimenomaan on kysymys siitä, että katsotaan, mihin kaikkiin asioihin lainsäädännössä ja esimerkiksi taloudessa tämä mahdollinen lakimuutos tulee vaikuttamaan. Yksi sellainen asia, mikä varmasti olisi ollut syytä käsitellä, on se, kuinka monet maat tulevat tämän jälkeen sulkemaan adoption Suomeen kaikilta pareilta. Eliikkä on useita maita, jotka eivät anna lapsia adoptoitavaksi samaa sukupuolta oleville pareille, ja nyt tämän sukupuolineutraalin avioliittolain muutoksen myötä sitten myöskin Suomelta ovet sulkeutuvat.

No, toinen asia: uskonnonvapauslaki, johon tulee muutos. Tämähän ihan lakivaliokunnan mietinnön mukaisestikin oli sellainen, voisiko sanoa, vähän ylimääräinen muutos, eliikkä varsinaisesti tästä avioliittolain muutoksesta ei ole suoraan johdettavissa tätä lainmuutoksen tarvetta. Se todetaan ihan selkeästi siinä mietinnössä. Ja kuitenkin sitten tähän suuntaan nyt on haluttu mennä, ja kyllä tämä tällaista niin sanottua positiivista uskonnonvapautta tulee rajoittamaan, koska se lisää sellaista uskonnollista juurettomuutta ja uskonnottomuutta ja siinä mielessä kaventaa sitä myönteistä uskonnon vapautta.

Sitten kolmantena asiana vielä nostan esille kristilliset kirkot, jotka tällä hetkellä suorittavat suurimman osan avioliittoon vihkimisestä. Ne eivät vielä ole muodostaneet kantaa tähän uuteen tilanteeseen, ja tällä hetkellähän Suomessa mikään kirkkokunta ei näe avioliittoa millään muulla tavalla kuin miehen ja naisen välisenä. Siinä mielessä tämä tulee olemaan suuri haaste myöskin kirkkokunnille ja myöskin muille uskontokunnille, jotka joutuvat tähän asiaan sitten ottamaan kantaa.

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

Kun Isossa-Britanniassa ja Norjassa tehtiin vastaava lainmuutos eli muutettiin lakia sukupuolineutraaliksi, niin näissä maissa katsottiin tarpeelliseksi aivan erikseen alleviivata sitä, että tämä lainmuutos ei vie uskonnollisilta yhdyskunnilta millään tavalla niitten opillista vapautta ja uskonnonvapautta sen suhteen, minkä he katsovat avioliitoksi ja mitä he haluavat esimerkiksi omissa seremonioissaan olla liittämässä yhteen tahi siunaamassa. Mietin, että Suomessakin olisi voinut olla paikallaan, että tästä olisi esimerkiksi mietinnössä mainittu, koska voin kuvitella, että saattaa tulla sellainen tilanne, että kenties esimerkiksi jonkun kirkkokunnan vihkimisoikeuden omaava henkilö saattaa itse ajatella tästä asiasta toisella tavalla kuin kenties oma kirkkokunta ja ehkä saa päähänsä sitten sen, että hänpä suorittaa tällaisen vihkimyksen. Olisi ollut tärkeää oikeudellisen selvyuden takia kirjata selkeästi, niin kuin Norjassa on tehty, että mikäli kirkkokunnalla ei ole liturgista kaavaa tätä samaa sukupuolta olevien henkilöitten vihkimistä varten, niin myöskään tällainen vihkimys ei ole juridisesti pätevä. Täällä muutamissa puheenvuoroissa tuli esille tämä paine, mikä tulee varmasti sitten uskonnollisiin yhdyskuntiin, kun maallinen ja sitten toisaalta kirkkojen opillinen näkemys avioliitosta erkanevat. Sitä painetta varmasti muodostuu, ja on hyvinkin nähtävissä niitä tilanteita, joissa joko henkilöt käyttävät omaa vapauttaan tai sitten voi olla myöskin niitä pareja, jotka ikään kuin testaavat tätä tilannetta ja lähtevät pyytämään vihkimystä, vaikka kirkkokunnalla ei siihen olisi liturgista kaavaa.

Sitten ehkä viimeisenä asiana vielä nostaisin esille tämän kohdan, jossa tosiaankin tämä rekisteröity parisuhde kuitenkin jää tuonne lainsäädäntöön sellaisena jonkunlaisena jäänneenä. Uusia rekisteröityjä parisuhteita ei voida solmia, mutta kuitenkin Suomessa on niitä ihmisiä, jotka ovat rekisteröidyssä parisuhteessa ja haluavat siinä myöskin jatkaa. Eli he näkevät avioliiton miehen ja naisen välisenä ja haluavat jatkaa rekisteröidyssä parisuhteessa, ja tietenkin on tärkeää, että heille tämä oikeus suodaan, mutta sitten toisaalta tullaan tähän tilanteeseen, että sitten ulkomailla rekisteröity parisuhde hyväksytään Suomessa, vaikka Suomessa ei enää sen jälkeen, kun tämä laki muuttuu, voida rekisteröidä parisuhteita. Toisaalta sitten Suomessa parisuhteen rekisteröineet henkilöt voivat pelkällä ilmoitusmenettelyllä muuttaa tämän rekisteröidyn parisuhteen avioliitoksi, kun taas ulkomailla rekisteröidyn parisuhteen solmineet eivät näin voi tehdä. Ja muistaakseni edustaja Räsänen edellä taisi mainita siitä, että kun tämän sukupuolineutraalin avioliittolain yhteydessä on paljon tätä tasa-arvo-sanaa käytetty, niin kyllä tässä herää kysymys näistä yhdenvertaisuusnäkökulmista näiltä osin. Luomme sekavaa lainsäädäntöä myöskin tällä tavoin. Siinä mielessä yhdyin myös edustaja Laukkasen toteamukseen, että kaikissa näissä valiokunnan kuulemisissa tuotiin esille se, että tätä lainsäädäntöä on tehty hätiköiden ja myöskin huonolla valmistelulla ja että siinä on paljon sellaisia puutteita, joita ei olisi tullut tällä tavoin viedä eteenpäin.

Mutta kristillisdemokraattina tiedän, että demokratia tässä talossa puhuu, ja huomenna sitten äänestyksessä näemme, millä tavalla itse kukin näihin liitännäislakeihin ottaa kantaa. Itse olisin kyllä toivonut — ja vetosin vielä useaan kertaan hallitukseen — että me olisimme tosiaankin käsitelleet tämän Aito avioliitto -kansalaisaloitteen ennen kuin näitä liitännäislakeja oltaisiin viety eteenpäin, mutta ikävä kyllä hallitus ei tässä sitten taipunut näihin pyyntöihin.

16.43 Leena Meri ps: Kiitos, rouva puhemies! Täällä on puhuttu siitä, että toiset ihmiset kokevat loukkaavana sen, että täällä oltaisiin asioista eri mieltä. Mielestäni on erittäin arvokasta ja tärkeää, että ihmiset saavat kertoa omista näkemyksistään, tuntemuksistaan ja

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

erityisesti näin syvälle menevistä ajatuksistaan, ja siinä ei ole ketään tarkoitus loukata. En ainakaan minä koe, että minä ketään haluan loukata, eikä täällä minusta ole ollut sellaista ilmapiiriä, eikä sitä pidä niin ottaa. Meillä jokaisella on oma arvomaailmamme. Itse en ole uskonnollinen ihminen enkä perusta elämäni uskontoon, mutta minulla on myös tiettyjä perusarvoja, ja ymmärrän sen, että toisille ihmisille — ja myös minulle — avioliitto on erittäin tärkeä instituutio miehen ja naisen välisenä suhteena, joka voi olla mahdollinen vain miehille ja naisille.

Minuun on ollut hyvin paljon eri-ikäisiä, erityisesti vanhempia ihmisiä yhteydessä, ja he ovat ihan keskeisenä kriteerinä minua äänestäessään halunneet tietää, miten suhtaudun tähän miehen ja naisen väliseen avioliittoon ja näihin liitännäislakeihin. Se on ollut heille keskeinen asia. Jo silloin olen kertonut heille, että haluaisin pitää tämän instituution erillään, koska laki rekisteröidystä parisuhteesta, joka meillä on ollut voimassa ja tällä hetkellä on, takaa samat taloudelliset oikeudet aviopareille. En oikeastaan ole nähnyt, miksi tämä oli niin iso asia poliittisesti, miksi sitä piti viedä eteenpäin, aivan kuin se olisi ollut jokin ihmisoikeusloukkaus, kuten edustaja Marin kertoi. Minä en ole koskaan sitä asiaa niin nähnyt, mutta ehkä joku sen niin näkee. Toisaalta me emme ole saaneet siitä mitään huomautuksia. Itsekin toivon, että puhutaan varsinkin näin vaikeista asioista oikeilla termeillä ja niin kuin se asia on ollut. Kukaan ei ole koskaan väittänyt, että Suomessa on tapahtunut tämän suhteen ihmisoikeusloukkauksia.

Kun miettii lapsia, lapsen etua ja lapsivaikutuksia, niin ehkä siinä, jos jossakin tässä lainvalmistelussa, on ihmisoikeusloukkaus. Olen hieman yllättynyt: Tässä syksyllä käsitelimme esimerkiksi subjektiivista päivähoito-oikeutta, ja hyvin kovasanaisesti monet opposition edustajat demareista, vasemmistosta ja vihreistä toivat esille sitä, että hallitus ei ole tehnyt riittävän kattavia vaikutusarvioita koskien naisten asemaa työelämässä ja lasten kehitystä ja näin poispäin. Tässä on kuitenkin hyvinkin merkittäviä muutoksia tulossa, mutta niiden perään ei ole tässä kysytty. Tämä lakihan on tulossa 1.3.2017 voimaan, jos tämä hyväksytään. Siihen on aika runsaasti aikaa, niin että tässä olisi ollut ihan hyvää aikaa vielä pohtia tätä. En tiedä, miksi tämä piti niin kiireesti tehdä. Jotenkin näkisin, että tässä on lapsen oikeus unohtunut aikuisten melskatessa tämän asian ympärillä, ja nähdään se oma oikeus ja omat tekemiset. Meistä ihmisistä asiat näyttäytyvät eri lailla, ja sitä pitää kunnioittaa ja arvostaa. Siinä mielessä olisin toivonut, että tätä olisi monelta kantilta pohdittu.

Juristina jäin miettimään, niin kuin täällä edustaja Laukkanenkin toi esille ja muistaakseni Essayah, että on perintöoikeudellisia asioita, lasten huoltoon, huostaanottoon ja edustamiseen liittyviä asioita, joista voi tulla vielä ongelmia. Niitä kaikkia ei ehkä tässä edes pysty havainnoimaan, niin että sen takia olisi ollut tarpeen semmoinen laajempi arviointi siitä, mitä kaikkia muutoksia tässä on, mutta kun sitä ei ole tehty, niin niitä mekään emme kaikkia havaitse, mikä on minusta erittäin ikävää, koska tässä ei ole mikään hengenhäätä tämän asian kanssa. Aina puhutaan, että lait pitää valmistella laadukkaasti, ettei olla sitten hetken päästä, että hupsistakeikkaa, nämä valmisteluthan menivätkin nyt ihan päin märkeä.

Nimenomaan adoptio-oikeuden kohdalla korostaisin sitä, että kyllä siinä on se lapsen oikeus saada kunnolliset vanhemmat ja isä ja äiti, se malli, eikä se aikuisen oikeus olla vanhempi. Kuten itse täällä edellisellä kerralla kerroin, olen itse lapseton — se on näin minun kohdallani, ja sen kanssa sitten elän.

Lisäksi olisin vielä kertonut siitä, minkä tässä edustaja Essayah otti myös esille, että kirkot saavat nyt sitten valita jatkossa tämän vihkiöoikeuden käyttämisen. Itse kun olen toimi-

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

nut maistraatin henkikirjoittajana ja työhöni kuuluivat myös siviilivihkimiset, olen puhunut tästä asiasta, että silloinhan ne resurssit tulevat kohdistumaan maistraattiin. Maistraattikenttä on myös kovassa muutoksessa, ja tätä viestiä olen vienyt ministeriöönkin, että tarkasteltaisiin vielä sitä, että jospa vihkimisestä jonkinlainen rekisteröintimaksu saatettaisiin aikaiseksi näitten kulujen kattamiseksi. Nyt kun tätä kovalla paineella ajetaan eteenpäin, niin kuin täällä on ollut puhetta, niin toivon niiltä ihmisiltä kannatusta sitten, jos tämä maksullisuus tulee keskusteluun ja hyväksyttäväksi, niin että jos niitä paineita sitten tulee sinne maistraattiin, niin myös kannatetaan sitä maksua eikä sitä sitten vastusteta, koska silloin tulee tilanne, että siellä ei ole resursseja siihen vihkimiseen.

Vielä olisin todennut, mitä jo aikaisemmassa puheenvuorossani sanoin: tänä päivänäkin oheishuoltajajärjestelmällä saa lapselle toisen huoltajan, niin että se ei ole minkään ongelma. En lähtisi kiirehtimään ja julistamaan täällä mitään äitiyslakeja, ei kai siitäkään nyt ole tehty mitään vaikutusarviointeja. Siellä on olemassa instituutio tällä hetkellä, lapsella on oikeus saada oheishuoltaja, se ei ole mikään ongelma, jos sellainen tarve on.

Ilmoitan tässä myös kantani — olen varajäsen lakivaliokunnassa ja allekirjoitinkin keran jo sen vastalauseen, mutta en ollut sitten siinä tietyssä kokouksessa paikalla, kun olin perustuslakivaliokunnan kokouksessa. Ilmoitan, että kannatan sitä ja tulen äänestämään näitä liitännäislakeja vastaan. — Kiitos.

16.49 Katja Hänninen vas: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajat! Huomaa, että käymme keskustelua aiheesta, jossa on tunteita ja muuta pelissä. Minusta on hienoa kuitenkin, että täällä puhutaan isoista ja tärkeistä arvoista, ja sen takia minäkin nousin tänne pönttöön, vaikka en alun perin ollut aikonut pitää puheenvuoroa.

Itse olen lakivaliokunnan jäsen myös ja ollut mukana mietintöä laatimassa, ja näen, että tämä on todella tärkeä askel kohti ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa myös Suomessa. En näe siinä ristiriitaa myöskään kristillisen uskon näkökulmasta. Itse olen toisen kauden kirkkovaltuutettu, ja jos minä tätä peilaan myös omien arvojeni kautta, niin kun aina sanotaan, että on nämä kolme, usko, toivo ja rakkaus ja suurin niistä on rakkaus, näin minäkin ajattelen. Tiedän, että on avioliittoja, joissa on rakkautta. Tiedän, että on avioliittoja, joissa sitä ei ole. Toivon tietysti, että kaikissa avioliitoissa sitä on ja paljon ja sitä tuhlataan.

Ajattelen myös lapsia, lapsia, jotka ovat yksinhuoltajaperheissä tai perheissä, joista toinen vanhemmista on menehtynyt, tai sellaisissa perheissä, joissa kumpikaan vanhemmista ei pysty ottamaan vastuuta lapsista vaan lapset ovat niin sanotusti heitteillä. On huostaan otettuja lapsia, on pahoinvoivia lapsia, nuoria ja vanhempia. Mikä onkaan siis se lapsen etu? Lapsen etu on se, että lapset kaikki maailmassa saisivat elää turvallisessa kasvuympäristössä rakkauden ympäröimänä. Että olisi turvalliset vanhemmat, aikuiset lähellä, joihin voi turvata silloin, kun on vaikeaa ja vaikka ei olisi vaikeakaan.

Elikkä näen, että tämä keskustelu lapsen oikeuksista pitäisi käydä nimenomaan siitä näkökulmasta, minkälaisissa olosuhteissa lapsemme kasvavat. Siihen ei vaikuta se, mikä on vanhemman seksuaalinen suuntautuminen, eikä siihen vaikuta se, elääkö lapsi sen yhden vanhemman tai kahden vanhemman taloudessa, perheessä, vaan siihen vaikuttaa vain se, minkälaiset ovat ne olosuhteet, onko siellä se rakastava aikuinen läsnä. Ei se ole aina se biologinen äiti tai isä. Suomeen on adoptoitu paljon lapsia ulkomailta, toki myös Suomesta. Tiedetään, että se ei ole mikään tae, että kun on biologiset isä ja äiti, siellä on sen lapsen hyvä olla ja elää, vaikka tätä me kaikki täällä toivomme.

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

Itsekin viiden lapsen äitinä aina ajattelen omia lapsiani. Pohdin sitä omaa riittämättömyyttäkin välillä: olenko ollut läsnä aina silloin, kun minua on tarvittu, ja minkälainen rooli lihahmo olen omille lapsilleni. Joudun olemaan työni vuoksi paljon poissa kotoa, ja siitäkin tietysti välillä omatunto soimaa. Minulla on onni, minulla on siellä se toinen puoli, kumppani, joka huolehtii arjen pyöryksestä, mutta kaikilla ei näin välttämättä aina ole. Ja siitä huolimatta aina se lapsen etu, se on se, mikä on se tärkein, prioriteetti ykkönen.

Joka toinen avioliitto tietääkseni päättyy tänä päivänä eroon. Mikä sitten on syy? En tiedä, en ole niitä analysoinut. Mutta näkisin, vaikka se tässäkin keskustelussa unohtuu, että kun puhutaan tasa-arvoisesta avioliittolaista, niin lähtökohta on se, että kaikilla meillä siihen sukupuoleen ja seksuaaliseen suuntaantumiseen katsomatta olisi yhtäläiset oikeudet solmia avioliitto. Sen takia itse olen tätä viime vaalikaudella kannattanut ja edelleen kannatan.

Puhuttiin demokratiasta ja siitä, kuinka tärkeä meidän on demokratiaa noudattaa ja kunnioittaa. Siitä huolimatta esimerkiksi edustaja Elo sanoi, että tulee huomenna äänestämään vastaan eli näitä liitännäislakeja vastaan, vaikka totesi, että hän kunnioittaa sitä, että viime vaalikaudella tämä Suomen historian ensimmäinen eduskunnassa hyväksytyksi tullut kansalaisaloite on edennyt ja perussuomalaisten oma ministeri Lindström on tämän hallituksen esityksen ja nämä liitännäislait tuonut eduskuntaan. Minusta se oli aika rohkea teko tietäen, mikä hänenkin kantansa tähän asiaan viime vaalikaudella oli. Mutta hän kunnioittaa käytännössä ja konkreettisesti sitä eduskunnan tahtotilaa, mikä viime vaalikaudella tässä salissa yhdessä mitattiin.

Toivon, että nämä liitännäislait tulevat hyväksytyksi. Ja toivon myös, että ne epäkohdat ja ne asiat, jotka tässä jo edellisessä puheenvuorossa edustaja Marin otti esille, tämä translain kokonaisuudistus myös aloitettaisiin tällä vaalikaudella ja saataisiin myös käsiteltyä nyt tämän vaalikauden aikana, samoin kuin tietysti tämä hedelmöityshoitolakiasia. Että voitaisiin oikeasti sanoa, että lapset olisivat yhdenvertaisia riippumatta siitä, syntyvätkö he kahta samaa sukupuolta olevan vanhemman perheeseen vai kahta eri sukupuolta olevan vanhemman perheeseen. Toivoisin, että tämä olisi eduskunnan yhteinen tahtotila.

16.55 Sanna Marin sd: Arvoisa puhemies! Täällä muun muassa edustaja Räsänen ja edustaja Niikko nostivat esiin lapsen oikeudet. No, minä olen itse kasvanut sateenkaari-perheessä, jossa vanhempina on ollut kaksi naista, ja minä voisin toki käydä teidän kanssanne täällä pitkäänkin keskustelua lapsen asemasta, lapsen oikeuksista, lasten tilanteista, perheiden tilanteista sellaisissa perheissä, joissa on esimerkiksi kaksi samaa sukupuolta olevaa vanhempaa, mutta minä en aio sitä tehdä, koska me emme tänään käsittele täällä tasa-arvoista avioliittolakia, vaan me käsittelemme täällä tähän jo hyväksytyyn avioliittolakiin liittyviä liitännäislakeja. Kyse on siis lakeihin tehtävistä teknisistä muutoksista, joita pitää tehdä sen takia, että edellinen eduskunta hyväksyi tasa-arvoisen avioliittolain. Olisi hyvin erikoista, jos me emme nytten muuttaisi meidän lainsäädäntöämme yhdenmukaiseksi, yhdensuuntaiseksi jo tämän tehdyn lakimuutoksen kanssa.

Oikeastaan syy siihen, minkä takia pyysin tämän puheenvuoron, oli vain korjata nämä virheelliset käsitykset, mitä tästä keskustelusta ehkä syntyi — ensinnäkin siitä, mitä me olemme täällä käsittelemässä ja mistä huomenna äänestetään. Täällä on muutamassa puheenvuorossa esitetty väite siitä, että tämä lainvalmistelu näiden liitännäislakien tai tasa-arvoisen avioliittolain osalta olisi ollut hätiköityä ja puutteellista. Muun muassa edustaja Essayah totesi, että asiantuntijakuulemisissa on tällainen näkemys tullut esiin. Näin ei kui-

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

tenkaan ole. Asiantuntijakuulemisissa ei todettu, että juuri nämä lakimuutokset tai se avioliittolain muutos olisivat olleet hätiköityjä. Sen sijaan siellä todettiin kyllä se, että silloin tehtiin iso virhe, kun lähdettiin tekemään erillislainsäädäntöä rekisteröidystä parisuhteesta. Eli kun silloin lähdettiin eriyttämään lainsäädäntöä, niin se on johtanut sekaviin ja ongelmallisiin tilanteisiin. Nyt me olemme korjaamassa näitä epäkohtia, tätä tilannetta. Tästä varmaan täällä salissa puhuttiin, kun puhuttiin hätiköidystä ja puutteellisesta lainvalmistelusta. Eli jos asiat olisi jo alun perin tehty hyvin, niin tätäkään käsittelyä ei nyt tarvittaisi.

Mutta me olemme siis nytten muuttamassa näitä liitännäislakeja samansuuntaisiksi jo muutetun tasa-arvoisen avioliittolain kanssa. Eli nyt ehdotetaan muutettaviksi avioliittolakeja, rekisteröidystä parisuhteesta annettua lakia, väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annettua lakia, transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annettua lakia, uskonnonvapauslakia ja hedelmöityshoidoista annettua lakia. Ja luen nyt täältä, ihan tästä valiokunnan mietinnöstä hallituksen esityksestä: "Ehdotetut muutokset ovat seurausta" — siis seurausta — "jo vahvistetusta lainmuutoksesta, jolla avioliittolain säännökset muutettiin sukupuolineutraaliin muotoon." Eli tästä nyt on kyse.

Täällä esitetään muun muassa muutettavaksi rekisteröidyn parisuhteen osalta, että se ilmoituksella voidaan muuttaa avioliitoksi. Tämä on järkevää ihan vain siitäkin syystä, että meidän viranomaisilla olisi aika ongelmallista käsitellä sellaista tilannetta, että jokainen solmittaisiin avioliitoksi erikseen. Tämä ilmoitusmenettely helpottaa siinä mielessä tätä, ja sen myös lakivaliokunta on omassa mietinnössään todennut. Toisaalta myös muutetaan muun muassa tätä lakia transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta siltä osalta, että tämä naimattomuusvaatimus poistuu, ja tämäkin on tekninen muutos. Sekin on hirveän hyvin täällä mietinnössä todettu. Toivon, että todella perehdytte siihen.

Ja sitten edustaja Meri täällä totesi, että Suomi ei ole saanut huomautuksia ihmisoikeustoimijoilta siitä, että meidän lainsäädännössämme olisi ihmisoikeusongelmia. No, tämä ei kuitenkaan pidä paikkaansa. Näihin epäkohtiin muun muassa translain osalta ovat kiinnittäneet huomiota esimerkiksi Eurooppa-neuvoston ihmisoikeusvaltuutettu sekä YK:n kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen ja halventavan kohtelun tai rangaistuksen erityisraportoijat. Suomi on siis saanut huomautuksia näistä ongelmista, mitä meillä on esimerkiksi translaissa, joten se, mitä edustaja Meri tässä aikaisemmin totesi, ei yksinkertaisesti pidä paikkaansa.

Minä ymmärrän kyllä sen, että eduskunnalla on kova tarve käydä uudelleen se keskustelu, mitä viime kaudella käytiin, mutta kyse ei nyt ole siitä. Kyse on teknisistä lainmuutoksista, jotta tämä tasa-arvoinen laki, tämä kokonaisuus, voi astua voimaan maaliskuun alussa. Siitä on kyse, ja toivon, että me emme nyt jatka tätä keskustelua sen pidemmälle siitä, pitääkö tasa-arvoinen avioliittolaki hyväksyä vai ei, kun se viime kaudella jo hyväksyttiin.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Mennään tätä puhujalistaa, ja sitten otetaan lopuksi vastauspuheenvuoroja.

17.00 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Marinin muisti on hie-man valikoiva. Ensinnäkin, mitä tulee tähän kiireeseen, sehän oli aivan ilmeistä. Nämä liitännäislaithan annettiin kesällä, kesäaikaan ne käsiteltiin ministeriössä, lausuntopyyntöjä ei lähetetty eduskuntaryhmille. En millään tavalla voi pitää tällaista valmistelua edes koh-tuullisena, kun ei edes eduskuntaryhmille kerrota, mitä ollaan tekemässä. Kristillinen edus-

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

kuntaryhmä sai vahingossa tietää tästä, kun aktiivinen kansalainen lähetti sähköpostia yhdelle edustajistamme ja kertoi, että oletteko kuulleet, että tällaiset ja tällaiset muutokset ovat tekeillä. En ihan jaksa uskoa, että edustaja Marinkaan pitää tätä hyvänä menettelynä, että kesäaikaan, ikään kuin puun takana, kun kaikki ovat lomalla, tällaisia tärkeitä valmisteluja tehdään.

Edustaja Marin, avioliittoon liittyvät lait eivät koskaan ole tekniikkaa, ne ovat paljon syvällisempiä, kauaskantoisempia. Nyt tässä, kun tätä esitystä valmisteltiin, ministeriön edustaja sanoi meille, että nämä muutokset ovat teknisiä muutoksia. Ministeriön edustaja tai joku muu voi pitää niitä teknisinä, mutta kyllä avioliitto on lapsen tulevaisuuteen liittyvä, ja näitä valtavia asioita — tähän liittyy lähes 200 lakia ja asetusta — ei millään voi pitää vain teknisinä asioina.

Sitten kun tässä edustaja Marin mainitsi sellaisen asian, että olisimme jotenkin arvostelleet sitä, minkälaisia lapsia syntyy sateenkaariperheissä tai minkälaisissa olosuhteissa, ovatko he onnellisia tai onnettomia, niin ainakaan minä en rohkene sanoa kenenkään perheestä yhtään mitään. En edes kahdenkeskisissä keskusteluissa rohkene ruveta arvioimaan jonkun toisen perhe-elämää tai -muotoa. Se on jokaisen ihmisen yksityisasia, miten hän perheensä järjestee ja miten hänen lapsensa voi. Mutta sen voin sanoa, että kun olen itse lastenkodin kasvatti — ei isää, ei äitiä ensimmäisen kuuden ja puolen vuoden aikana — tätä isättömyyttä ja äidittömyyttä, sitä vammaa, on tässä sitten hoidettu koko elinikä. Itselfeni se on aiheuttanut paljon isoja kysymyksiä, joihin olen sitten erilaisten terapioiden ja psykiatrien kanssa keskustellessani löytänyt vastauksia. Minulle semmoinen ajatus, että se, että lapsella ei ole isää tai äitiä, ei vaikuttaisi lapseen mitenkään, on vieras. Kyllä meillä lastenkodissa oli rakkautta ihan riittävästi, sitä oli hyvin paljon siellä — sattui hyvä lastenkoti — mutta se isän ja äidin läsnäolon puute oli hankala yhtälö. Tätä asiaa ollaan perheessä vaimonkin kanssa työstyetty, kun on joitakin käyttäytymismalleja itselläni, joita en ymmärrä, joiden juuret sitten löytyvät sieltä, että ei ole ollut tätä isän ja äidin mallia. Sellaiseen yhtälöön en usko, että olisi jotenkin täysin neutraali joku semmoinen tila, rakkauden olotila, jossa ihmisen persoonaan vaikuttavat eri kehitysvaiheet jotenkin... Joissakin perheissä niitä ei olisi ja toisissa niitä on, en usko sellaiseen.

Kaiken kaikkiaan vielä sen verran asiantuntijakuulemisista tuolla lakivaliokunnassa, että aivan niin kuin edustaja Marin ja myös muut valiokunnan edustajat täällä sanoivat, valiokunnan asiantuntijoista suurin osa — eivät kaikki mutta suurin osa — oli sitä mieltä, että tämä muutos ja nämä esitykset seuraavat hyvin sitä avioliittolain muutosta ja ovat siihen katsottuna tarpeellisia muutoksia, mutta melkein heti sen jälkeen he siirtyivät näihin ongelmiin, joita tässä lainsäädännössä ja esityksessä nyt on.

Mutta vielä toistan sen, että keskustelu on ollut hyvää ja asiallista. Ymmärrän sen, että nämä arvolataukset ovat tässä suuret, ja itse kuulun kyllä näihin vanhan liiton miehiin, pidän sitä miehen ja naisen välistä avioliittoa ainoana oikeana avioliittomuotona. Jos joku haluaa jonkun toisen parisuhdemuodon, niin hänellä on siihen oikeus, mutta lainsäädännöllisesti ei pitäisi luoda semmoisia puitteita, joissa luodaan jo lapselle niitä kasvuedellytyksiä, joilla hänellä ei ole isää ja äitiä.

17.05 Tiina Elovaara ps: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kollegat! Kuten edellisistä puheenvuoroistakin on huomattu, niin perheitä ja tilanteita on todella erilaisia. Meillä kaikilla on ehkä kuitenkin enemmän yhteistä kuin niitä eroavaisuuksia ainakin siinä, että me kaikki toivomme osaksemme rakkautta ja huolenpitoa ja me olemme kaikki huolissamme

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

perheistä ja lapsista. Siitä minä olen iloinen. Aihe on herkkä, se on koskettavakin, se menee monilla henkilökohtaisellekin tasolle.

Itse haluan omalta osaltani antaa tukeni avioliittolain muutoksille. Keskustelussa esillä ollut normaali heteroperhe on käsitteenä hyvin häilyvä. Ydinperheen käsite on loppujen lopuksi hyvin uusi. Maailmassa on aina ollut paljon monimuotoisia perheitä ja tilanteita. On viitattu myös biologiaan. Jos tuntee yhtään luonnon monimuotoisuutta, tietää, että monet muutkin lajit muodostavat perheyhteisöjä ja jopa sukupuoltaan hyvin monimuotoisesti.

Arvoisa rouva puhemies! Näin ollen rakkaus, erilaiset perheyhteisöt, elämän ja luonnon monimuotoisuus ovat maailman luonnollisimpia asioita. Kannatan hallituksen esitystä.

17.07 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Rakkaus ja huolenpito ovat ilman muuta ensiarvoisia asioita niin lapsen kuin aikuisen elämässä, mutta niitä ei säädetä tällä lailla. Ylipäänsä lainsäädännön tai politiikan mahdollisuudet ikään kuin hallita rakkautta ovat aika heikot. Toki me voimme luoda niitä verkostoja, joihin sitten voivat ikään kuin pudota ne henkilöt, jotka eivät rakkautta saa lähimmiltään, mutta korostan sitä, että tällä lailla, avioliittoa koskevalla lainsäädännöllä, ei olla nyt ensisijaisesti ei synnyttämässä eikä kieltämässä rakkautta.

Täällä edustaja Marin puhui ennen muuta tästä lain valmistelusta ja siihen kohdistuvasta arvostelusta, mutta haluan tässä nyt muistuttaa siitä, että kun tuota tasa-arvoista avioliittolakeja käsiteltiin, niin lakivaliokunta itse silloin viime vaalikaudella kiinnitti huomiota siihen, että ennen näin merkittävien perheoikeudellisten lainsäädäntömuutosten toteuttamista tulisi laatia lapsivaikutusten arviointi. Sitten sanotaan, että asia nousi esille valiokunnan asiantuntijakuulemisissa ja että lapsivaikutusten arviointi perustuu lapsen oikeuksien yleissopimuksen mukaiseen vaatimukseen asettaa lapsen etu ensisijaiseksi kaikessa lapseen kohdistuvassa päätöksenteossa. Silti eduskunta silloin hyväksyi tuon samaa sukupuolta olevien avioliiton, eikä tuota lapsivaikutusten arviointia ole tehty vielääkään. Eli todellakin se puuttuu tästä lainsäädännöstä.

17.09 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Marin poistui jo salista, mutta olisin halunnut todella hänelle myös viestiä antaa, että nämä liitännäislakimuutokset eivät todellakaan ole teknisiä. Ajattelen, että jos joku väittää näitä teknisiksi, niin ehkä silloin ei ole oikein ymmärtänyt avioliiton merkitystä ja sitä tarkoitusta, mitä varten se on alun perin laitettu.

Mutta, arvoisa puhemies, mitä enemmän luin hallituksen esitystä, sitä enemmän ihmettelin, kuinka ihmeessä tällaista sekavaa ja kaukana kansalaisten yhdenvertaisesta ja tasa-arvoisesta kohtelusta olevaa esitystä yleensä tuodaan tähän saliin. Ollaan kuitenkin Suomessa, ja vuosi on 2016. Ja lakivaliokunnan puheenjohtajan osalta ei voi kuin sanoa, että otan osaa sen vuoksi, että hän on joutunut esittelemään tällaisen hallituksen esityksen tässä salissa. Se ei millään muotoa täytä hyvän hallinnon ja valmistelun kriteereitä. Se on sekava, ja sen lisäksi hallituksen esitys, niin kuin minä sen ymmärrän, sisältää suoranaisia virheitä.

Ai, kuinka virheitä? Jos luette tekstiä, siinä hallituksen esityksen alussa kohdassa 2.1 sanotaan tavoitteet: "tehdä lainsäädäntöön avioliittolain muutoksesta johtuvia välttämättömiä muutoksia". Välttämättömiä muutoksia. Tähän hallituksen lakiesitykseen on sullottu yhteen ja samaan pakettiin eri asioita, joista kaikki eivät todellakaan ole välttämättömiä.

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

Kohdassa 3 hallituksen esityksen vaikutuksista sanotaan: "Yleistä. Avioliittolain muutoksen vaikutukset on arvioitu lain hyväksymisen yhteydessä eduskunnassa." Ei ole. Näin ei tehty silloin, kun avioliittolakea hyväksyttiin viime kaudella. Tämä on täysi virhe. Pitäisi varmaan rehellisesti sanoa, että se on suora valhe. Lapsivaikutusarviointia ei tehty, vaikka YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista sitä edellyttää ja vaikka myös tämä eduskunta lapsivaikutusten arviointia muissa asioissa vaatii. Miksi lapsivaikutusarviointia ei tehty? Olen kysynyt sitä monta kertaa, mutta kukaan ei tähän mennessä ole antanut minulle siihen vastausta.

Edelleen virheitä: "Tässä esityksessä arvioidaan vain ne vaikutukset, jotka liittyvät esityksessä ehdotettujen täydentävien säännösten toteuttamiseen." Näin ei edelleenkaan ole toimittu. Esityksestä voidaan lukea joitakin rivejä, siinä on kyllä kerrottu arviointina taloudellisista vaikutuksista ja vaikutuksista viranomaisten toimintaan, mutta edelleenkaan ei sanaakaan lapsivaikutuksista ja niiden arvioinnista.

Eli tällaisena tämän eduskunnan edellyttämien linjausten mukaisesti tällä hallituksen esityksellä ei pitäisi olla mitään edellytyksiä mennä eteenpäin. Mielestäni, jos tämä eduskunta ja kansanedustajat arvostavat omaa työtään ja toimintaansa, ei ole mitään muuta vaihtoehtoa kuin hylätä tämä hallituksen ehdotus.

Rekisteröidystä parisuhteesta täällä on kirjoitettu noin yleisenä toteamuksena: "Rekisteröidyn parisuhteen käsite luotiin aikanaan nimenomaan siksi, että samaa sukupuolta oleville pareille haluttiin antaa pitkälti samat oikeudet ja velvollisuudet kuin aviopareille." Näin oli ja näin on. Tarvittaessa käsitettä olisi voitu täydentää vaikka pari- tai sopimusliittolla, mutta ei. Avioliitto haluttiin alkaa määritellä aivan uudella tavalla. Avioliitto on aina ollut miehen ja naisen välinen instituutio, jolla on paljon paljon laajempi ja merkittävämpi tarkoitus kuin vain ihmisten välisten kiintymyssuhteiden virallistaminen. No, sanottiin, vakuutettiin, etteivät avioliitto ja sen kehykset muka mitenkään muuttuisi, mutta niin kuin olemme todistamassa, tämän pidemmälle ajassa ei olla päästy, kun voidaan todeta, että aivan toisin on käymässä.

Avioliitto solmitaan avioliittolain mukaan vihkimisellä, tarvitaan todistajat, todistajien läsnä ollessa annetaan lupaus tai vala, ja sen jälkeen julistetaan aviopuolisoiksi. Mutta tämän hallituksen esityksen mukaan kaikki edellä mainitut elementit ollaan kyseenalaistamassa, tosin osalta todistajat, lupaus, vihkiminen vaaditaan edelleen. Mutta esimerkiksi rekisteröidyssä parisuhteessa olevilta vaaditaan vain ilmoitus maistraattiin ja ilman sen kummempaa siirrytään avioliittoon. Kysynkin, millä oikeudella. Jos avioliittoa ei mielletä sen kummemmaksi kuin klubiksi, johon pääsee ilmoittautumalla, niin miksi vähemmistöt todellisuudessa alun alkaen alkoivat ajaa muutosta? Eri väyliä avioliittoon — onko se oikeudenmukaista, onko se tasapuolista, toteutuuko yhdenvertaisuus? Ei todellakaan toteudu. Eli edes nämä yhdenvertaisuusverukkeet, joita meille on markkinoitu hallituksen esityksen eteenpäin viemiseksi, eivät tässä toteudu.

Eikä tässä vielä kaikki. Avioliittoon voi päästä myös aivan automaattisesti — uskokaa tai älkää — paitsi ilman vihkimistä, todistajia, lupasta tai valaa ja aviopuolisoiksi julistamista, niin myös ilman ilmoitusta, aivan automaattisesti ilman, että edes ilmoitusta vaaditaan. Nimittäin jos henkilö on rekisteröidyssä parisuhteessa ja lähtee sukupuolenvaihdosprosessiin, niin — lainaan suoraa tekstiä hallituksen esityksestä — "sukupuolen vahvistamistilanteessa rekisteröity parisuhde muuttuu ilman eri toimenpidettä avioliitoksi ja muutos merkitään väestötietojärjestelmään." Siis paitsi avioliiton määritelmä, niin myös vaatimukset siihen pääsemiseksi haluttiin muuttaa, mutta nekin venyvät ja paukkuvat tilanteen

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

mukaan riippuen siitä, kuka ja minkälaisista lähtökohdista haluaa avioliittoon. Että se siitä arvokkaasti avioliitosta, johon osalliseksi sekä homo- että lesboparit halusivat päästä.

Sukupuolenvaihdosprosessiin liittyen: Hallituksen esityksessä on mielenkiintoista myös, että rekisteröidyssä parisuhteessa olevilta edellytyksenä on pidetty toisen osapuolen suostumusta sukupuolenvaihdosprosessiin lähtemisestä. Tätä ehdotetaan muutettavaksi niin, että toinen osapuoli antaa suostumuksensa parisuhteen muuttamiseen avioliitoksi, mutta jos henkilö on avioliitossa, ei tarvittaisi edes toisen suostumusta lainkaan, vaan ehdotetaan, jälleen suora lainaus tekstistä, Suomessa vuonna 2016: "Maistraatin on kuitenkin ilmoitettava avioliitossa olevan henkilön sukupuolen vahvistamisesta tämän aviopuolisolle. Näin varmistetaan se, että tieto sukupuolen vahvistamisesta tulee aina myös aviopuolison tietoon." Tämä on siis hallituksen esityksen tekstiä eikä mistään vitsikirjasta, vaikka näyttää siis lähinnä enemmänkin vitsikirjan tekstiltä.

Mutta vakavasti: Paitsi, että muutetaan väyliä avioliittoon — siis kaukana yhdenvertaisesta — niin avataan useita väyliä avioliittoon. Ei myöskään enää anneta arvoa avioliiton solmineiden henkilöiden erityisasemalle, sille, että juuri nämä kaksi henkilöä ovat vihkitilaisuudessa todistajien läsnä ollessa antaneet lupauksen, vaan puolisoilla on yksipuolisesti oikeus ilman toisen suostumusta vaihtaa sukupuoltaan, ja näin ehdotuksessa myös avioliiton sisältä murennetaan avioliittoa. Matti voi muuttua Maijaksi tai toisinpäin, mutta mitä siitä, avioliittokäsite venyy ja paukkuu. Paljon ei ole alkuperäisestä jäljellä. Sukupuolenvaihdosprosessi on pitkä ja monimutkainen prosessi, ja siinä on monenlaista paperia. On täysin loogista ja monella tapaa sekä vaihdosprosessiin lähtevää että puolisoa ajatellen järkevää ja oikeudenmukaista, että sukupuolenvaihdosprosessiin lähtevä ei ole avioliitossa eikä rekisteröidyssä parisuhteessa vaan solmii virallisen parisuhteen sitten sukupuolen vahvistamisen jälkeen.

Minulla on tekstiä tässä vielä vaikka kuinka paljon, mutta huomaan, että kello käy. Niin kuin sanoin, jos tämän eduskunnan kansanedustajat arvostavat omaa työtään ja hyvää lainvalmistelua tasavertaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja yhdenvertaisuuden nimissä, niin mielestäni ei ole mitään muuta vaihtoehtoa kuin hylätä tämä paketti ja miettiä uudelleen, millä tavalla kaikille toimivia, oikeudenmukaisia lakeja säädetään ja kaikkien ihmisoikeudet (Puhemies koputtaa) ja muut oikeudet tullaan toteuttamaan tässä maassa.

17.20 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Minä en tule kannattamaan hallituksen esitystä, vaikka olenkin hallituksessa. Viime kaudella tuli tämä sukupuolineutraali laki, ja muistaakseni silloin, kun kausi alkoi, sitä ei kannattanut kuin pieni osa eduskunnasta, mutta kun se propaganda käytiin sen kauden aikana, tämä laki meni läpi. Sen verran vellihoituksia ollaan tässä salissa, niin miehet kuin naisetkin, ettei pysytty niissä kannoissa, mistä on lähdetty.

Vielä tästä lapsen oikeudesta. Siinä on kysymys lapsen oikeudesta. Jos ajatellaan, kun nykypäivänä tulee näitä huostaanottoja paljon, että kaksi miestä, karvaista miestä, hakee vain sieltä lapsen ja adoptoi sen, mikähän siellä on lapsella tulevaisuus? En voi, en halua edes kuvitella tuommoista hommaa. Minä ymmärrän sitten, jos nämä kaksi karvaista miestä saavat keskenään sen lapsen, olkaa hyvä. Mutta lähteä hakemaan vielä sieltä ja kasvattaa sen, mihin sitten kasvattaa — en minä ymmärrä tämmöistä, tämä on täysin luonnotonta hommaa. Sitten lainsäädännöllä sitä tuetaan täällä. Tämä hallituksen esitys ei ole kannatettava.

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

17.21 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämän keskustelun ja aiempienkin keskustelujen aikana ovat hyvin monipuolisesti tulleet esiin ne näkökulmat, joita tähän avioliittolain muuttamiseen liittyy. Haluan vielä korostaa sitä, että ne muutokset, joita nyt käsitellään, eivät todellakaan ole pelkästään teknisiä, vaan näihin sisältyy hyvinkin syviä arvokannanottoja ja muutoksia esimerkiksi uskonnonvapauslain suhteen, mikä tulee vaikuttamaan ei pelkästään samaa sukupuolta olevien perheiden ja lasten tilanteeseen vaan kaikkiin perheisiin, joissa näitä valintoja joudutaan tekemään.

Olen tyytyväinen siihen, että täällä myös useammat hallituspuolueitten edustajat ovat kertoneet äänestävänsä huomenna näitä lakeja vastaan ja tätä lakiesitystä vastaan. Iloitsen tästä rohkeudesta. Muistutan vielä siitä, että tämä on arvokysymys ja perinteisesti eduskunnassa näissä esimerkiksi avioliittoa koskeissa arvokysymyksissä on todellakin tuo oman tunnon vapaus vallinnut, eli jokaisella on oikeus äänestää omien arvojensa ja omantuntonsa pohjalta riippumatta sitten siitä, minkä kannan puolue on ottanut. Tähän haluan huomennakin rohkaista kaikkia.

17.23 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä käsittely avioliittolain muuttamisesta on sellainen asia, joka minun mielestäni olisi pitänyt harkita paljon paljon tarkemmin. Omalta osaltani en voi olla tätä lakiesitystä tukemassa, ja tulen sen mukaan huomenna äänestämään. Pari perustelua asialle.

Ensinnäkin avioliitto on mielestäni yhteiskunnan perusrakenne, solu, johon kaiken tulee perustua. Se on vuosituhantinen perinne, perustuu kristinuskon oppeihin, ja minun mielestäni niiden asioiden heittäminen romukoppaan ei minun omalletunnolleni sovi, ei sitten millään. Tässä ollaan tekemässä mielestäni sellaista virhettä, että kuvitellaan olevamme arvoliberaaleja, mutta oikeasti välillä tuntuu, että onko niitä arvoja olemassakaan. Mutta en lähde ketään siitä sen enempää moittimaan, joka toista mieltä tässä asiassa edustaa. Kunnioitan mielipiteen vapautta ja jokaisen ihmisen vapautta valita, mitä nappia huomenna äänestyksessä painaa.

Kuitenkin olen siitä murheellinen, että nämä yhteiskunnan perusarvot heitetään tällä keinoin menemään. Minulle se ei sovi. Toivoisinkin, että otettaisiin huomioon, mitä edustajat Päivi Räsänen ja Sari Tanus tässä äsken omissa puheenvuoroissaan sanoivat lapsen aseman huomioimisesta. Suomessahan on ollut perinne vuosikymmeniä, vuosisatoja, sanotaan viime vuosisadan aikana, kun Suomi on ollut itsenäinen valtio — täytämme kohta puoliin sata vuotta — että Suomen valtion tehtävänä on ollut aina asettua heikomman puolelle, tukea sitä heikompaa ja hänen oikeudellista asemaansa, ja lapsi tässä asiassa on juuri se heikoin astia. Suren sitä erittäin suuresti, että tämä asia on jäänyt aivan olemattomalle huomiolle ja se arviointi siitä, mikä on lapsen asema tässä tilanteessa, on edelleen jäänyt tekemättä, niin kuin oivallisesti edustaja Sari Tanus omassa puheenvuorossaan kuvasi. Siihen ei sen enempää. Sitä olisin minäkin odottanut, mutta se nyt taitaa olla, ikävä kyllä, myöhäistä.

Vielä kerran, arvoisa rouva puhemies, en voi hyväksyä tällaista lakia ja sitä, että yhteiskunnan perusarvoja heitetään tällä keinoin menemään. Huomenna tästä äänestetään. Toivon vain, että Suomi selviää tulevista haasteista. Siitä ei kyllä hyvää seuraa minun mielestäni, että vanhat perusarvot heitetään menemään.

17.25 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan tässä edustaja Tanuksen hyvin seikkaperäisessä kuvauksessa tuli erittäin hyvin esille se, että itse asiassa tässä esi-

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

tyksessä on avioliiton arvon madaltaminen kysymyksessä. Minä ihan yhden asian tästä vain vielä nostan, kun täällä itse tekstissä sanotaan näin: "Myös ehdotettu ilmoitusmenetely on kannatettava, koska se on paitsi osapuolten myös viranomaisten kannalta yksinkertainen ja vaivaton eikä se vaadi maistraateille lisävoimavaroja. Se, että tässä yhteydessä mahdollistettaisiin vaihtoehtoksi rekisteröidyn parisuhteen muuttaminen avioliitoksi vihkimällä, edellyttäisi sen sijaan maistraattien voimavarojen lisäämistä, mitä valiokunta ei pidä valtiontalouden nykyisessä heikossa tilanteessa perusteltuna." Eli ikään kuin talouden prioriteetit nostetaan avioliiton yläpuolelle. Se kuvaa vain sitä, mikä tämä henki on: Avioliitto, no, mikä ihmeen avioliitto? Mikä yhteiskunta tarvitsee avioliittoa? No, kyllä kaikki yhteiskunnat tarvitsevat avioliittoa pysyäkseen kasassa. Ja niin kuin tässä erittäin hyvin äskenen puhuja totesi, niin tällaista instituution murentamista ei pitäisi tapahtua.

17.27 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Halusin vielä palata tähän puhujapöytätyöhön, nyt kun vihdoinkin pääsin tänne saliin, vaikka olin täällä jo alkuillasta. Niin kuin näihin asioihin liittyy useasti, niitä kapuloita yritetään laittaa rattaisiin.

Ymmärsin, että täällä oli aiemmin käyty myös tavallaan näistä tulevista lakimuutosehdotuksista tai -toiveista keskustelua. Halusin jatkaa muutaman sanan tästä sukupuolenvaihdosprosessista. Sinänsähän tämän sukupuolenvaihdosprosessin eteenpäinviemisen sijaan näkisin, että tulisi panostaa paljon, paljon enemmän taustalla vaikuttavien, usein hyvin syvältä ja kaukaa lapsuudesta kumpuavien traumojen tunnistamiseen ja niiden hoitoon. Sukupuolenvaihdoksia valitettavasti osittain käytetään muiden ongelmien tai vaivojen hoidoksi. Tästä on osoituksena monet, jotka katuvat sukupuolenvaihdosta ja pyrkivät mahdollisuuksien mukaan vaihtamaan sitä takaisin. Monet sukupuolta vaihtaneet ovat odottaneet tasapainoa ja hyvinvointia sen jälkeen, mutta sitä ei kuitenkaan löydy, vaan monenlainen oireilu jatkuu. Tämän vuoksi haluaisin korostaa ja tuoda tässä vaiheessa esiin myös, että erityisesti nuorten kohdalla heidän hyvinvointiaan ajatellen on erityisen tärkeää, että löydetään todelliset syyt oireilulle ja tuntemuksille ja hoidetaan niitä eikä lähde tä syöksymään sukupuolenvaihdosprosessiin, josta todellakaan monet eivät saa siltä odotettua apua.

Haluaisin myös alleviivata, kun tätä sukupuolineutraalia avioliittolakia ja nyt käsittelyssä olevia liitännäislakeja ja niiden toteutumista on pidetty ihmisoikeuskysymyksenä, tätä on markkinoitu meille ihmisoikeuskysymyksenä, että tämä todellakaan ei ole mikään ihmisoikeuskysymys. Jos minulla on pieni firma ja minä haluaisin isoon firmaan osalliseksi, niin sanoisinko minä, että se on ihmisoikeuskysymys, että minullakin on oikeus olla tuommoisessa firmassa osakkaana? Ja niin edelleen monta esimerkkiä tässä voisi luetella, mutta tämä ei ole ihmisoikeuskysymys. Jokaisella ihmisellä on ihmisoikeus. Jokaisella ihmisellä on oikeus tunteisiin. Jokaisella ihmisellä on oikeus rakkauteen, ja kristittynä sanoisin vielä, että jokaisella ihmisellä on oikeus ja mahdollisuus vielä paljon suurempaan ja syvempään rakkauteen kuin mitä tänä päivänä useimmilla on. Sanoisinkin, että pitäisi panostaa ihmissuhteiden hyvinvointiin, parempaan yhteisymmärrykseen ja niin edelleen. Silloin puhutaan ihmisoikeuksista ja hyvinvoinnista, mutta nämä liitännäislait eivät todellakaan ole ihmisoikeuskysymys.

Lapsen etu. Siitä on puhuttu moneen kertaan, ja on kuitenkin niin, että lapsella on ja täytyisi säilyä ensisijaisesti oikeus, mahdollisuus sekä isään että äitiin. Se on myös YK:n yleissopimuksessa lapsen oikeuksista sanottu ja vahvasti alleviivattu tosiasia. Meillä kai-

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

killa on puolet isältä ja puolet äidiltä riippumatta siitä, kuka meitä on kasvattanut. Ja meillä kaikilla on isä ja meillä kaikilla on äiti riippumatta siitä, onko isä tai äiti lähettyvillä. Ja jos lapsi on jo menettänyt omat vanhempansa ja edessä on adoptio, niin toki on lapsen edun mukaista, että hän pääsisi perheeseen, jossa on hoitamassa ja kasvattamassa sekä mies eli adoptioisä ja nainen eli adoptioäiti. Onko jollakin sydäntä lapsia ja heidän hyvinvointiansa ajatellen kiistää tätä tosiasiaa? Ja siitäkin huolimatta, että monilla on hyvä adoptioisä ja adoptioäiti, monilla näistä adoptiolapsista on kuitenkin vahvaa kaipuuta etsiä omia juuria, biologista äitiä ja biologista isää. Sen takia, että puolet he ovat saaneet omalta biologiselta isältään ja toisen puolen biologiselta äidiltään, kaipuu on monilla niin vahvaa, että vielä ikänaaisina, vielä vanhuudessa pyritään löytämään yhteyttä omaan biologiseen isään ja äitiin.

Eli lakisääteisesti lapsia ensisijaisesti ajatellen ei ole oikein tehdä lapsen normitilaksi äidittömyyttä tai isättömyyttä. Toki moni ihminen voi olla hyvä kasvattaja, moni ihminen voi olla hyvä huoltaja, moni yhteisö ja moni ympäristö voi olla hyvänä huoltajana, mutta se on täysin eri asia kuin se, kun puhutaan omasta isästä ja äidistä ja lapsen ensisijaisesta mahdollisuudesta siihen.

Sitten muutama sana vielä sanan- ja uskonnonvapaudesta, vaikka uskon, että siitä on täällä varmaan jo puhuttu. Tosiasia on, että sukupuolineutraalin avioliittolain hyväksymisen myötä Suomessa — puhumattakaan mitä on tapahtunut maailmalla — sanan- ja uskonnonvapaus on jo nyt kaventunut ja nimenomaan niin, että perinteisiä arvoja kannattavia on jo nyt painostettu, on jo nyt mustamaalattu. Meidän oikeuksiamme on pyritty rajoittamaan ja niitä pyritään rajoittamaan koko ajan vedoten ihmisoikeuksiin, vedoten yhdenvertaisuuteen, vedoten milloin mihinkin. On tärkeää huomata, että sanan- ja uskonnonvapauden tulisi säilyä ja sen pitää säilyä Suomessa myös perinteisiä arvoja kannattavilla. Myös meillä, jotka ajattelemme monista näistä lakimuutoksista ja liitännäislaeista ja niin edelleen toisella tavalla, tulisi olla oikeus sanoa mielipiteemme. Myös meillä tulisi olla oikeus kasvattaa lapsemme niiden uskomusten, sen uskon mukaan, mitä meillä on, sen mukaan, minkä ajattelemme olevan oikein ja parhaaksi lapsia ajatellen.

Tästä sanan- ja uskonnonvapauden rajoittumisesta minusta on itse asiassa ollut hämmentävää kuunnella muutamien kansanedustajien kommentteja, kun he ovat sanoneet, että eihän se mihinkään sellaiseen vaikuta, että se on ihan uhkakuvien nostamista. Minusta ei tarvitse uhkakuvia nostaa, kun kyselee ja kuuntelee suomalaisten, kansalaisten puheita tai lukee heidän yhteydenottojaan, puhumattakaan mitä on tapahtunut rapakon toisella puolella USA:ssa, missä ensimmäisenä tuli sukupuolineutraali avioliittolaki voimaan, ja mitä on tapahtunut jo Euroopassa joissakin maissa. En tiedä, onko se tietämättömyyttä, että jotkut sanovat, että ei vaikuttaisi sanan- ja uskonnonvapauteen, vai onko se tietoista hämäämistä, mutta se on maailmalla jo nyt vaikuttanut sanan- ja uskonnonvapauteen, se on vaikuttanut niin negatiivisesti myös täällä Suomessa.

Sen vuoksi minä toivoisin, että tämän eduskunnan kansanedustajat pysähtyisivät rehellisesti miettimään, mitä näissä liitännäislaeissa ollaan Suomeen tuomassa, mitä oltaisiin hyväksymässä. Ja toivoisin rohkeutta katsoa asioita rehellisesti ja katsoa rehellisesti sitä, mitä meillä on käsillä nyt ja mitä tosiasiasa nämä muutokset Suomessa vaikuttaisivat. Ja toivoisin rohkeutta äänestää huomenna myös sillä tavalla kuin oikeasti faktojen mukaan ja myös sisimpien tunteitten mukaan on oikein äänestää.

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

17.36 **Mika Niikko ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tämänkin hallituksen esityksen osalta ollaan paljon keskusteltu ja mielipiteitä esitetty ja historia sitten aikanaan todistaa ja toteaa, kenen puhetta olisi pitänyt kuunnella.

Mutta tähän loppuun haluan vielä sen sanoa omalta osaltani, että näiden Suomen ja Suomen kansan kannalta erittäin hyvien ja pitkien ja kestävien arvojen murentaminen näin nopealla aikataululla on tavallaan niin suuren luokan yhteiskuntakokeilu, että me emme osaa sitä nähdä. Toki edustajat osaavat nähdä, jos vähän historiaa selaavat taaksepäin, miten erilaisia kansakuntia on tullut ja mennyt tässä maapallon historiassa. Monen kansakunnan kohtalo on ollut kyllä vaakalaudalla ja turmion kohdalla yleensä silloin, kun niitä perusarvoja on lähdetty murentamaan. Mutta koskaan aikaisemmin globaalissa maailmassa ei ole tällaiseen perusarvoon kuin avioliittokäsitteeseen koskettu. Ei edes Rooman rappion aikana eikä minään muunakaan yhteiskunta-aikana yhteiskunnan taholta tultu määrittelemään, millainen sen avioliiton pitää olla, millä tavalla se pitää muuttua.

Arvoisa puhemies! Vielä tästä on todettava kuitenkin se, että avioliitto viime kädessä halutaan muuttaa tunteisiin vetoamalla ja mielikuvia piirtämällä. Me olemme tänäänkin kuulleet sen useamman edustajan suusta, että nämä eivät ole perustuslakikysymyksiä, ihmisoikeuskysymyksiä saati mitään muitakaan säädöksiä rikkovia toimenpiteitä korjaavaa lainsäädäntöä, vaan tämä on pelkkä, puhtaasti mielikuvakysymys. Aikuisten oikeuksien lisääminen heikentää lasten oikeuksia. Se on todellisuutta, ja se tullaan näkemään hyvin nopeasti.

Lopuksi haluan sanoa sen, että Suomi on sitoutunut YK:n lasten oikeuksien sopimukseen, jonka mukaan lapsella on oikeus säilyttää sukulaissuhde ja pitää yhteyttä vanhempiinsa. Tämän lainsäädännön myötä muutokset avioliittolakiin estävät lasta tapaamasta toista biologista vanhempaansa, ja se on tämän avioliittolainsäädännön iso ongelmakohta. Tämä vääristää lasten yhdenvertaisuutta ja on lasten kannalta epäreilu. Tämä on yhteiskuntakokeilu, joka on sokea, ja sen jäljet tullaan myöhemmin näkemään.

17.39 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Tanus toi äskeisessä puheenvuorosaan esille tähän avioliittolain muutokseen liittyvään lakiesitykseen sisältyviä väyliä, jotka voivat toimia oikoreitteinä avioliittoon, ja ne seikat hämmentävät myös minua. Lisäksi lapsivaikutusten arviointiin ja lasten oikeuksien ja hyvinvoinnin varmistamiseen olisi mielestäni pitänyt jo valmisteluvaiheessa käyttää huomattavasti enemmän aikaa ja resursseja. Nämä mainitut seikat ovat esimerkkejä siitä, että kyseisiä lakimuutoksia olisi tullut valmistella huomattavasti perusteellisemmin. Nyt ne valitettavasti näyttävät siltä, että lakimuutokset halutaan ajaa läpi kiireessä.

Arvoisa puhemies! Haluan tuoda esille kantani. Olen vuosituhansia vanhan perinteisen avioliittokäsityksen kannattaja. Omaan näkökulmaani ei ainakaan tietääkseni liity mitään uskonnollisia syitä, mutta se on kuitenkin itselleni hyvin vahva arvovalinta. Olen myös huolestunut siitä, että avioliiton sisältöä muutetaan ja sen arvostusta nakerretaan pala palalta.

Näin ollen tulen huomenna äänestämään tätä hallituksen esitystä vastaan.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

9. Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus eduskunnalle vaalirahoituksen valvonnasta vuoden 2015 eduskuntavaaleissa

Kertomus K 19/2015 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään tarkastusvaliokuntaan. Asian käsittely keskeytettiin 12.2.2016 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelu

17.41 Mika Niikko ps: Arvoisa rouva puhemies! Perjantaina keskusteltiin tästä vaalirahoituksen tarkastuskertomuksesta, sekä sen yhteydessä nousi esille näitä uusia näkökantoja, joita voisi ottaa huomioon tulevaisuudessa tämän vaalirahoituksen suhteen. Toki tätä vaalirahoitusasiaahan on viime kaudella jo hiottu ja siihen ollaan muutoksia haettu ja läpinäkyvyyttä on haluttu lisää. Tämähän se keskeinen tarve näissä muutoksissa on ollut.

Haluan kuitenkin palata siihen perjantain keskusteluun, kun käytiin kovaa debattia siitä, että sosialidemokraattien puolelta tuli vaatimusta sille, että vaalirahoitukselle pitäisi asettaa joku katto. Sinänsä ajatus kuulostaa ihan hyvälle tavoitteelle, mutta käytännössä se ei välttämättä paranna tätä vaaliehtokasasettelua juurikaan. Tällä hetkellä jokainen ehdokas voi käyttää niin paljon rahaa vaaleihin kuin haluaa sekä myös kerätä määrätyn ehdoin rahaa oman kukkaron ulkopuolelta. Läpinäkyvyys on mielestäni a ja o, ei niinkään se, kuinka paljon sitä rahaa käytetään.

Me tiedämme sen hyvin itse kukin, että ei yksin rahalla eduskuntaan tule valituksi vaaleissa. Ehdokkaalla pitää olla myös jotain sanottavaa. Ehdokkaalla pitää olla luottamusta. Monta entistä kansanedustajaa, jotka käyttivät kymmeniätuhansia euroja, jäi valitsematta. Meillä viime vaaleissa, erityisesti jos katsomme näitä vaalirahailmoituksia, on useita, useita ehdokkaita, jotka käyttivät kymmeniätuhansia euroja, moni yli 50 000 euroa. Tämä ei tarkoita sitä, että rahalla eduskuntaan pääsee. Meillä täytyy olla myös uskottavuutta omassa viiteryhmässämme, ja sitä ei ikävä kyllä — ja onneksi — rahalla osteta.

Arvoisa puhemies! Se, mitä muutoksia haluan itse tässä toistaa ja mitä toin viime vaalikautena esille, on mielestäni tärkeää. Jos me haluamme lisätä avoimuutta, niin meidän tulisi ehdottomasti tätä vaalirahoitusilmoitusvelvollisuutta laajentaa myös niiden ehdokkaiden kohdalle, jotka eivät tule valituiksi eduskuntaan. Sitä voitaisiin laajentaa myös kuntavaaleissa niiden ehdokkaiden kohdalle, jotka eivät tule valituiksi valtuustoon — varsinkin, jos samat ehdokkaat saavat luottamuspaikkoja kunnassa. Meillä on säädöksessä, että vain ensimmäisenä varakansanedustajana joutuu tekemään sen vaalirahailmoituksen, mutta meillä on paljon ehdokkaita, jotka eivät pääse läpi ja silti saavat merkittäviä luottamuspaikkoja myös valtion päätöselimissä. Siinä mielessä en ymmärrä varsinkaan sitä epäjohtamukaisuutta, että kuntasektorilla, jossa istutaan päättämässä kuntien kaavoista, terveyskustannuksista ja monesta muusta asiasta, lautakunnan puheenjohtajatkään eivät ole velvollisia avaamaan vaalirahoitustaan, mikäli he eivät istu valtuustossa.

Tämä olisi avoimuuden kannalta hyvä uudistus, jos me avaisimme kaiken sen rahalähteen meidän äänestäjillemme ja sitä kautta saisimme luottamusta tähän omaan työskenteilyymme kansan keskuudessa enemmän.

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

17.45 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Otan hiukan kantaa tähän vaalirahailmoitukseen ja siihen läpinäkyvyyteen. Ehdottomasti kannatan sitä, että tämä on läpinäkyvää, mutta emme me kyllä samalla viivalla hyppää tuolla maaseudulla ja kaupungeissa ja niin edespäin. Otetaanpa esimerkki: Joku liiton herra tuolta ammattiliitosta lähtee pyrkimään eduskuntaan. Hänen vaalikampanjansa käytännössä maksetaan kaikki. Jos tavan jätkä lähtee tuolta, niin kuin minä, kaikki on tehtävä itse ja maksettava. Jos ei ole tunnettuutta, niin niitä tukijoita ei sinne löydy. Mutta niillä, jotka näistä järjestöistä lähtevät pyrkimään, se järjestö on takana ja maksaa viulut. Me olemme täysin eri viivalla heidän kanssaan.

Ja siitä katosta minä sanon, että jos jollakin on myyntiä taskussa laittaa 100 000 euroa siihen, niin laittakoon, ei hän käytä toisten rahoja siihen. Mutta näiden, jotka käyttävät toisten rahoja, erittäin tarkasti täytyy tuoda täällä esille, mitä on tehty. Nyt ne pimitetään hyvin pitkälle.

17.46 Katja Hänninen vas: Arvoisa rouva puhemies! En malttanut olla ottamatta puheenvuoroa. Minusta edustaja Niikko ihan teki tärkeän maininnan tuolla puhujapöytätyössä ottamalla esille sen, että kuntien valtuustoihin esimerkiksi varasijalle jääneet voisivat aivan hyvin olla myös velvoitettuja tekemään selvityksen vaalirahoituksestaan. Samaten myös eduskuntavaaleihin ehdokkaaksi lähteneet kaikki voisivat olla velvoitettuja tekemään selvityksensä vaalirahoituksensa osalta, koska itsekin olen ihan samaa asiaa pohtinut, että jos varsinkin suurten puolueitten ehdokas jää vaikka toiselle varasijalle, niin mikäänhan ei kerro sitä, etteikö hän vaalikauden aikana esimerkiksi eurovaalien tai joittenkin muitten tapahtumien vuoksi sitten nousisikin eduskuntaan kesken kauden. Siinä mielessä pidän tätä nykyistä järjestelmää puutteellisenä, ja kyllähän se tämmöisen läpinäkyvyyden ja luotettavuuden kannalta olisi meidän kaikkien etu, että se vaalirahoitus olisi niin läpinäkyvää kuin mahdollista. Tässä tapauksessa olen kyllä edustaja Niikon kanssa samaa mieltä, että sitä voitaisiin laajentaa koskemaan huomattavasti laajempaa porukkaa kuin mitä se tällä hetkellä se koskee, itse samat huomiot tehneenä, ja toivon, että tulevaisuudessa kaikkia eduskuntavaaliehdokkaita ja eurovaaliehdokkaita ja mitä nyt sitten onkaan, kunnallisvaali- ja sotevaaliehdokkaita, tämä sitten koskisi, että pitää tehdä vaalirahoitusilmoitus. Ei vapaaehtoisesti vaan nimenomaan pakko tehdä, velvollisuus.

17.48 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Hyvä, että myös edustaja Hänninen sosialidemokraateista huomasi tämän asian. Tästä viime kautena keskusteltiin, että tämä avoimuus lisääntyisi, ja ikävä kyllä tämä asia taisi unohtua silloin sen kuntaministerin vaihtamisen laatuun. Tämä oli monen ministerin puheessa kyllä esillä, mutta tässä uudistuksessa jäi huomioimatta. Mutta ainahan meillä on parantamisen varaa.

Itse tähän edustaja Hakkaraisen kommenttiin: Haluaisin myös lusikkani heittää soppaan, koska tämä ammattijärjestöjen yleensä antama vaalituki ehdokkaalle on hyvä havainto. Ei se nyt varmaan mikään salaisuus ole, että jotkut järjestöt tukevat omia ehdokkaitaan hyvinkin paljon sellaisella tavalla, jota ei ilmoiteta vaalirahailmoituksessa, kuten esimerkiksi antamalla aineellista apua ja antamalla myös tämmöistä työaikana tehtävää apua vaalitoimintaan. Ja ikävä kyllä on paljon semmoisia järjestöjä, joissa rekrytoidaan yksi sun toinen työntekijä työajalla tekemään toisten vaalityötä jos jonkunlaisella tavalla. Sitten on vielä näitä tapoja antaa vaalitukea toisen hyväksi, tällaiset niin kuin vaikka yritysten kautta tulevat ilmoitusavustukset tai jokin muu julkisuustila.

Pöytäkirja PTK 8/2016 vp

Muistan, että vielä vuonna 2011 vaaleissa Vantaalla oli näin, että Vantaan omistamia yhtiöitä osallistui joidenkin ehdokkaitten vaali-ilmoitusten maksamiseen. Tätä ei ollut vielä nyt viime vaaleissa enää. Siitä tehtiin kaupungissa päätös, että tähän ei enää ryhdytä. Mutta kuinka paljon sitä vielä on muualla kunnissa, esimerkiksi valtion yhtiöitten kautta lähipiireille — no, tässähän on varmaan tarkennusta tullut, niin että tätä ei pitäisi tapahtua enää, mutta näitä on tavallaan mahdollista perata vähän pidemmälle. Elikkä mikäli me käytämme erityisesti veronmaksajan rahaa ehdokkaan vaalityöhön, niin se tulisi tuoda selkeästi, euroa myöten, julkisuuteen. Kaikkein paras säädös kyllä olisi se, että veronmaksajan rahaa ei saisi vaaleissa käyttää minkään muun antamana tai tukemana, koska se ei ole kuitenkaan varmaan se paras mahdollinen äänestäjää ajatellen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin tarkastusvaliokuntaan.

10. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 17.2.2016 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 17.51.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola